

Inrichtingsprogramma & 5^e uitvoeringsmodule
Gebiedsontwikkeling Koningsdiep

Reactienota
Zienswijzen, adviezen gebiedscommissie Koningsdiep
en Commissie m.e.r.

12 mei 2026

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	Adviesaanvraag en terinzagelegging.....	3
3.	Besluitvorming.....	3
4.	Reactie op adviezen en zienswijzen	4
4.1.	Advies van de gebiedscommissie Koningsdiep.....	4
4.2.	Advies van de Commissie m.e.r.....	5
4.3.	Reactie op zienswijzen	5
4.3.1.	Waterhuishouding en peilverhoging	6
4.3.2.	Recreatie	7
4.4.	Planwijzigingen n.a.v. de adviezen en zienswijzen.....	9
Bijlage I	Adviesbrief gebiedscommissie Koningsdiep	11
Bijlage II	Beantwoording van zienswijzen	14
Bijlage III	Beantwoording 11-puntenplan LTO	69
Bijlage IV	Aanvulling op het MER (Antea Group)	74

1. Inleiding

Het inrichtingsprogramma voor de boven- en middenloop van het Alddijp heeft betrekking op de realisatie van 350 hectare begrensde nieuwe natuur in het kader van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarnaast wordt met de herinrichting van de beek ook invulling gegeven aan de waterdoelen Kaderrichtlijn Water (KRW) en Waterbeheer 21^e eeuw (WB21). De 5^e uitvoeringsmodule heeft betrekking op de inrichting van ruim 200 van de in het programma beoogde 350 hectare, en bevat het merendeel van de maatregelen die daarin worden voorgesteld.

De gebiedscommissie Koningsdiep adviseert de Gedeputeerde Staten van Fryslân over het project, en wilde de effecten van de voorgestelde inrichtingsmaatregelen zo duidelijk mogelijk in beeld brengen. Daarom is het proces van de milieueffectrapportage doorlopen, met als aftrap het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De NRD is na terinzagelegging en advisering van de Commissie m.e.r. op 29 juni 2021 conform het advies van de gebiedscommissie vastgesteld door GS. De gebiedscommissie adviseerde GS daarin door middel van een reactienota, waarin zij aangaf op welke wijze omgegaan kon worden met het advies van de Commissie m.e.r. en de zienswijzen.

Nu het milieueffectrapport is afgerond en het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in concept klaar zijn, heeft GS besloten een nieuwe ronde van adviesaanvraag en terinzagelegging in te gaan. De reactienota van deze inspraakronde op de conceptplannen ligt nu voor u.

2. Adviesaanvraag en terinzagelegging

Het milieueffectrapport (MER) is op 18 december 2025 voorgelegd aan de Commissie m.e.r. Hierop is door de commissie op 10 maart 2026 een advies afgegeven. Dit advies is openbaar en te downloaden via de website www.commissiemer.nl.

Het inrichtingsprogramma heeft samen met de 5^e uitvoeringsmodule terinzage gelegen van 1 december 2025 tot 12 januari 2026. Tijdens inloopbijeenkomsten op 9 en 10 december 2025 is de planvorming inclusief de milieueffectrapportage toegelicht aan geïnteresseerden. Daarnaast heeft er op zaterdag 13 december een veldexcursie plaatsgevonden. Ook zijn de plannen aan de volgende instanties en organisaties voorgelegd voor advies en eventuele reactie: LTO Noord; TenneT; Waterschap Noorderzijlvest; Natuerferiening Bakkefean e.o.; Natuurvereniging Geaflecht; Stichting Beekdallandschap Koningsdiep/Nije Boarn. Deze partijen zijn actief benaderd omdat zij ten tijde van de terinzagelegging van de NRD ook een zienswijze hebben ingediend.

In totaal zijn naast het advies van de Commissie m.e.r. 28 reacties binnengekomen. De volgende 14 instanties en organisaties hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid voor het geven van hun zienswijze: Vereniging Plaatselijk Belang Wijnjewoude; ANWB; Samenwerkingsverband Kleine Watersport Friesland (SKWF); Gemeente Opsterland; Vereniging Plaatselijk Belang Bakkeveen; LTO Opsterland; Raadsfractie Opsterlands Belang; Natuurvereniging Geaflecht/Natuerferiening Bakkefean e.o. (gezamenlijk); Verenigingen Plaatselijk Belang Siegerswoude en -Ureterp (gezamenlijk); Stichting Nije Boarn; TenneT TSO B.V.; en LTO Noord. De reacties van particulieren zijn anoniem weergegeven.

De gebiedscommissie heeft het advies van de Commissie m.e.r. en deze reactienota besproken op 12 maart en 9 april 2026.

3. Besluitvorming

Het advies van de Commissie m.e.r. en de zienswijzen worden besproken met de gebiedscommissie Koningsdiep. De gebiedscommissie geeft hierna een advies aan Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Fryslân over op welke wijze omgegaan kan worden met dit advies en de zienswijzen. GS kunnen er vervolgens toe besluiten het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule met de reactienota vast te stellen. Na vaststelling kan de 5^e uitvoeringsmodule starten en is het inrichtingsprogramma kaderstellend bij de planvorming van de volgende modules.

4. Reactie op adviezen en zienswijzen

Bij het aanbieden van de conceptplannen heeft de gebiedscommissie Koningsdiep aandachtspunten voor het vervolgproces gedefinieerd. Dit advies is te vinden in paragraaf 4.1 en bijlage I. Een samenvatting van het advies van de Commissie m.e.r. is in paragraaf 4.2 opgenomen. Daarna volgt een voorstel op welke wijze dit advies meegenomen wordt in de afronding van de m.e.r.-procedure.

De 28 zienswijzen zijn vanwege het aantal en de omvang in bijlage II opgenomen. In deze bijlage zijn de zienswijzen van afzonderlijke reacties voorzien en zijn door de gebiedscommissie voorstellen opgenomen op welke wijze deze zienswijzen worden verwerkt in de definitieve versies van het inrichtingsprogramma en/of de 5^e uitvoeringsmodule, en het verdere planproces.

Na vaststelling van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule met de reactienota zullen alle indieners een afschrift hiervan ontvangen. Ook zullen de definitieve versies van de plannen (het IP en de module) met de reactienota digitaal te raadplegen zijn via www.fryslan.frl/koningsdiep.

4.1. Advies van de gebiedscommissie Koningsdiep

Voorafgaand aan de terinzagelegging zijn het ontwerp-inrichtingsprogramma en het eindconcept van de 5^e uitvoeringsmodule in de gebiedscommissie besproken. In diens aanbiedingsbrief aan GS, waarmee de commissie vroeg de conceptplannen ter inzage te leggen, zijn de volgende aandachtspunten en adviezen voor het vervolgproces gegeven:

Monitoren, optimalisatie en nazorg

De gebiedscommissie benadrukt het belang van een goede monitoring van de effecten van de maatregelen en adequate nazorg als bijsturing van onverwachte effecten van deze maatregelen nodig is. Vanuit landbouwoogpunt zijn er met name zorgen over de effecten van de maatregelen in stuwvak Heidehuizen; de profielversmalling bij hermeandering en peilverhoging. Daarnaast wordt nogmaals aandacht gevraagd voor de aangewezen landbouwpercelen waar mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en de afwatering van Wijnjewoude op het Alddijp. In hoeverre de voorgestelde maatregelen passend zijn, zal in de verdere uitwerking en in de praktijk moeten uitwijzen.

In het Inrichtingsprogramma is monitoring en nazorg en het belang daarvan in hoofdstuk 5 beschreven maar in de kostenraming nog niet op geld gezet. De gebiedscommissie adviseert bij de definitieve vaststelling van de plannen dit alsnog te doen en benodigde budget hiervoor beschikbaar te stellen.

Daarnaast adviseert de gebiedscommissie om het ontwerp voor stuwvak Heidehuizen te optimaliseren op basis van de inzichten (monitoring, metingen (grond- en oppervlaktewater-standen) en toetsing aan de berekeningen) die worden opgedaan over het functioneren van het watersysteem na uitvoering van de maatregelen in de bovenstroomse stuwvakken Beakendyk en Mounleane.

Tenslotte wordt vanuit de gebiedscommissie aandacht gevraagd voor de periode ná inrichting: als alles is ingericht en de gebiedscommissie wordt opgeheven. De gebiedscommissie adviseert om de genoemde nazorgperiode van 5 jaar in het Inrichtingsprogramma zo nodig met een tweede termijn van 5 jaar te verlengen en voor deze nazorgperiode, als de gebiedscommissie voortijdig wordt opgeheven, een nazorgcommissie in te richten.

Beheer

Over het beheer en onderhoud van de voorzieningen, de natuur en het water moeten goede afspraken worden gemaakt tussen de betrokken partijen. In het Inrichtingsprogramma en de 5^e module wordt daarom benoemd dat er een 'EBO-plan' wordt opgesteld waarin het Eigendom, Beheer en Onderhoud (EBO) nader wordt uitgewerkt. Voor borging in de bediening van de verschillende functies, met oog op drooglegging en inundatie, benadrukt de gebiedscommissie nogmaals het belang van goede afspraken hierover en adviseert om de monitoring bij het opstellen van het 'EBO-plan' te betrekken.

Recreatie

In het Inrichtingsprogramma en de 5^e module zijn er een aantal maatregelen voor recreatie opgenomen: de aanleg van 1 wandelpad en 3 beleefpunten. Voor andere recreatieve maatregelen is op dit moment geen ruimte gevonden: er is in eerdere uitvoeringsmodules het nodige gedaan en er was tijdens de voorbereiding van de voorliggende plannen geen draagvlak bij grondeigenaren voor aanvullende recreatieve voorzieningen. Als gebiedscommissie adviseren we echter de deur voor aanleg van extra recreatieve maatregelen niet helemaal dicht te zetten, mocht zich in de toekomst wel een mogelijkheid voor doen.

De volledige aanbiedingsbrief van de gebiedscommissie Koningsdiep is opgenomen in bijlage I van de reactienota.

4.2. Advies van de Commissie m.e.r.

Het advies van de Commissie m.e.r. (hierna 'de Commissie') is te beschouwen als aanvulling op het MER en als verdere uitwerking op punten die de Commissie van belang achtte in diens reactie op de NRD (2021). Op 10 maart 2026 heeft de commissie m.e.r. haar [advies](#) uitgebracht over de MER van het inrichtingsprogramma Koningsdiep. De Commissie controleert of de milieueffecten goed in beeld zijn gebracht en op een zorgvuldige wijze in het inrichtingsprogramma zijn verwerkt. Haar advies luidt kort samengevat als volgt:

Het MER heeft een prettig leesbare opbouw en bevat veel en uitgebreid kaartmateriaal. De 'intermezzo's' zijn goede leeswijzers die helpen om de gedachtegang en conclusies van de opstellers te volgen. Het MER maakt duidelijk hoe de onderzoeksgegevens zijn gebruikt bij het opstellen van het voorkeursalternatief.

Het beoordelingskader en de weging van criteria (doelbereik of effecten) zijn helder toegelicht. De analyse van het scenario 'van flank tot flank' biedt nuttige informatie voor de afweging tussen de twee alternatieven op de langere termijn.

De Commissie signaleert echter dat belangrijke informatie in het MER ontbreekt. Deze informatie is essentieel om effecten op de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het inrichtingsprogramma. Het gaat om de volgende punten:

- *Het kunnen uitsluiten van negatieve gevolgen voor de omliggende Natura 2000 gebieden, als gevolg van tijdelijke toename van stikstofdepositie bij de aanleg, en als gevolg van mogelijke inundatie met landbouwwater in natte perioden.*
- *Het effect van het inrichtingsprogramma op archeologische waarden. De Commissie adviseert het MER aan te vullen met deze informatie en dan pas een besluit te nemen over het inrichtingsprogramma.*

De Commissie merkt op dat het karakter van het gebied, met name de bodemopbouw en het grondwatersysteem, zorgt voor onzekerheden in het doelbereik en effecten. De beoogde inrichting is een belangrijke stap in de richting van de doelstellingen voor natuur, waterbeheer, waterkwaliteit en klimaatrobuustheid. Hoe deze doelstellingen verder ingevuld kunnen worden hangt onder meer af van de gehanteerde randvoorwaarden en de toekomstige ontwikkeling van de landbouw in het beekdal en op de flanken. De Commissie beveelt aan om een goed monitoringsplan op te stellen en maatregelen 'achter de hand' te hebben die bij tegenvallende resultaten kunnen worden ingezet.

In het adviesgesprek met de Commissie m.e.r. is geconcludeerd dat met een aanvulling op het MER (met betrekking tot de bovenstaande punten) de procedure van milieueffectrapportage kan worden afgerond zonder vertraging in de bestuurlijke besluitvorming over de plannen. Deze aanvulling vindt u in bijlage IV van de reactienota.

4.3. Reactie op zienswijzen

Hieronder wordt met een algemene reactie ingegaan op enkele onderwerpen die meermaals terugkomen in de zienswijzen. Het betreft (1) de zorgen t.a.v. de toekomstige waterhuishouding, en dan met name de voorgenomen peilstijgingen en -fluctuaties, en (2) de wens voor meer recreatieve voorzieningen in de plannen. Naast deze zorgen en wensen, wordt er ook lof voor de plannen uitgesproken. Het doet ons goed om dat te lezen.

Met de hectares NNN die in dit plan gerealiseerd worden versterken we de kwetsbare Natura2000-gebieden Bakkeveense Duinen, Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken. Dat doen we door de voornaamste 'drukfactoren' (negatieve invloeden, in dit geval van buitenaf), namelijk *versnippering* en *verdroging*, aan te pakken. De robuustere verbindingzone ondersteunt ook de rest van de natuur in het beekdal, waaronder de Duurswouderheide en de bossen van de Slotplaats, 't Oude Bosch en Beetsterzwaag. De verschillende soorten dieren en planten die hier voorkomen kunnen zich langs de beek straks makkelijker tussen deze gebieden verplaatsen. Daarnaast bieden we ruimte aan nieuwe soorten die passen bij het beekdal. We zetten gezamenlijk een flinke stap naar een meer diverse en vooral robuustere natuur, en een schonere en klimaatbestendigere leefomgeving. We zijn blij dat een groot aantal binnengekomen zienswijzen deze positieve effecten erkennen en dat het plan breed gedragen wordt.

4.3.1. Waterhuishouding en peilverhoging

De voorgenomen veranderingen in de waterhuishouding – met name de peilverhoging en -fluctuatie – baren verschillende organisaties en omwonenden in het gebied zorgen. Tegelijkertijd is deze aanpassing van de waterhuishouding essentieel om de doelen van de gebiedsontwikkeling (het vergroten van de klimaatrobustheid en het versterken van de biodiversiteit van het beekdal) te behalen. De natuur- en wateropgaven vragen om hogere waterstanden in het beekdal dan de aangrenzende gebruiksfunctie landbouw op de flanken van het beekdal. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging waarin het planproces heeft voorzien. Door als randvoorwaarde bij de herinrichting te stellen dat de ontwikkeling geen onevenredige nadelige gevolgen mag hebben voor de gebruiksfuncties in de omgeving, zijn beide belangen in het proces en de resulterende voorliggende plannen gewaarborgd.

In het doorlopen planproces zijn de effecten van de voorgenomen maatregelen nauwkeurig onderzocht, met name in de milieueffectrapportage en de daarvoor uitgevoerde hydrologische onderzoeken. Op basis van de berekende effecten zijn enkele plaatsen buiten de NNN-begrenzing als 'aandachtsgebieden' geïdentificeerd. Voor die gebieden zijn negatieve effecten niet geheel uit te sluiten. Daarom zijn in gesprekken met de desbetreffende grondeigenaren mogelijkheden tot 'mitigatie' (het voorkomen dan wel wegnemen of compenseren van schade) besproken, zodat met de inrichting aan de randvoorwaarde wordt voldaan én alsnog het gewenste doelbereik voor de natuur- en wateropgaven kan worden behaald.

De zorgvuldige effectenstudie, de voorgestelde mitigerende maatregelen en het veelvuldige overleg hebben de zorgen bij de landbouwpartijen nog onvoldoende weg kunnen nemen. LTO Noord en – Oosterland, de landbouwvertegenwoordiging in de gebiedscommissie en particulieren hebben hun zorgen nogmaals in hun zienswijzen kenbaar gemaakt.

Er zit een gedeelde lijn in de reacties van de landbouwsector. Er zijn zorgen over lokale vernatting, over de onzekerheid van de gebruikte hydrologische modellen, over adequaat beheer na inrichting, over de nazorg en over stuwvak Heidehuizen waar zowel meandering als peilopzet wordt voorgesteld. Met deze reacties uit de landbouwsector haar zorg over het toekomstig functioneren van het watersysteem. De gebiedscommissie heeft deze zorg nadrukkelijk onderkend in haar advies op de ontwerpplannen (ontwerp-inrichtingsprogramma en concept-5^e uitvoeringsmodule). Daarin benadrukt zij het belang van genoemde monitoring, optimalisatie van inrichting en beheer en nazorg. In haar advies aan GS adviseert de gebiedscommissie om hiervoor een apart budget in de raming van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule op te nemen. Voorgesteld wordt om €500.000,- in het inrichtingsprogramma, waarvan €300.000,- in de 5^e uitvoeringsmodule op te nemen. We hebben begrip voor de geuite zorgen vanuit de landbouwsector en onderkennen het advies van de gebiedscommissie aan GS daarover. In de verdere uitwerking naar een definitief- en uitvoeringsontwerp richten we ons op het zoveel mogelijk wegnemen van de bovengenoemde zorgen.

Meerdere indieners uiten zorgen over toenemende overlast door ongedierte als gevolg van de peilstijging. Met grotere wateroppervlaktes en nattere natuurtypen zullen de aantallen muggen in het natuurgebied inderdaad toenemen. Naar verwachting gebeurt dit met name in de eerste jaren na inrichting. Dit komt onder andere omdat de natuurlijke vijanden van muggen zich dan nog moeten vestigen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vleermuizen, vissen en grotere insecten zoals libellen, die op termijn de muggenpopulatie weer zullen beperken. De gebiedscommissie erkent de zorg voor deze eerste jaren, maar onderstreept tegelijkertijd het belang van dit natuurlijke proces voor het herstellen en versterken van de biodiversiteit. De insectenpopulatie is de laatste decennia met zo'n 75% afgenomen. Met de herinrichting van het beekdal wordt een bijdrage geleverd om dit tij te keren.

In het milieueffectrapport (MER) is beschouwd in hoeverre de plannen voor het beekdal de overlast van dieren zou verergeren. Hierbij wordt specifiek ingegaan op muggenoverlast. Het MER sluit significante toename van muggenoverlast uit. Dit doet het niet alleen doordat de plannen voorzien in een toename van natuurlijke vijanden, maar ook doordat de afstand tussen de voorgenomen vernatting en de woonfuncties in het beekdal voldoende is. Muggen vliegen niet graag in de wind en hebben opgaande begroeiing nodig om zich over lange afstanden te verplaatsen. Rond de nattere delen bestaat het gebied vooral uit open grasland, wat de migratie van muggen grotendeels beperkt.

4.3.2. Recreatie

Er zijn negen zienswijzen binnengekomen over het ontwikkelen van meer recreatieve voorzieningen in de nieuwe natuur rondom de beek. Voorafgaand aan de bredere beschouwing van deze zienswijzen, is het belangrijk om het volgende te benadrukken. Op dit moment staat de biodiversiteit in het landelijk gebied van Nederland sterk onder druk, mede door de versnippering van de bestaande natuurgebieden door infrastructuur, bedrijventerreinen, woningbouw en landbouwactiviteiten. Vandaar dat één van de belangrijkste opgaven in dit gebiedsontwikkelingsproject de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is, met als doel om de bestaande natuurgebieden in het beekdal beter met elkaar te verbinden en te beschermen. Deze natuurlijke verbinding helpt uitwisseling van plant en dier tussen de bestaande natuurgebieden en versterkt de biodiversiteit.

Recreatie en natuur

Al vanaf het opstellen van de gebiedsvisie en het Raamplan Koningsdiep (2007) wordt in de gebiedscommissie het gesprek gevoerd over nieuwe recreatiemogelijkheden in het beekdal. We beginnen dan ook niet vanaf nul: in het plangebied liggen al diverse paden die geschikt zijn voor wandelaars, fietsers en ruiters. Het is zelfs zo dat het huidige recreatief gebruik op een aantal van deze bestaande paden (met name rondom Bakkeveen) momenteel op gespannen voet staat met aanliggende kwetsbare natuur langs deze paden. Dit is samen met de verkeersveiligheid een reden geweest dat een voorgestelde nieuwe wandelroute tussen de Mjûmster Wei en de Bakkeveense Duinen (door het ingerichte bosperceel uit de 4e uitvoeringsmodule) niet gerealiseerd kon worden.

Omdat de gebiedsontwikkeling een NNN-doelstelling heeft en het de bedoeling is om barrières tussen bestaande natuurgebieden op te heffen, zijn er geen nieuwe recreatiepaden *direct langs* het Alddijp ontwikkeld. Een pad langs de beek zou het natuurlijke gradiënt van het beekdal (de geleidelijke loop van de hogere flank naar de lagere gelegen beek) doorsnijden en daarmee afbreuk doen aan de optimale situatie voor de verbindende natuur langs de beek. Dieren raken verstoord door de aanwezigheid en de geur van mensen, hoe stil de recreant ook is. De focus ligt daarom op het behouden en waar mogelijk ontwikkelen van recreatieve oversteken over de beek, vanuit de gedachte dat deze paden het gebied korter doorkruisen en de overlast daarmee beperkter blijft. Een mooi voorbeeld is de realisatie van het Mûzebiterspaad.

In het Raamplan Koningsdiep is ook aangegeven dat de beek door de herinrichting minder geschikt wordt voor waterrecreatie. De natte natuur krijgt aan weerszijden van het Alddijp immers de ruimte om zich te ontwikkelen, en het water krijgt meer de vrije loop. Daarom is de doelstelling voor recreatie (zie ook 'tabel 1: Hoofd- en nevendoelestellingen' op pagina 15 van het ontwerp-inrichtingsprogramma) geformuleerd als 'het kwalitatief behouden en waar mogelijk uitbreiden van de recreatieve functie in het gebied'. Met de randvoorwaarde dat *de recreatieve ontwikkeling geen nadelige gevolgen mag hebben voor de bestaande en te ontwikkelen natuurwaarden*.

Gerealiseerde recreatieve voorzieningen

In het proces om te komen tot nieuwe voorzieningen is de randvoorwaarde, zoals die hierboven beschreven is, essentieel om te kunnen beschouwen wat er wél mogelijk is. De gebiedscommissie heeft in de afgelopen 20 jaar een aantal recreatieve voorzieningen weten te realiseren binnen de doelstellingen en randvoorwaarden van het gebiedsontwikkelingsproject. Noemenswaardig is dat dit met name op de hogere, drogere flanken van het beekdal is gelukt. Sinds 2007 zijn samen met de gemeente en gebiedspartners zoals Staatsbosbeheer en particuliere eigenaren de volgende recreatieve voorzieningen gerealiseerd: het Mûzebiterspaad (een nieuwe oversteek over het Alddijp via bestaande boomsingels), het Finnepaad, het Hepkemapaad met een aansluiting op de Duurswouderheide, een wandelverbinding langs het Hemrikkerpaad en over de kade van De Poasen, en de speel- en uitkijktoren De Skarrekiker. Daarnaast is in de gebiedsontwikkeling Koningsdiep in 2023 dankzij een bijdrage uit de Regiodeal Zuidoost Fryslân en van diverse gebiedspartijen (zoals de gemeente Opsterland, terreinbeheerders, de stichting Vlooiënmarkt en dorpsbelangen) begonnen met het opknappen van de recreatieve fietspaden door de bossen van de Slotplaats en 't Oude Bosch en langs de Duurswouderheide. Deze werkzaamheden zijn inmiddels grotendeels afgerond. Figuur 1 biedt een overzicht van de bovengenoemde voorzieningen in relatie tot de boven- en middenloop van het Alddijp in het inrichtingsprogramma.

Figuur 1: gerealiseerde en gerevitaliseerde recreatiepaden rondom het Alddijp

Verkenning van nieuwe voorzieningen voor het inrichtingsprogramma

De afgelopen jaren zijn diverse voorstellen aangereikt en verkend met de betrokken grondeigenaren (terreinbeheerders en particuliere eigenaren) en de gemeente Opsterland. Bij deze voorstellen worden de aangereikte voorzieningen (routes) getoetst op diens kwaliteit in relatie tot het omliggend recreatief knooppuntennetwerk ([Recreatieschap Marrekrite Genieten van het Friese water en land](#)) en op de effecten op de omgeving; met name op de natuurwaarden. De volgende randvoorwaarden zijn per voorstel beschouwd:

- Een paadje erbij is een paadje eraf, vanwege twee redenen:
 - Natuur: De terreinbeheerders staan voor de kwaliteit van natuur en landschap. In ons versnipperde land leidt meer infrastructuur tot nog meer versnippering van de natuur.
 - Financieel: De recreatiebudgetten zijn onzeker: vaak wordt de aanleg van een voorziening wel gefinancierd, maar het regulier beheer ervan niet. Terugkerende kostenposten voor recreatie zijn: maaien, nieuwe bebording en slagbomen (soms door vernielingen), en het verwerken van (drugs)afvaldumpingen. Dit zorgt voor veel kosten en indirecte uren voor de toezichthouders van bijvoorbeeld terreinbeheerders en gemeente.
- De verstoring van dieren. De verstoringafstanden nemen sterk toe naarmate het landschap meer open wordt. Dit geldt met name in natuurgebieden langs het Alddijp die zich nog gaat ontwikkelen. Daarom wordt geadviseerd om recreatie te concentreren in of langs bosrijke gebieden of meer op de flank van het beekdal. In de praktijk blijkt daarnaast dat periodieke afsluiting van paden (bijvoorbeeld vanwege het broedseizoen) en de aanlijnplicht voor honden vaak genegeerd worden.
- Bij het ontwerp van een verbinding moet rekening worden gehouden met de verschillende recreatievormen (bijvoorbeeld fietsers, wandelaars, mountainbikers of ruiters) en de verkeersintensiteiten op wegen waar de verbinding op aansluit. Tijdens de verkenning zijn diverse voorstellen vanwege algemene verkeersveiligheid afgefallen.

Uit inventarisatie met de terreinbeheerders (2021) bleek dat er draagvlak was om een recreatieve verbinding in aansluiting op de Slotleane verder te verkennen. Daarbij is geprobeerd om – via bos- en landbouwpercelen – aan te sluiten op de Bakkeveense Duinen. Medewerking van grondeigenaren is echter essentieel bij het ontwikkelen van deze nieuwe verbindingen; daarnaast worden direct omwonenden ook geraadpleegd. Van de aangedragen voorstellen, variërend van een Wasepaad (langs het voormalig Wasemeer en de Friese grenspalen) tot kleinere paden door bestaande boomsingels en/of agrarisch gebied, is uiteindelijk één route (Slotleane – Dwarswyk) overgebleven die aan de vereisten voldoet. Deze route is dan ook opgenomen in het inrichtingsprogramma en de 5e uitvoeringsmodule. Verder kunnen we in het beekdal langs de bestaande fiets- en wandelroutes een drietal belevingspunten inrichten; langs het Mûzebiterspaad, de Beakendyk en de Weverswâl (Bakkefeenster Feart).

Vanuit de gebiedscommissie Koningsdiep is na het magere resultaat van deze inventarisatie de wens uitgesproken om afstemmingsoverleg over recreatie en toerisme tussen terreinbeheerders en de gemeente Opsterland te organiseren. Dit naar aanleiding van de geuite zorgen van de terreinbeheerders It Fryske Gea, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer over de toegenomen recreatiedruk op de natuurterreinen rondom Bakkeveen. Op 25 juni 2024 heeft een eerste overleg plaatsgevonden. De projectorganisatie van gebiedsontwikkeling Koningsdiep heeft de daaropvolgende overleggen gefaciliteerd door o.a. gezamenlijk werkkaarten op te stellen.

Vervolg

Gezien het aantal zienswijzen en gelet op het advies van de gebiedscommissie op de conceptplannen wordt voorgesteld om samen met gemeente en de terreinbeheerders de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatievoorzieningen nogmaals - samen met de indieners van de zienswijzen - breder te verkennen. Tijdens deze verkenning zal opnieuw met de bovengenoemde randvoorwaarden rekening moeten worden gehouden. Deze maatregelen mogen niet ten koste gaan van de beoogde water- en natuurdoelen in het beekdal. De verwachting is dat binnen de nieuwe natuurgebieden (NNN) slechts minimaal aanvullende recreatieve maatregelen kunnen worden gerealiseerd. Omdat deze ruimtelijke vraagstukken en verantwoordelijkheden verder reiken dan de inrichtingsopgave en de opdracht van de gebiedscommissie wordt voorgesteld dat de gemeente dit proces trekt.

Verder is het goed om te benoemen dat nieuwe wandelpaden ook kunnen ontstaan vanuit particuliere initiatieven. Zo is er vanaf de Bremerwei een wandelverbinding gerealiseerd over particulier natuurterrein. Deze route is geen onderdeel van het Friese wandelknooppuntennetwerk en wordt dus ook niet door Marrekrite c.q. de gemeente of terreinbeheerders, maar *particulier* onderhouden.

De gebiedscommissie moedigt aan om binnen de gestelde doelstellingen en randvoorwaarden van het inrichtingsprogramma nieuwe ideeën te blijven aanreiken, maar benadrukt dat uitwerking van die ideeën sterk afhankelijk is van betrokken grondeigenaren en eindbeheerders. Mocht tijdens de uitvoering van het inrichtingsprogramma gedragen en financieel onderbouwde voorstellen voor recreatieve voorzieningen aangedragen worden, dan kunnen deze alsnog tijdens de 5^e uitvoeringsmodule (of in een nieuwe module) worden uitgevoerd. De gebiedscommissie houdt de deur altijd open voor gedragen en financieel haalbare initiatieven, en zal - wanneer de gemeente daartoe bereid is - in deze verkenning gezamenlijk met de gemeente op willen trekken.

4.4. Planwijzigingen n.a.v. de adviezen en zienswijzen

Wetterskip en provincie onderschrijven de adviezen van de gebiedscommissie Koningsdiep en de Commissie m.e.r. over monitoring, optimalisatie van inrichting en beheer en nazorg. Deze punten zijn reeds omschreven in de concept-plannen als:

- Gefaseerde inrichting via uitvoeringsmodules;
- Handhaven van stuwen (gestuurd waar het nog moet);
- Nader uitwerken van stapsgewijze verhoging van peilen;
- Voortzetten en afronden van het proces van vrijwillige kavelruil, grondverwerving en functieverandering;
- Mitigerende maatregelen ten behoeve van de landbouw;
- Monitoren van grond- en oppervlaktewater;
- Op basis van inzichten uit monitoring inrichting en beheer optimaliseren;
- Opstellen van een Eigendom, beheer en onderhoudsplan (EBO);
- Nazorg maatregelen inclusief nader te bepalen budget.

Op basis van de ingebrachte zienswijzen en de bovengenoemde adviezen worden de volgende wijzigingen in het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule opgenomen:

- Een budget van 500.000 euro voor nazorg wordt in het inrichtingsprogramma opgenomen, waarvan 300.000 euro voor de 5^e uitvoeringsmodule;
- Na evaluatie van de inrichting en de nazorgperiode van 5 jaar kunnen Gedeputeerde Staten (GS) in afstemming met het Dagelijks Bestuur (DB) van Wetterskip Fryslân besluiten om de nazorgperiode zo nodig met een tweede termijn van 5 jaar te verlengen;

- Wanneer gedurende de looptijd van de nazorgperiode de gebiedscommissie Koningsdiep wordt opgeheven, wordt een nazorgcommissie met een adviesfunctie richting het DB van Wetterskip en GS van provincie Fryslân ingesteld;
- Aanpassing op kaart *Maatregelen stuwwak Beakendyk*: knijpstuw wordt verplaatst van het eind van de bosbeek naar het begin van de bosbeek;
- Aanpassing op kaart *Maatregelen stuwwak Mounleane*: een grenssloot en twee stuwen worden toegevoegd;
- Aanpassing op kaart *Wijzigingen watersysteem stuwwak Beakendyk*: een huidige watergang langs woningen en fietspad Weverswâl wordt toegevoegd als schouwwater;
- Aanpassing op kaart *Wijzigingen watersysteem stuwwak Mounleane*: ten zuiden van nieuw natuurgebied wordt een peilvak aangepast en een nieuwe watergang ten zuiden van nieuw natuurterrein wordt toegevoegd als schouwwater;
- Aanpassing nieuwe waterbeeldkaarten (IP): er wordt duidelijk aangegeven welke inundaties een gevolg zijn van de voorgestelde inrichtingsmaatregelen.

Bijlage I Adviesbrief gebiedscommissie Koningsdiep

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 23 september 2025
Verzonden, **24 SEP. 2025**

Ons kenmerk : 02407047
Domein/ Team : Gebiedsontwikkeling
Behandeld door :
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : Inrichtingsprogramma (1), milieueffectrapportage (2) en 5e Uitvoeringsmodule Koningsdiep (3)

Onderwerp : Ontwerp Inrichtingsprogramma en 5e Uitvoeringsmodule Koningsdiep

Geacht college,

Hierbij bied ik u, namens de gebiedscommissie Koningsdiep, het ontwerp Inrichtingsprogramma, de milieueffectrapportage (MER) en de 5^e Uitvoeringsmodule van de gebiedsrichting Koningsdiep aan. Ik wil u vragen om in te stemmen met de inhoud van de plannen en besluiten de documenten ter inzage te leggen.

Samenwerking in gebiedsproces

Beide plannen zijn in overleg met de betrokken partijen en de direct omwonenden tot stand gekomen. De projectorganisatie van het gebiedsproces heeft de plannen in overleg met uw organisatie, Wetterskip Fryslân en gemeente Opsterland en in samenspraak met betrokken partijen en grondeigenaren ambtelijk voorbereid. Tijdens het planproces zijn deze plannen en onderliggende onderzoeken meermaals in de Werkgroep beekdalherstel besproken. In deze werkgroep zitten vertegenwoordigers van de partijen Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, It Fryske Gea en LTO Noord. Vervolgens zijn de plannen ter advisering aan de gebiedscommissie Koningsdiep voorgelegd.

Proces totstandkoming Inrichtingsprogramma

In de periode van 2016-2020 is met vertegenwoordigers van de samenwerkende partijen in schetssessies een aantal alternatieven uitgewerkt. Dit resulteerde in een voorlopig voorkeursalternatief, dat in persoonlijke gesprekken is toegelicht aan de grondeigenaren binnen en grenzend aan de NNN-ontwikkelopgave in het beekdal.

In 2020 is de projectorganisatie samen met partners in het gebied gestart met de voorbereiding en onderbouwing voor het inrichtingsprogramma in de vorm van het milieueffectrapport. In 2021 is hiervoor een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) ter inzage gelegd en, met instemming van het Wetterskip Fryslân, door uw college vastgesteld. Deze notitie diende als het plan van aanpak voor de milieueffectrapportage. Daarbij zijn de reacties en adviezen uit de streek en van de Commissie m.e.r. op basis van de vastgestelde reactienota meegenomen in het MER en het verdere planproces.

Met de inzichten uit het milieueffectrapport is met de betrokken partijen in de werkgroep beekdalherstel gewerkt aan het uitwerken van het voorkeursalternatief, waarbij de focus lag op systeemherstel. Daarna is de inrichting op perceelsniveau toegelicht en aangescherpt in individuele overleggen met de grondeigenaren.

We zijn als gebiedscommissie van mening dat er een zeer zorgvuldig proces is doorlopen voor de totstandkoming van de voorliggende plannen.

Inhoud van de plannen

Het Inrichtingsprogramma bevat de toekomstige inrichting van de boven- en middenloop van het Alddijp (stuwvakken Beakendyk, Mounleane en Heidehuizen). Dit bevat de uitwerking van de voorkeursvariant die getoetst is in het MER. De samenvatting van het MER is als bijlage opgenomen in het Inrichtingsprogramma. Het volledige rapport is tevens bijgevoegd. Onderliggende onderzoeken zijn te raadplegen via de website www.fryslan.frl/koningsdiep.

De 5^e Uitvoeringsmodule beschrijft de te nemen maatregelen voor de komende uitvoeringsperiode van 5 jaar. In deze module worden de bovenstroomse stuwvakken Beakendyk en Mounleane ingericht. Dit omvat o.a. de inrichting van ruim 200 ha Natuur Netwerk Nederland (NNN), diverse maatregelen voor de Kader Richtlijn Water (KRW) en klimaatbuuste inrichting conform Water Beheer 21^e eeuw (WB21). Op 15 hectare na is overeenstemming bereikt over de inrichting van gronden in deze stuwvakken. De komende tijd wordt maximaal ingezet op het bereiken van deze overeenstemming zodat de stuwvakken Beakendyk en Mounleane volledig conform het Inrichtingsprogramma kunnen worden ingericht.

In stuwvak Heidehuizen van het Inrichtingsprogramma ligt nog een behoorlijke opgave van 56 hectare voor omvorming/verwerving. De inrichting van dit stuwvak zal in een latere uitvoeringsmodule worden opgenomen.

Aandachtspunten en advies voor vervolgproces

In de vergadering van de gebiedscommissie, d.d. 11 september jl., zijn ter advisering nog een aantal aandachtspunten voor het vervolgproces besproken. Deze geven wij u graag mee gekoppeld aan een advies over hoe hier mee om te gaan.

Monitoren, optimalisatie en nazorg

De gebiedscommissie benadrukt het belang van een goede monitoring van de effecten van de maatregelen en adequate nazorg als bijsturing van onverwachte effecten van deze maatregelen nodig is. Vanuit landbouwoogpunt zijn er met name zorgen over de effecten van de maatregelen in stuwvak Heidehuizen; de profielversmalling bij hermeandering en peilverhoging. Daarnaast wordt nogmaals aandacht gevraagd voor de aangewezen landbouwpercelen waar mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en de afwatering van Wijnjewoude op het Alddijp. In hoeverre de voorgestelde maatregelen passend zijn, zal in de verdere uitwerking en in de praktijk moeten uitwijzen.

In het Inrichtingsprogramma is monitoring en nazorg en het belang daarvan in hoofdstuk 5 beschreven maar in de kostenraming nog niet op geld gezet. De gebiedscommissie adviseert bij de definitieve vaststelling van de plannen dit alsnog te doen en benodigde budget hiervoor beschikbaar te stellen.

Daarnaast adviseert de gebiedscommissie om het ontwerp voor stuwvak Heidehuizen te optimaliseren op basis van de inzichten (monitoring, metingen (grond- en oppervlaktewaterstanden) en toetsing aan de berekeningen) die worden opgedaan over het functioneren van het watersysteem na uitvoering van de maatregelen in de bovenstroomse stuwvakken Beakendyk en Mounleane.

Tenslotte wordt vanuit de gebiedscommissie aandacht gevraagd voor de periode ná inrichting: als alles is ingericht en de gebiedscommissie wordt opgeheven. De gebiedscommissie adviseert om de genoemde nazorgperiode van 5 jaar in het Inrichtingsprogramma zo nodig met een tweede termijn van 5 jaar te verlengen en voor deze nazorgperiode, als de gebiedscommissie voortijdig wordt opgeheven, een nazorgcommissie in te richten.

Beheer

Over het beheer en onderhoud van de voorzieningen, de natuur en het water moeten goede afspraken worden gemaakt tussen de betrokken partijen. In het Inrichtingsprogramma en de 5^e module wordt daarom benoemd dat er een 'EBO-plan' wordt opgesteld waarin het Eigendom, Beheer en Onderhoud (EBO) nader wordt uitgewerkt. Voor borging in de bediening van de verschillende functies, met oog op drooglegging en inundatie, benadrukt de gebiedscommissie nogmaals het belang van goede afspraken hierover en adviseert om de monitoring bij het opstellen van het 'EBO-plan' te betrekken.

Recreatie

In het Inrichtingsprogramma en de 5^e module zijn er een aantal maatregelen voor recreatie opgenomen: de aanleg van 1 wandelpad en 3 beleefpunten. Voor andere recreatieve maatregelen is op dit moment geen ruimte gevonden: er is in eerdere uitvoeringsmodules het nodige gedaan en er was tijdens de voorbereiding van de voorliggende plannen geen draagvlak bij grondeigenaren voor aanvullende recreatieve voorzieningen. Als gebiedscommissie adviseren we echter de deur voor aanleg van extra recreatieve maatregelen niet helemaal dicht te zetten, mocht zich in de toekomst wel een mogelijkheid voor doen.

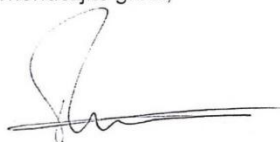
Vervolgproces

Indien u instemt met de plannen en besluit ze ter inzage te leggen, kan de streek gedurende een periode van 6 weken een zienswijze indienen. Tijdens de periode van inzage zullen inloopbijeenkomsten en een veldexcursie in het gebied georganiseerd worden waarbij de maatregelen toegelicht worden. Eventuele binnengekomen zienswijzen worden met het advies van de Commissie m.e.r. verwerkt in een reactienota en de definitieve versie van de plannen.

Na de periode van inzage zult u gevraagd worden de plannen vast te stellen en het budget voor de 5^e module beschikbaar te stellen. De totale investering conform Inrichtingsprogramma is geraamd op € 24.102.000, waarvan de bijdrage van uw organisatie € 13.683.000 is. Voor de komende uitvoeringsperiode van de 5^e uitvoeringsmodule zal het voor uw organisatie gaan om een bedrag van € 10.104.000.

Een soortgelijk verzoek is naar Wetterskip Fryslân gestuurd. Ik verzoek u zo spoedig mogelijk aan te geven of u kunt instemmen met de inhoud en beide plannen ter inzage wilt leggen.

Met vriendelijke groet,

Tineke Jagersma, voorzitter gebiedscommissie Koningsdiep

Bijlage II Beantwoording van zienswijzen

Inhoudsopgave

1. Vereniging Plaatselijk Belang Wijnjewoude	blz. 15
2. ANWB	blz. 16
3. Indiener uit Siegerswoude	blz. 16
4. Indiener uit Bakkeveen	blz. 17
5. Samenwerkingsverband Kleine Watersport Friesland (SKWF)	blz. 17
6. Indiener uit Oosterwolde	blz. 24
7. Gemeente Opsterland	blz. 26
8. Indiener uit Siegerswoude	blz. 29
9. Indiener namens client uit Siegerswoude	blz. 29
10. Vereniging Plaatselijk Belang Bakkeveen	blz. 31
11. LTO Opsterland	blz. 35
12. Indiener uit Bakkeveen	blz. 36
13. Indiener uit Bakkeveen	blz. 37
14. Raadsfractie Opsterlands Belang	blz. 38
15. Indiener uit Siegerswoude	blz. 40
16. Indiener uit Hemrik	blz. 42
17. Indiener uit Wijnjewoude	blz. 44
18. Indiener uit Wijnjewoude	blz. 46
19. Indiener uit Ureterp	blz. 47
20. Indiener uit Bakkeveen	blz. 48
21. Natuurvereniging Geaflecht & Natuerferiening Bakkefean e.o.	blz. 49
22. Indiener uit Ureterp	blz. 52
23. Verenigingen Plaatselijk Belang Siegerswoude & -Ureterp	blz. 53
24. Landbouwliden Gebiedscommissie Koningsdiep	blz. 55
25. Indiener uit Ureterp	blz. 56
26. Stichting Nije Boarn	blz. 61
27. TenneT TSO B.V.	blz. 64
28. LTO Noord	blz. 66

Zienswijze 1: Vereniging Plaatselijk Belang Wijnjewoude

Zienswijze

Plaatselijk Belang Wijnjewoude kijkt met veel waardering naar de plannen die nu ter inzage liggen voor de ontwikkeling van het Koningsdiep. Het is duidelijk dat er met zorg en visie is gewerkt aan een project dat niet alleen de natuur versterkt, maar ook de samenwerking tussen provincie, waterschap, grondeigenaren en natuurorganisaties laat zien. De ambitie om het beekdal te herstellen, ruimte te geven aan water en biodiversiteit en tegelijkertijd klimaatbestendige maatregelen te treffen, verdient alle lof. De participatie met grondeigenaren en de prachtige ideeën voor natuurontwikkeling tonen dat er oog is voor zowel ecologie als draagvlak in de regio. Juist omdat deze plannen zo'n sterke basis hebben, zien wij kansen om er nog meer maatschappelijke waarde aan toe te voegen. In onze ogen kan recreatie, mits zorgvuldig ingepast, een belangrijke rol spelen in het vergroten van betrokkenheid en educatie. Het gebied rond de Mounleane in Wijnjewoude en het begin van het dal bij de Foarwurkerwei in Bakkeveen zijn bij uitstek geschikt om een educatief "struinp pad" te realiseren. Deze locaties kennen al enige verstoring door wegkruisingen, waardoor een bescheiden recreatieve toevoeging geen wezenlijke schade aanricht. Integendeel: een "struinp pad" dat bezoekers informeert over de beekecologie, waterbeheer en de unieke flora en fauna van het Koningsdiep kan juist bijdragen aan begrip en respect voor de natuur. Door duidelijke routing en informatie kan bovendien worden voorkomen dat honden of andere versturende factoren het gebied aantasten.

Wij geloven dat een educatief pad niet alleen een recreatieve functie vervult, maar ook een brug slaat naar scholen, gezinnen en bezoekers die meer willen leren over het landschap waarin zij zich bevinden. Het versterkt de beleving van het gebied en vergroot het draagvlak voor de natuurdoelen die in dit project centraal staan. Daarbij sluit het naadloos aan bij de visie van het inrichtingsprogramma, waarin al aandacht is voor wandelpaden en beleefpunten. Door deze elementen uit te breiden met een educatieve component, ontstaat een unieke kans om natuurontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid hand in hand te laten gaan. Plaatselijk Belang Wijnjewoude ondersteunt van harte de koers die is ingezet en moedigt aan om deze extra stap te zetten. Een educatief "struinp pad" bij Mounleane in Wijnjewoude en Foarwurkerwei in Bakkeveen maakt het Koningsdiep niet alleen een ecologisch waardevol gebied, maar ook een plek waar mensen leren, beleven en zich verbonden voelen met de natuur. Wij hopen dat deze suggestie wordt meegenomen in de verdere uitwerking van de plannen, zodat het Koningsdiep een voorbeeld wordt van hoe natuur, water en mens elkaar kunnen versterken.

Reactie

We waarderen uw lovende woorden en onderstrepen het belang van recreatie en diens rol in het vergroten van betrokkenheid en (natuur)educatie. In de vorige uitvoeringsmodules zijn vanuit die gedachte in overleg met de grondeigenaren en gebiedspartners verschillende recreatieve voorzieningen gerealiseerd. Waaronder ook speel- en uitkijktoren De Skarrekiker, die in samenwerking met OBS De Bôge en ROC Friese Poort Drachten tot stand kwam. In het planproces dat aan het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule voorafging is uitvoerig gezocht naar mogelijkheden voor aanvullende recreatieve verbindingen. Deze zoektocht heeft niet geleid tot meer concrete maatregelen dan nu in de plannen staan aangegeven. We verwijzen u graag naar paragraaf 4.3.2 van deze reactienota, waar we dieper ingaan op recreatie ten aanzien van kwetsbare of nog te ontwikkelen natuurgebieden.

De terreinbeheerders hebben aangegeven de educatieve natuurbeleving te concentreren bij de bestaande bezoekerslocaties zoals de Slotplaats, TOP Dundelle (zie [Toeristische Overstappunten \(TOP's\) | Friesland.nl](#)), en de schaapskooi bij Allardsoog. Hier worden ook aanvullende faciliteiten zoals parkeervoorzieningen, toiletvoorzieningen en speellocaties aangeboden. Mede door natuureducatie te concentreren bij deze bezoekerslocaties zijn er in het landelijk gebied rustige (uitwijk)plaatsen voor het wild. Vaak zijn dit bosjes of boomsingels die zowel in de natuurgebieden als in de landbouwgebieden liggen. De nieuw aan te leggen natuur is juist bedoeld om de dieren rustig te laten migreren tussen de verschillende bestaande natuurgebieden.

Gezien de binnengekomen reacties met betrekking tot het onderwerp recreatie zijn we voornemens om met de gemeente Opsterland - aanvullend op het inrichtingsprogramma - de mogelijkheden voor recreatie nogmaals te verkennen met de indieners van de zienswijzen. Dit zullen we doen in samspraak met It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en eventuele particulier natuurbeheerders. De binnengekomen recreatiewensen, waaronder ook die uit uw zienswijze, zullen

in deze verkenning worden beschouwd. We kunnen op voorhand helaas niet zeggen of de verkenning ook zal leiden tot een verdere uitbreiding van het recreatief aanbod, omdat de realisatie van een nieuwe voorziening volledig afhankelijk is van de bereidwilligheid van direct betrokken en aangrenzende grondeigenaren. En van de beschikbaarheid van financiering voor niet alleen de (eenmalige) aanleg, maar vooral ook het (doorlopende) onderhoud van de voorziening.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 2: ANWB

Zienswijze

Er moet meer ruimte komen voor recreatie in de plannen voor de 350 hectare nieuwe natuur bij het Keningsdijp. Dat vinden wij als ANWB samen met de bewoners en bezoekers van de streek. We snappen dat niet alles overal kan, maar er zijn best wel mogelijkheden te bedenken voor uitbreiding van de onverharde wandelpaden, voorzieningen en enkele 'belevingspunten'. Het is nu erg minimaal.

Reactie

We begrijpen uw behoefte voor meer recreatieve voorzieningen. In de vorige uitvoeringsmodules zijn in overleg met de grondeigenaren en gebiedspartners verschillende recreatieve voorzieningen gerealiseerd. Zie hiervoor figuur 1 onder 4.3.2. In deze paragraaf wordt ook verwezen naar het planproces dat aan het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule voorafging. Hierin is uitvoerig gezocht naar mogelijkheden voor onverharde wandelpaden en andere aanvullende recreatieve voorzieningen. Deze zoektocht heeft niet geleid tot meer concrete maatregelen dan nu in de plannen staan aangegeven.

Gezien de binnengekomen reacties met betrekking tot het onderwerp recreatie verwijzen we u nogmaals door naar paragraaf 4.3.2 van de reactienota, waarin we een vervolgproces voorstellen waar u ook voor wordt uitgenodigd.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en de wens voor uitbreiding van recreatieve voorzieningen meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 3: Indiener uit Siegerswoude

Zienswijze

Belachelijke plannen. Hebben al problematisch veel ongedierte, z'n park trekt nog meer aan. Schrappen deze plannen. Vernieuw onze sluisen, dijken en bruggen maar eens met dit geld.

Reactie

We nemen hiervan akte. In het milieueffectrapport (MER) is beschouwd in hoeverre de plannen voor het beekdal de overlast van dieren zou verergeren. Hierbij wordt specifiek ingegaan op muggenoverlast. Het MER sluit significante toename van muggenoverlast uit, doordat de plannen voorzien in een toename van natuurlijke vijanden (zoals vis), en doordat de afstand tussen de voorgenomen vermatting en de woonfuncties in het beekdal voldoende is. Voor een verdere beschouwing op de toename van ongedierte in relatie tot de gebiedsontwikkeling verwijzen wij u graag naar paragraaf 4.3.1 van de reactienota.

De gebiedscommissie onderstreept het belang van goede investeringen in de Friese waterinfrastructuur en benadrukt dat, met het budget dat voor deze gebiedsontwikkeling beschikbaar wordt gesteld, wordt gewerkt aan dezelfde grote maatschappelijke opgaven. Door het beekdal van het Alddijp klimaatbestendiger in te richten worden de lasten die onze bestaande infrastructuur (waaronder ook de sluisen en dijken) verderop in de provincie draagt, verlicht.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 4: Indiener uit Bakkeveen

Zienswijze

Naast het feit dat het zonde is van het geld, gaat het hier om een geldverkwisting van 24 miljoen euro aan gemeenschapsgeld, een bedrag dat naar verwachting nog zal oplopen. Het resultaat lijkt een mooi “gemaakt” stukje natuur te worden dat waarschijnlijk zal worden afgesloten voor passanten, zoals we dat eerder hebben gezien bij het voormalige wandelpad op de Bakkeveense Heide. Daarnaast zal deze ontwikkeling in de toekomst alleen maar in de weg staan bij broodnodige woningbouw en bij de uitoefening van het werk van boeren. Tot slot zitten omwonenden niet te wachten op het logische gevolg van een plaatselijke verhoging van de waterstand, namelijk een toename van ongedierte zoals ratten, en vooral grote zwermen muggen.

Reactie

De realisatie van natuur – en wateropgaven in het beekdal zijn belangrijk voor een gezonde leefomgeving en voor een goede waterhuishouding in heel Fryslân. Door water in het beekdal langer vast te houden kunnen de weersextremen (natte en droge periodes) beter worden opgevangen. Dit is in ons gemeenschappelijk belang. Daarnaast is het beekdal momenteel op meerdere plaatsen toegankelijk voor de passant (zie bijvoorbeeld figuur 1 onder 4.3.2 van de reactienota); de plannen doen daar geen afbreuk aan.

Toekomstige woningbouw aangrenzend aan het Alddijp is vanuit de beleidsgedachte ‘water en bodem sturend’ onverstandig en onwenselijk. De realisatie van het NNN langs de beek zit dus geen woningbouwplannen in de weg. Ook de agrarische sector heeft naast de voordelen van een klimaat-robuust beekdal (met name in tijden van droogte) baat bij het vasthouden van water en de bergingsmogelijkheden in het toekomstig natuurgebied. Hiermee worden de huidige pieken in de waterafvoer gereduceerd voor de benedenstroomse gebieden. Doordat we met de realisatie van het NNN o.a. de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden in het land beogen te ondersteunen, kan Nederland daarmee des te sneller weer van het ‘stikstofsot’. Dat zou een positieve ontwikkeling zijn voor zowel de woningbouw als voor de boer en diens bedrijfsvoering.

Voor een beschouwing op de toename van ongedierte in relatie tot de gebiedsontwikkeling verwijzen wij u graag naar paragraaf 4.3.1 van de reactienota. Specifiek voor ratten kunnen we u melden dat het nieuwe voedselarmere systeem met meer stroming en peilschommelingen ten opzichte van het huidige beekdal minder geschikt zal zijn voor ratten. Tegelijk neemt de variatie aan (andere) soorten – kleine zoogdieren die hun voedsel minder op erven en juist meer in de natuur zoeken – in het beekdal toe; denk bijvoorbeeld aan de waterspitsmuis, de veldmuis of de otter. Ratten krijgen er naar verwachting dus flink wat concurrentie bij, terwijl het gebied minder geschikt voor hen wordt. Natuurlijke predatoren zoals marterachtigen, uilen en andere roofvogels zullen met een hoger aantal prooidieren eveneens toenemen en de populaties in een evenwicht houden. Een structurele toename van ratten of ander “ongedierte” is bij deze inrichting en het bijbehorende beheer daarom niet te verwachten.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 5: Samenwerkingsverband Kleine Watersport Friesland (SKWF)

Zienswijze

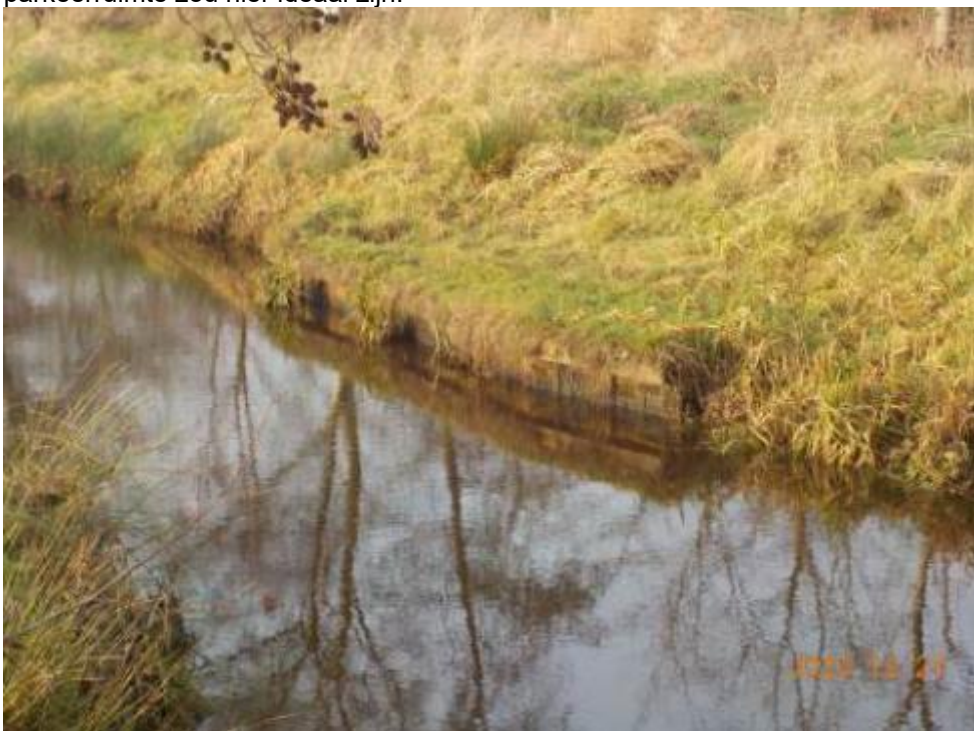
Naar aanleiding van het concept 5^e Uitvoeringsmodule gebiedsinrichting Koningsdiep willen wij graag onze visie aan u overbrengen. Gezien onze achtergrond, het doel van ons samenwerkingsverband en de breedte van het betreffende vaarwater beperken we ons tot de kano / SUP-voorzieningen in en nabij de beek Alddijp.

Wat is het SKWF? Het Samenwerkingsverband Kleine Watersport Friesland (SKWF) is een samenwerkingsverband van de Friese kano-, roei- en SUP-verenigingen met als doelstelling de belangen van dezen te behartigen bij de inrichting van de diverse (watersport-) gebieden. Zowel kanovaarders als SUP'ers zijn ruim vertegenwoordigd in Nederland en in aantal nog steeds groeiende. Zo bedroeg het aantal kanovaarders in 2021 595.000 en het aantal SUP'ers 585.000 (bron: Watersportonderzoek 2021 door Ned. Bureau voor Toerisme en Waterrecreatie). Velen van hen die buiten Friesland wonen weten de weg naar onze regio Bakkeveen/Appelscha te vinden.

We zijn erg blij te lezen dat er vooraf door u is nagedacht over de kano en SUP mogelijkheden in het gebied. Zoals wij de plannen lezen wordt het een nog mooier vaargebied dan het al is. Graag bieden wij dan ook onze hulp aan om het gebied nog geschikter te maken voor de kano- en SUP sport. Vandaar dat wij u hierbij onze zienswijze doen toekomen.

A. Hoek Bakkefeanster feart/Alddjip

Bij de hoek Bakkefeanster feart (Foarwurker Wei)/Alddjip, het gebied waar de nieuw te maken beek oorsprong (brongebied) gemaakt gaat worden, is al een in-/opstapplaats. Een nieuw aan te leggen parkeerruimte zou hier ideaal zijn.

Afbeelding 1: instapplaats Bakkefeanster feart/Alddjip

Afbeelding 2: illustratie uit eindconcept 5e module Koningsdiep

B. Kruising Beakendyk/Alddijp

U schrijft dat er met het oog op de voorgenomen peilstijging en dynamiek in het Alddijp, er straks geen gebruik meer kan worden gemaakt van de huidige kano / SUP voorziening ten zuiden van de Beakendyk. En dat deze bestaande kunstmatige voorziening wordt vervangen door een natuurlijke: de oever wordt plaatselijk geschikt gemaakt om het Alddijp in of uit te gaan met de kano / SUP. Zou het mogelijk zijn om het ontwerp van deze nog te maken voorziening te ontvangen? Graag zouden wij zien dat deze niet hoger dan 15 centimeter boven het wateroppervlak worden (Richtlijnen Vaarwegen 2020). Graag zouden wij meedenken over de aan te passen voorzieningen. In de bijlage vindt u de eisen die aan deze aanlegplaatsen gesteld worden. De huidige in- en uitstap plekken zijn beiden via een relatief steil talud (afbeelding 3) te bereiken. Zou het mogelijk zijn deze, bij de nieuwe voorziening, minder steil aan te leggen? Tevens gaan wij ervan uit dat de huidige gaten (afbeelding 4) in het talud gerepareerd zullen worden tijdens de werkzaamheden.

Afbeelding 3: Huidig Talud Alddijp/Beakendyk

Afbeelding 4: Gaten in huidig talud Alddjip/Beakendyk

C. Stuw Mounleane

De instappunten bij de stuw Mounleane zijn momenteel relatief hoog. Met de verwachte verhoging van 40-50 centimeter zou dit vanzelf opgelost worden. U schrijft echter dat ook hier de huidige instappunten verdwijnen en vervangen worden door een natuurlijke: de oever wordt plaatselijk geschikt gemaakt om het Alddjip in of uit te gaan met de kano / SUP. Zou het mogelijk zijn om ook het ontwerp van deze nog te maken voorziening te ontvangen? Wederom zouden wij graag zien dat deze niet hoger dan 15 centimeter boven het wateroppervlak worden (Richtlijnen Vaarwegen 2020). De in- en uitstapplaatsen zijn momenteel wat aan de hoge kant, maar met de verwachte verhoging van het waterpeil zal dit zich automatisch oplossen. U kunt zich indenken dat wij erg blij zijn met de parkeermogelijkheden aldaar. Helaas zien wij deze in de figuren 8 en 9 niet terug. U schrijft dat dit een de vervanging van de brug een los project is, naast deze uitvoeringsmodule en dat deze door de gemeente Opsterland uitgevoerd wordt.

Wij zouden het erg jammer vinden dat de parkeerplaats compleet verwijderd wordt en ook niet op een nabijgelegen plek opnieuw ingericht wordt. Niet alleen voor ons als kano / SUP vaarders maar ook voor de vele vissers zien wij problemen als zij hun auto direct naast de weg gaan parkeren om het water te kunnen bereiken.

D. Stuw Ureterp verbindingskanaal / einde stuwvak Mounleane

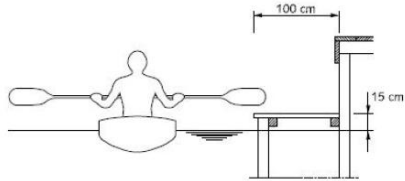
Aan het einde van het stuwvak Mounleane is een laatste stuw. Ook hier zien wij graag een fijne kano/SUP overstapplaats met een zacht glooiend talud.

Afbeelding 5: stuw Ureterp verbindingkanaal / einde stuwvak Mounleane

Afsluitend willen wij benadrukken dat wij graag helpen bij de kano / SUP-specifieke delen van het plan.

Bijlage: Eisen aan Aanlegplaatsen kleine watersport

Figuur 34: In- en uitstapplaats kleine watersport

- 4.9.6 Kleine watersport
De kleine watersport vraagt om bescheiden voorzieningen zonder geleide- of remmingwerken. Figuur 34 toont een in- en uitstapplaats voor kanovaren, toerroeien en schaatsen in een omgeving met een nagenoeg constante waterstand. Te grote translatiegolven in (jachten)sluizen kunnen bijdragen aan de noodzaak tot dergelijke voorzieningen.

Bron: **Richtlijnen vaarwegen 2020** p. 108, 109
https://puc.overheid.nl/rijkswaterstaat/doc/PUC_167730_31/

Opmerkingen t.a.v. roeiboten

Hoogte essentieel zodat bootromp tegen dam of steiger ligt met het oog op veilig in- en uitstappen:

aMax. 15 cm, zodat riemen en riggers eroverheen kunnen of

bMin. 45 cm vrije ruimte onder oppervlak steiger zodat riemen en riggers eronder gestoken worden (dus geen wrijf hout langs zij). Zie foto onder.

Breedte van dam of steiger b.v.k. 3 m, maar minimaal 1 m breed mits de naastgelegen oever tot 2 m uit de oeverrand redelijk vlak en op gelijke hoogte is. **Afstand** tussen standpalen: veelvoud van 1,35 m (dolafstand)

Lengte min. 6 m met aan beide zijden 3 m ruimte i.v.m 12 m lange roeiboot. Zie foto boven.

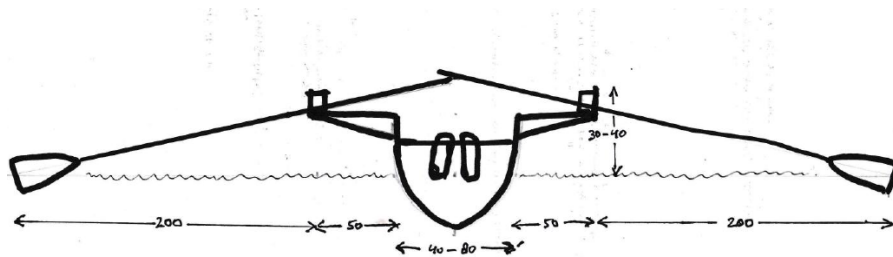
Voorbeeld damwand of lage steiger

Bij de Canterlandsebrug (LM 60)

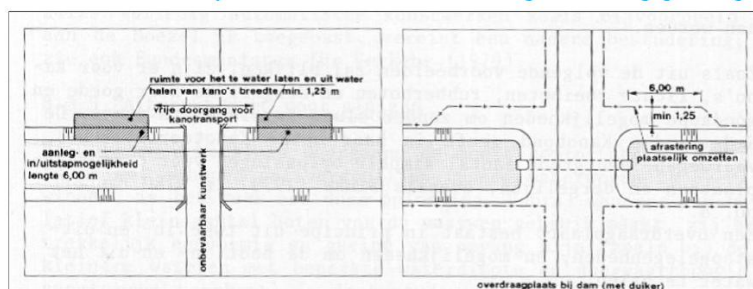
Schets doorsnede toerroeiboot

C-type, scullgeriggerd

Afmetingen in cm

Overdraagplaatsen bij dammen of waar een brug niet hoog genoeg is

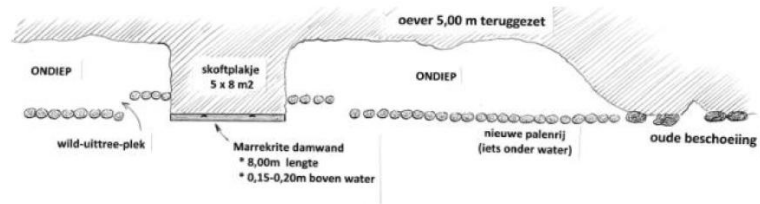

Figuur 4 - Overdraagplaats kleine watersport (kano's en roeiboten)

Een dergelijke voorziening kan bestaan uit een ca. zes meter lange aanlegsteiger van minimaal één meter breed evenwijdig aan de wal. Steigerhoogte: 15 centimeter boven het waterniveau, daarbij een geleidelijk glooiend talud of trap met treden van vier meter breed en 30 centimeter diep om een boot aan weerszijden en loodrecht op de wal naar boven te kunnen dragen. Voor het overdragen van roeiboten is meer ruimte nodig dan voor kano's. Bij voorkeur moet er op de wal, loodrecht op de oever minimaal 10 à 15 meter toegankelijk zijn. Daarbij moet de afstand om over te dragen bij voorkeur niet meer dan 50 m bedragen.

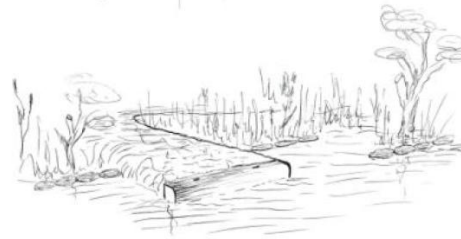
Bron: Handboek Roei-accommodaties p. 30
<https://knrb.nl/2017/06/27/nieuwe-versie-handboek-roelaccommodaties/>

Skoftplakje voor de kleine watersport

aanlegkade bij nieuwe
natuurvriendelijke oever

CONCEPT.

Skoftplakje,
Idee van Lieuwe Blanksma
Vertegenwoordiger Friesland,
Toeristische KanoBond Nederland

Voorbeelden van lage aanlegplaatsen (1)

LM 72E bij Ritsumasyl, linkergedeelte verlaagd
in opdracht van De Marrekrite, 2022

Drijvende kanosteigers rond 2012 in Joure geplaatst door de gemeente Fryske Marren.
Ontvangen via Wim de Haan van Maarten van Wely, medewerker gemeente Fryske Marren (0652 442 591,
mjvwely@hotmail.com). Beide heren zijn kanovaarders.
Projectleider destijds hielkehykema1972@gmail.com

Voorbeelden van lage aanlegplaatsen (2)

Verlaagde damwand, in Kurkemar hoek
Alddiel (bij Uilenburgstate, Cammingaburen)
Aangelegd in opdracht van Gem. Leeuwarden
tijdens oeverrenovatie, november 2021

Drijvende steiger achter toiletgebouw, in de
Hellinghaven te Grou
Aangelegd in opdracht van Gemeente
Leeuwarden, 2023

6

Reactie

Bedankt voor uw aangedragen suggesties om het beekdal van het Alddijp geschikter te maken voor de kano- en SUP sport. Al 25 jaar worden gesprekken gevoerd over recreatieve ontwikkelingen in de nieuwe natuurgebieden langs het Alddijp: in het raamplan (2007) werd al aangegeven dat de beek door de herinrichting minder geschikt wordt voor waterrecreatie. De urgentie om natuur aan te leggen en verstoring tegen te gaan is de laatste jaren alleen maar groter geworden. Tegelijkertijd zien we op bepaalde plekken het recreatief medegebruik in de Friese natuur toenemen. Vanuit de doelstellingen voor natuur is het stimuleren van meer waterrecreatie ongewenst (zie ook 4.3.2 van de reactienota). We kiezen daarom voor de gulden middenweg: waterrecreatie (vissen, kanoën, suppen) blijft mogelijk, maar wordt niet actief gestimuleerd.

Uit lokale inventarisatie is gebleken dat er voornamelijk wordt gekanoed op de Bakkefeanster Feart, en dat de kanoroute over het Alddijp extensief wordt gebruikt. Tijdens de planvorming van het inrichtingsprogramma is daarom besloten de huidige kanoroute over het Alddijp te behouden voor de ervaren en avontuurlijke waterrecreant. Langs het Alddijp wordt de oever natuurvriendelijker beheerd en over gedeelten aangepast. De huidige kanovoorzieningen worden daarbij ingericht als flauwe oevers die ook geschikt zijn als kano-overstap. Daarnaast speelt mee dat de waterpeilen in de beek straks gaan variëren: de door u aangereikte richtlijnen en eisen van een aanlegplek kunnen we daarom niet overnemen.

Gezien de lopende discussie over het beheer en onderhoud van huidige kanovoorzieningen is onze insteek (om de vormgeving van de oever aan te passen zodat deze toch functioneel blijft als kano-overstap) een realiseerbaar alternatief. Wij stellen voor om bij de uitwerking hiervan uw organisatie te raadplegen over een functioneel ontwerp. Ter informatie; de afgebeelde stuw (afbeelding 5) in uw zienswijze betreft een overstapplaats bij stuw Heidehuizen. Deze voorziening is niet opgenomen in het inrichtingsprogramma en 5^e uitvoeringsmodule, omdat de inrichtingsmaatregelen voor stuwvak Heidehuizen nog nader worden uitgewerkt. Ze zijn afhankelijk van de uitkomsten van onderzoeken zoals de LESA (landschapsecologische systeemanalyse) van Natura2000-gebied het Wijnjeterper Schar, en monitoring van het functioneren van de nieuwe inrichting van de stuwvakken Beakendyk en Mounleane.

De aanleg van een nieuwe parkeergelegenheid bij de hoek Bakkefeanster Feart/Foarwurker Wei en het Alddijp wordt niet opgenomen in het inrichtingsprogramma. De reden hiervoor is dat waterrecreatie vanuit natuurbelang niet wordt gestimuleerd. Bovendien speelt hier ook het aspect verkeersveiligheid mee. De huidige verkeersintensiteit op de N917 is hoog, wat het inrichten van een verkeersveilige parkeervoorziening op deze locatie lastig maakt. Daarnaast leert de ervaring dat op parkeerplekken zonder toezicht vaak (drugs)afvaldumpingen plaatsvinden. Dit zorgt naast de nodige overlast voor extra kosten aan beheer en onderhoud.

Uw wens met betrekking tot het behoud van een parkeervoorziening bij de Mounleane wordt nog nader besproken met de gemeente Opsterland. Dat geldt ook voor uw verzoek om de gaten in het huidig talud Alddijp/Beakendyk (ten oosten van de stuw) te repareren. Bij dit gesprek wordt ook het toekomstig beheer en onderhoud van voorzieningen ter sprake gebracht. Naar aanleiding van uw ingediende zienswijze willen wij u uitnodigen om deel te nemen in het vervolgproces voor de detaillering van de plannen.

Voorstel richting GS:

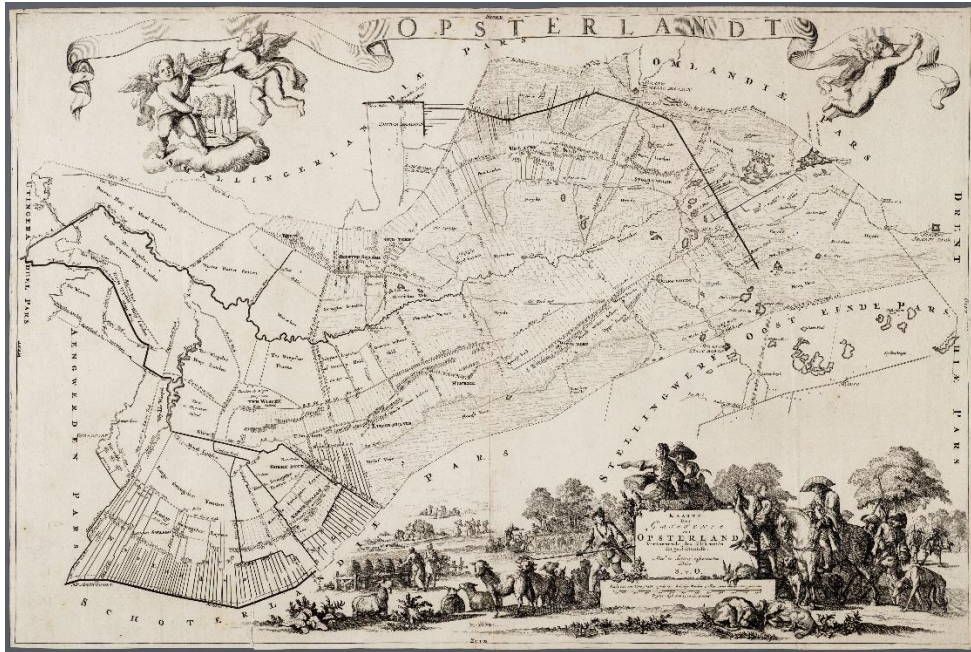
Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 6: Indiener uit Oosterwolde

Zienswijze

Gebiedsontwikkeling Koningsdiep. Nu de plannen voor het inrichten van nieuwenatuur rond het Alddijp ter inzage liggen, wil ik graag het volgende bijdragen. Het herstellen van het natuurlijk watersysteem is een belangrijk doel van de inrichting. De oorspronkelijke loop van het Alddijp zou als uitgangspunt voor de aardkundige waarden van het gebied moeten dienen. Halverwege de vorige eeuw bestond de meanderende (boven)loop van het Alddijp nog grotendeels. De meanderende loop

is daarna verdwenen om het water sneller af te kunnen voeren. Nu er een herstelpun voor de bo-
 venloop wordt gemaakt is er een uitgelezen mogelijkheid om de gezichtsbeplende beekloop te
 herstellen aan beide kanten van de Bakkefeanster Feart. De onnatuurlijk snelle afvoer van het water
 wordt aldus vertraagd. Het gewenste grondwaterniveau in de omgeving zal erdoor worden bevoor-
 derd. Het herstellen van de meanders is mogelijk met behulp van oude kaarten en geofysisch on-
 derzoek. Ter informatie voeg ik een historische kaart van Opsterland van Sybrant van Ockinga (af-
 beelding 1) en enkele gescande foto's uit het boek Boven-Boorngebied (1961) van de Fryske
 Akademy (afbeelding 2) bij.

Afbeelding 1: historische kaart van Opsterland van Sybrant van Ockinga

Het gebruikelijke hoge water ten oosten van de „Poostbrug” (winter 1957)

Afbeelding 2: Boven-Boorngebied

Reactie

We danken u voor de inspirerende kaart en afbeelding, en onderstrepen het belang van de historie van de beekloop in het bepalen van de aardkundige waarden van het gebied. Tegelijkertijd stellen wij dat 'de oorspronkelijke loop' van het Alldjip als zodanig niet valt aan te wijzen, omdat het Alldjip zich als natuurlijke beek in het verleden voortdurend heeft verplaatst. Gezien de hedendaagse natuur- en wateropgaven in het gebied is er gekozen om te redeneren vanuit een doorontwikkeling van het landschap: het beekdal en de beekloop worden aangepast om beter te passen bij die huidige opgaven.

Om het beekdal en Fryslân beter bestand te maken tegen natte en droge perioden (WB21) is het nodig om in de bovenloop van het Alldjip (aan weerszijden van de Bakkefeanster Feart) en op de flanken het water zoveel mogelijk vast te houden. Dit water kan dan geleidelijk afdalen naar de rest van het beekdal en de nieuwe natuur die daaromheen wordt aangelegd. Bij de realisatie van de meanderende beek ter hoogte van Wijnjewoude (stuwvak Heidehuizen) wordt op sommige plekken de oude loop (van voor de ruilverkaveling) opgepakt, omdat die verschijningsvorm daar niet alleen landschappelijk passend is, maar ook goed past bij de natuur- en wateropgaven. Met de beoogde peilopzet en het graven van overstromingszones langs de beek is het daarnaast de bedoeling dat delen van het beekdal tijdens natte perioden weer meer inunderen. Mogelijk zal het beekdal er op die plekken enkele dagen in het jaar weer net zo uitzien als op de foto van 1957.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 7: Gemeente Opsterland

Zienswijze

Wij onderschrijven de drie belangrijkste doelen van het inrichtingsprogramma, te weten 350 ha nieuwe natuur (NNN), verbetering van de waterkwaliteit van de beek en het klimaatrobuust (WB21) maken van het beekdal. Daarnaast komen er enkele recreatieve voorzieningen, namelijk een wandelpad en driebelevingspunten.

Op 6 januari jl. heeft de gebiedscommissie Koningsdiep aan ons college een presentatie gegeven over de plannen. Tijdens de presentatie is aangegeven dat ook de commissie het wenselijk vindt om in de toekomst de mogelijkheden voor extra recreatieve voorzieningen open te houden. Omdat het flankerend beleid eerder geschrapt is, vragen wij u om specifiek voor recreatie een uitvoeringsprogramma op te stellen met de daarvoor benodigde financiële middelen. Hierdoor kunnen in het vervoltraject alsnog passende maatregelen genomen worden.

Wij vragen u aanvullend het volgende op te nemen in het ontwerp-inrichtingsprogramma en 5e uitvoeringsmodule Gebiedsontwikkeling Koningsdiep:

- Een uitbreiding van de toegankelijkheid van het gebied met name met seizoensgebonden wandelpaden.
- Meer recreatieve verbindingen en aansluiting naar de omliggende dorpen.
- In algemene zin meer aandacht voor recreatie en toerisme, zeker ook financieel. Nu is hiervoor 0,4% geraamd van de €26 miljoen.
- Voorbeelden hiervan kunnen zijn:
 - o Uitleg bij de belevingspunten in de vorm van informatiepanelen gericht op natuurontwikkeling, waterbeheer en cultuurhistorie.
 - o Zitgelegenheid bij de nieuwe brug Mounleane en informatie gericht op educatie (faunapassage, vistrappen).
 - o Korte seizoensgebonden wandelroutes. Bijvoorbeeld een knuppelpad langs de bosrand bij de Beakendyk, aansluitend op het herstelde pad Slotleane–Dwarswyk, met seizoenssluiting tijdens de broedperiode.
 - o Een educatieve route langs de noordelijke kering bij de Mounleane met incidentele openstelling gekoppeld aan onderhoud, om verstoring te minimaliseren.
 - o Waterbeleving met zonering door het realiseren van natuurlijke kano-instapplaatsen bij beide stuwvakken, met vensterperioden om ecologische verstoring te voorkomen.

- Educatieve elementen door QR-informatiepunten bij peilbuizen en belevingspunten te plaatsen, gekoppeld aan monitoring van waterstanden en natuurontwikkeling (zoals beschreven in hoofdstuk 4.8 Monitoring, *eindconcept 5e module*, pagina 23).
- Een (eventueel seizoensgebonden) pad tussen de stuw Beakendyk en de stuw Mounleane. Deze zal dan aan één kant van het Koningsdiep lopen en dus wordt de natuur aan de andere kant automatisch beschermd (zie kaartje volgende bladzijde).

- De huidige parkeerplaats bij de Mounleane wordt verwijderd met de nieuwe brug (*pagina 18, eindconcept_5e_module_koningsdiep*). Maar er is geen alternatief genoemd voor parkeren. Graag zien wij dat wordt voorzien in een vervangende kleinschalige parkeervoorziening.

De hiervoor genoemde maatregelen sluiten aan bij het uitgangspunt “behouden en waar mogelijk versterken” van recreatie, zoals opgenomen in het MER (*pagina’s 6 en 8, mer_gebiedsinrichting_koningsdiep*) en het inrichtingsprogramma (*pagina’s 13 en 15, ontwerp_inrichtingsprogramma_midden- en bovenloop_alddijp*), en kunnen worden gerealiseerd binnen de ecologische randvoorwaarden.

Wellicht zijn er ook mogelijkheden om het ontwikkelen van recreatieve functies bij agrarische bedrijven (zoals agrotourisme) te stimuleren. Wij kunnen ons voorstellen dat bij de verdere uitwerking van het inrichtingsprogramma expliciet wordt onderzocht hoe koppelingen tussen recreatie en agrarische bedrijven vorm kunnen krijgen, zodat natuur, (natuurinclusieve) landbouw en recreatie elkaar versterken.

Bij de belevingspunten Weverswâl/Bakkefeansterfeart en Mûzebiterspaed staat voor het beheer en onderhoud de gemeente Opsterland genoemd. Wij zijn eigenaar van de grond, maar hierover zijn (nog) geen afspraken gemaakt. Wat houdt dat in? Is er al een raming van de kosten? En waarom past dit niet in het budget dat de provincie ter beschikking stelt?

Tot slot

Er is 30 jaar aan de plannen gewerkt. Het zou goed zijn dat recreatie, natuur en landbouw in balans worden ontwikkeld, ook voor toekomstig draagvlak en dus is het belangrijk dat recreanten nieuwe natuur en innovatieve landbouw kunnen beleven.

Reactie

Het doet ons goed om te lezen dat de gemeente de drie belangrijkste doelstellingen van het inrichtingsprogramma, zijn de het inrichten van 350 ha nieuwe natuur (NNN), verbetering van de waterkwaliteit en het klimaatrobuust maken van het beekdal, onderschrijft. Vanaf 2007 is de gemeente betrokken bij de planvorming van de eerdere uitvoeringsmodules, en zo ook bij de totstandkoming

van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule. Tijdens dit proces zijn de conflicterende belangen tussen natuurontwikkeling en nieuwe recreatievoorzieningen ambtelijk en samen met de terreinbeheerders (IFG, NM en SBB) besproken. Het resultaat van deze overleggen vindt u nu terug in het inrichtingsprogramma: ze hebben geleid tot één nieuwe recreatieve verbinding tussen de Slotleane en de Dwarswyk. Een verdere uitbreiding van de toegankelijkheid van het landelijk gebied, zij het met permanente of seizoensgebonden paden, en van de aansluiting naar de omliggende dorpen is tot op heden om diverse redenen niet gelukt (Zie hiervoor ook 4.3.2 van de reactienota).

De afgelopen jaren is het de gebiedspartners – waaronder uw gemeente – wel gelukt om fors te investeren in de bestaande recreatievoorzieningen in het gebied. Met die gezamenlijke investering is ruim 8 km van het fietspadennetwerk in het beekdal opgeknapt en weer toekomstbestendig gemaakt. Hiermee is invulling gegeven aan het doel voor recreatie uit het raamplan: het kwalitatief behouden van de recreatieve functie in het gebied. Met het inrichtingsprogramma wordt er na jaren van overleg nu ook geïnvesteerd in de natuurinrichting en de klimaatrobuustheid van het beekdal. Deze investeringen worden vanuit de budgetten voor natuur- en wateropgaven door provincie en wetterskip gefinancierd.

In de ontwerpplannen wordt voorgesteld om de drie recreatieve belevingspunten vanuit de bovengenoemde budgetten voor natuur- en wateropgaven te financieren. Uw voorstel om deze te voorzien zijn van uitleg over natuurontwikkeling, waterbeheer en cultuurhistorie (eventueel via QR-codes) valt goed te combineren. Deze voorzieningen worden nog nader uitgewerkt met uw gemeente (als beoogde eindbeheerder van de punten langs de Wêverswâl/Bakkefeanster Feart en het Mûzebiterspaad). Ambtelijk is afgestemd dat deze voorzieningen op gemeentelijk eigendom mogen worden ingericht en is toegelicht dat vanuit het inrichtingsprogramma geen middelen beschikbaar zijn voor toekomstig beheer en onderhoud door de gemeente. Het beheer en onderhoud van het belevingspunt langs de Weverswâl/Bakkefeanster Feart is afhankelijk van de verdere uitwerking van dit beleefpunt in de 5^e uitvoeringsmodule, en hangt af van de invulling van dit beleefpunt. Wellicht zou de gemeente het 'dagelijks' onderhoud ook bij een andere partij kunnen neerliggen, zoals nu is opgenomen in de EBO-kaart (bijlage 3 van de 5^e uitvoeringsmodule).

Vanwege de verkeersintensiteit op de Mounleane is voorgesteld om bij de nieuwe brug Mounleane geen recreatieve voorzieningen aan te leggen. Op verzoek van uw gemeente verkennen we graag samen met u of een alternatieve kleinschalige parkeervoorziening langs de Mounleane mogelijk en wenselijk is. In deze verkenning dienen naast verkeersveiligheid ook de ecologische randvoorwaarden vanuit de aangrenzende nieuwe natuur en de faunapassages onder de brug te worden meegenomen.

Vanwege de kwetsbaarheid van de nieuwe natuur en de doelstelling om het water in en rond het Alddijp meer de vrije loop te geven is in het planproces gekozen om waterrecreatie hier niet te stimuleren. Gezien het huidig extensief gebruik van deze kanoroute en de wens om deze extensieve vorm te behouden worden extra voorzieningen en beheermaatregelen niet nodig geacht. De huidige kanoroute blijft behouden en de overstapplaatsen worden in de nieuwe flauwe oevers met een natuurlijk profiel vormgegeven zodat het beheer daarvan beperkt is. Wie verantwoordelijk is voor het huidige beheer en onderhoud van de bestaande 'harde' kanovoorzieningen is onduidelijk en een aandachtspunt, wellicht kan het gemeentelijk archief hierin verheldering brengen.

Zoals u in uw zienswijze aangeeft, kan het ontwikkelen van recreatieve functies bij agrarische bedrijven voor agrarische ondernemers zorgen voor nieuwe inkomensperspectieven. Deze ontwikkeling kan goed aansluiten op de beoogde herinrichting van het beekdal. Het expliciet onderzoeken van deze koppelkansen als onderdeel van de verdere uitwerking van het inrichtingsprogramma vinden wij echter minder passend bij de huidige opgaven in dit gebiedsontwikkelingsproject. Wellicht kan dit onderwerp in de voorgestelde bredere recreatieve verkenning door uw gemeente worden meegenomen.

Uw aangedragen opties voor de aanleg van een knuppelpad langs de bosrand bij de Beakendyk, een route langs de kering bij de Mounleane, of een pad langs één zijde van het Alddijp tussen de stuwen Beakendyk en Mounleane voldoen helaas niet aan de vereiste randvoorwaarden (zie paragraaf 4.3.2 van de reactienota). Dit vanwege de kwetsbaarheid van de nieuwe natuur rondom de beek en de doelstellingen van het inrichtingsprogramma om de huidige versnippering van natuur te herstellen en de natuurgebieden in Opsterland robuust met elkaar te verbinden. Zelfs een

seizoensgebonden gebruik van de voorgestelde paden (wat in de praktijk lastig te handhaven blijkt) brengt onnodige verstoring en kosten voor beheer en onderhoud met zich mee.

Gezien het aantal ingediende zienswijzen met wensen en suggesties voor extra recreatieve voorzieningen, wordt voorgesteld om samen met uw gemeente een vervolgproces te organiseren. In dit vervolgproces kunnen, gezamenlijk met de andere indieners, alternatieven over de gehele breedte van het beekdal worden verkend. Vanwege het gemeentelijk belang van recreatie en toerisme vragen wij u trekker te zijn van deze verkenning en hiervoor budget beschikbaar te stellen. Het huidige budget voor de natuur- en watermaatregelen in het inrichtingsprogramma biedt deze mogelijkheid niet. De projectorganisatie en gebiedscommissie zijn bereid om aan deze voorgestelde verkenning deel te nemen. Mochten zich kansen voordoen om provinciale grond beschikbaar te stellen voor een aanvullende recreatieve voorziening, die aan de ecologische randvoorwaarden voldoet, dan gaan wij hierover graag met u in overleg.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule. In de voorgestelde bredere verkenning naar alternatieve recreatieve voorzieningen zo mogelijk provinciegrond beschikbaar stellen, in het geval dat een voorgenomen voorziening voldoet aan de ecologische randvoorwaarden.

Zienswijze 8: Indiener uit Siegerswoude

Zienswijze

Graag als het overleg daar aanleiding toe geeft in de gelegenheid zijn mijn plannen/mening nader toe te lichten, en de mogelijkheid open te houden verdere informatie te vragen en eventuele bezwaren in te dienen. Graag verneem ik tot welke datum ik hiervoor de gelegenheid heb.

Reactie

Het overleg in kwestie heeft plaatsgevonden en er is geen verdere zienswijze ingediend.

Voorstel richting GS:

n.v.t.

Zienswijze 9: Indiener namens client uit Siegerswoude

Zienswijze

De zienswijze berust op de volgende gronden.

Waterpeil

Uit het ontwerp volgt dat uw college de inrichting van het gebied van de boven- en middenloop van het Alddijp drastisch gaat wijzigen. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in een drietal stuwvakken. Cliënt exploiteert een melkveehouderij in één van de aangewezen 'stuwvakken', te weten het stuwvak Beakendyk. Ook een groot deel van de bijbehorende gronden die in gebruik zijn bij het agrarisch bedrijf maken onderdeel uit van dit stuwvak. Een aantal van deze percelen zijn in het ontwerp als 'aandachtspercelen' bestempeld.

Eén van de wijzigingen die van grote invloed is op de bedrijfsvoering van cliënt is het verhogen van het waterpeil in de gebieden. Van de kaart 'Wijzigingen watersysteem – stuwvak Beakendyk' (zie bijlage 1) is af te leiden dat het waterpeil ter plaatse van de percelen van het bedrijf wordt verhoogd van 2,15 naar 2,75 NAP. Dit is een verhoging van 28% ten opzichte van het huidige peil.

Deze rigoureuze peilverhoging leidt tot grote bedenkingen bij cliënt. Hetgeen ook wordt bevestigd door een grote mate van onzekerheid van de gevolgen voor de omliggende gronden door de peilverhoging die wordt beschreven in het ontwerp.

In het ontwerp wordt onder '1.4 inrichtingsopgave' en '4.4 mitigerende maatregelen' beschreven dat er geen onevenredige nadelige gevolgen mogen ontstaan voor de gebruiksfuncties zoals landbouw, woningen, bedrijven etc.

Zoals in het ontwerp wordt gesteld wordt door de stijging van het waterpeil effecten buiten de begrenzing van het NNN-gebied in de zogenaamde aandachtsgebieden voorzien. Cliënt heeft grote vraagtekens bij het bepalen van die aandachtsgebieden en de toe te passen mitigerende maatregelen zoals die zijn voorgesteld.

De mitigerende maatregelen die zijn benoemd in het ontwerp zien toe op de gronden die deel uitmaken van een 'papieren' grens van het aandachtsgebied. Deze papieren grens reikt zelfs bijna tot het agrarisch erf van cliënt. Water zal zich niet houden aan papieren grenzen. Omdat er een hoge mate van onzekerheid is over de gevolgen van de verhoging van het waterpeil is het niet uit te sluiten dat door het verhogen van het waterpeil veel meer gronden worden getroffen dan alleen de gronden die onderdeel uitmaken van het zogenaamde aandachtsgebied.

Bij het bepalen van het feit dat het bedrijf in dit geval geen onevenredige nadelige gevolgen zou ondervinden van de gebiedsinrichting zijn volgens cliënt niet alle bedrijfsbelangen meegenomen. Een deel van de gronden die vallen onder het aandachtsgebied vormen de huiskavel van het bedrijf. Een huiskavel is van levensbelang voor het agrarisch bedrijf voor bijvoorbeeld het weiden van de koeien en als dat niet gebeurt dan moet die mogelijkheid er altijd kunnen zijn op korte afstand van de bedrijfsgebouwen. Bij peilverhoging kunnen deze gronden onbruikbaar worden voor het beweiden van de dieren. Het verhogen van het waterpeil kan de continuïteit van het gehele agrarische bedrijf in gevaar brengen.

In het ontwerp zijn voor de gronden die zijn aangewezen als 'aandachtspercelen' mitigerende maatregelen beschreven. Deze maatregelen zijn volgens cliënt niet toereikend om een oplossing te kunnen bieden voor de nadelige effecten die ontstaan door de peilverhoging. Kleinschalige ophoging van de gronden zal onvoldoende zijn om een dermate grote peilverhoging het hoofd te kunnen bieden. Laat staan dat dit passend is binnen de gebiedsvisie. Nieuwe drainage zal onvoldoende toereikend zijn voor een peilverhoging. Dit geldt ook voor peil gestuurde drainage. Compenseren in grond zal alleen mogelijk zijn als de gronden op zeer korte afstand zijn gelegen van het bedrijf.

Conclusie

De grote mate van de onzekerheid over de effecten van de rigoureuze peilverhoging op de toekomst van het agrarisch bedrijf zijn voor cliënt reden om zich te wenden tot uw college. Cliënt maakt zich grote zorgen over de mogelijke gevolgen en zal mogelijk schade lijden door de peilverhoging. Cliënt ziet deze onzekerheid weggenomen worden door niet in te stemmen met een verhoging van het waterpeil in het gebied.

Gelet op voornoemde verzoek ik uw college namens cliënt het bedrijfsbelang in zijn geheel in overweging te nemen en de zienswijze gegrond te verklaren en het ontwerp gebiedsinrichtingsplan Koningsdiep hierop aan te passen waarbij geen verhoging van het waterpeil zal plaatsvinden.

Cliënt behoudt zicht het recht voor de zienswijze in een later stadium nader aan te vullen.

Cliënt en ondergetekende zijn altijd bereid onderhavige zienswijze mondeling toe te lichten. Mocht u nog vragen en/of opmerkingen hebben dan ben ik telefonisch bereikbaar op telefoonnummer: ... Mijn emailadres is

Vertrouwende op een juiste inschatting van geschetste problematiek en een aanpassing van het ontwerp.

Kaart met locatie was in de bijlage toegevoegd.

Reactie

We danken u en uw client voor uw zorgvuldig opgestelde zienswijze. De geuite zorgen over het functioneren van het toekomstig watersysteem worden onderkend: de gebiedscommissie benadrukt daarom het belang van goede monitoring en nazorg in haar advies aan GS.

De voorgenomen peilstijging waar u in uw zienswijze naar refereert is essentieel voor het behalen van de natuur- en waterdoelen in het gebied. Door het water in stuwvak Beakendyk langer vast te houden verminderen we niet alleen de verdroging van de Natura2000-gebieden in de omgeving van

het Alddjip en de piekbelasting op de Friese boezem, maar ook de gevolgen van droogte waar de landbouw op de flanken van het beekdal nu en in de toekomst mee te maken krijgt. Uit uw zienswijze maken wij op dat de bedrijfslocatie van uw cliënt zich ten opzichte van diens directe omgeving op een lagere plek in het landschap bevindt. Daardoor zullen deze gronden bij de voorgenomen peilstijging relatief snel te maken krijgen met wateroverlast, terwijl de eigenaren van de gronden in de omgeving (bij eenzelfde peilstijging) nog geen overlast zouden ervaren. Ter informatie in de huidige situatie doen zich op deze percelen in natte perioden ook hogere piekstanden voor dan het vastgesteld peilbesluit.

We vinden het jammer dat er weinig vertrouwen is in de begrenzing van de aandachtsgebieden en de voorgestelde mitigerende maatregelen. Vooral nadat we de onzekerheden in de modelberekeningen verminderd hebben met het invoeren van het monitoringsnetwerk in 2019. Tegelijkertijd begrijpen wij de zorgen, gezien het aandeel van aandachtsgebieden op de bedrijfslocatie en de huis-kavel van uw cliënt. Conform de randvoorwaarde voor de gebruiksfuncties in de omgeving van de in te richten percelen, die u in uw zienswijze ook aanhaalt, blijven we daarom graag in gesprek met uw cliënt om een passende oplossing te vinden.

Verder benadrukken we dat het voornemen is om de in het inrichtingsprogramma voorgestelde peilverhoging gefaseerd plaats te laten vinden in overleg met de betrokken grondeigenaren: het peil zal dus niet direct, maar eerder in stappen, stijgen naar +2,75m NAP. Die stapsgewijze opzet biedt het Wetterskip onder andere de tijd om te reageren op eventuele onvoorziene omstandigheden. Bovendien is er sprake van fasering in de uitvoering van de plannen, wat betekent dat er in de 5^e module de mogelijke peilopzet met uw client wordt besproken, omdat hier nog niet alle gronden beschikbaar zijn voor inrichting. Het huidige peil van +2,15m NAP blijft ter plaatse van de betreffende bedrijfspellen vooraansnog dus gehandhaafd. Het voornemen om de peilverhoging binnen 10 jaar te realiseren zal in het nog op te stellen peilbesluit door Wetterskip worden verwoord.

Voor de in het inrichtingsprogramma voorgenomen peilverhoging zal een peilbesluitprocedure plaats gaan vinden. Het concept-peilbesluit zal, zodra deze gereed is, eerst nog worden gedeeld met de belanghebbende grondeigenaren, waaronder uw cliënt. De peilbesluitprocedure kan voor uw cliënt een belangrijk onderdeel van de uitvoering van de plannen zijn, omdat deze procedure zijn eigen bezwaar- en beroepsprocedure kent. Het is echter nog altijd de insteek van de gebiedscommissie om in goed overleg met de grondeigenaren in het gebied te komen tot inrichting: we vertrouwen erop dat we ook met uw cliënt een passende oplossing kunnen vinden.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 10: Vereniging Plaatselijk Belang Bakkeveen

Zienswijze

Hierbij maakt Plaatselijk Belang Bakkeveen gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het project Koningsdiep. Wij brengen de volgende punten onder de aandacht:

- Op de meegestuurde afbeelding van plangebied Aylvalân is sprake van structurele vernatting (afb1). Voor dit gebied bestaan door de gemeente concrete en vergevorderde plannen voor woningbouw. Het is van groot belang dat deze vernatting geen planologische of uitvoerende belemmering vormt. Eventuele waterhuishoudkundige maatregelen dienen zodanig te worden vormgegeven dat zij de haalbaarheid en juridische borging van het woningbouwproject niet aantasten. De gemeente bevindt zich reeds in een vergevorderd stadium van besluitvorming.

Afbeelding 1: vernatting Alyvalân

- De realisatie van een extra belevingspunt ter hoogte van het einde van de Boskleane aan de Slotleane met een uitkijktoren (zie afbeelding – afb2). Dit initiatief kan bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor natuurontwikkeling onder inwoners en bezoekers. Vanaf deze locatie is er een fraaie doorkijk richting De Petten. Wij worden graag betrokken bij de inrichting van deze belevingspunten, aangezien recreatie naar onze mening onderbelicht is in de huidige plannen.

Afbeelding 2: extra beleeftpunt

- De geplande nieuwe wandelverbinding aan de Slotleane, in combinatie met het voornemen van It Fryske Gea om het parkeerterrein aan de Mjumsterwei op te heffen (afb3). Dit staat naar onze mening opgespannen voet met de doelstellingen van het project Koningsdiep, waarin landschapsbeleving en toegankelijkheid centraal staan. Hoewel dit buiten het project valt, vragen wij hier nadrukkelijk aandacht voor, aangezien sluiting van deze parkeerlocatie niet logisch en contraproductief is.

Afbeelding 3: Parkeerplaats Mjumsterwei

- Wij verzoeken om, in overleg met de terreinbeheerder, de mogelijkheid te creëren om toegang te verlenen tot het nieuw te realiseren natuurgebied ten behoeve van georganiseerde wandeltochten, zoals bijvoorbeeld de jaarlijkse kerstwandeling.

- Tevens verzoeken wij om garantie voor het behoud van de kanoroute in het eerste gedeelte van het Âld Djip. Tot slot benadrukken wij het belang dat het project Koningsdiep onze mogelijkheden ten aanzien van woningbouw, voorzieningen en evenementen niet verder beperkt.

Reactie

We danken u voor het indienen van uw zienswijze en voor de gedetailleerde blik waarmee u naar de plannen hebt gekeken.

Aylvalân

De getoonde afbeelding komt uit een serie kaarten met daarop de huidige en toekomstige inundatie-effecten. De kaart geeft op basis van de hoogtekaart een voorstelling van waar bij verschillende waterstanden inundaties optreden in het beekdal. Voor de in te richten percelen is die hoogtekaart al aangepast op de nieuwe inrichting (zo is bijvoorbeeld het voorgestelde Mjûmer te zien), maar op de overige lage plekken rond het plangebied geldt de huidige hoogtekaart. De getoonde effecten zijn dus niet allemaal resultanten van de voorgestelde peilverhoging van het Alddjip of het nieuwe brongebied. Op de locatie Aylvalân wordt de huidige kans op vernatting getoond. We begrijpen dat dit een onduidelijk beeld geeft, en zullen daarom de kaarten opnieuw uitgeven met een onderscheid tussen de twee soorten inundaties (wel of niet het gevolg van de herinrichting).

Tijdens de inloopbijeenkomsten werden de inunderende laagtes op de getoonde kaarten veelal als zodanig herkend: de locaties worden nu ook al als (snel) nat ervaren. Een ander aspect dat hier direct mee te maken heeft is dat de gemeente Opsterland nabij deze locatie woningbouw voorbereid én de rioolafkoppeling van wegen en daken in het naastgelegen bebouwde gebied ambieert, waardoor er in de toekomst meer water via sloten en greppels wordt afgevoerd. Wetterskip en gemeente zijn hierover in overleg om tot een goede waterhuishouding te komen. Voor het waterschap is dit een aanleiding om deze locatie scherper in beeld te krijgen en toekomstige inundaties te voorkomen of te accepteren. De planvorming hiervoor is kortgeleden gestart.

Uitkijktoren

De wens voor een uitkijktoren aan de Slotleane (ter hoogte van de Boskleane) is eerder kenbaar gemaakt en reeds besproken met de huidige terreinbeheerders. Op het perceel in kwestie voorzien de plannen een versterking van de oude boomsingelstructuur, wat dit een minder geschikte locatie maakt voor een uitkijktoren met een doorkijk richting De Petten. Vandaar dat een belevingspunt is voorgesteld aan de Weverswâl, waar vanwege de openheid van het landschap de zichtlijnen richting de Petten beter zijn. Samen met de gemeente willen wij u graag betrekken bij de invulling en het mogelijke beheer en onderhoud van dit belevingspunt. Voor wat betreft uw opmerking over de onderbelichting van recreatie verwijzen wij u graag naar 4.3.2 van de reactienota, waarin wordt uitgelegd waarom in dit inrichtingsprogramma de maatregelen voor recreatie minder aan bod komen.

Parkeerterrein Mjûmster Wei en openstelling natuurterreinen

Uw oproep tot het behoud van een parkeerlocatie nabij de Mjûmster Wei en om nieuwe natuurterreinen incidenteel open te stellen voor georganiseerde wandeltochten nemen wij voor kennisneming aan. Wij adviseren u om dit onderwerp rechtstreeks bij de terreinbeheerder in te brengen, of tijdens het voorgesteld vervolgproces met betrekking tot recreatie in te brengen – zie 4.3.2.).

Behoud kanoroute Alddjip

De kanoroute in het Alddjip blijft voor wat betreft het traject vanaf de Bakkefeanster Feart tot aan de Beakendyk behouden zoals deze nu is. Om dit mogelijk te maken willen we in overleg met de gemeente Opsterland het toekomstig beheer en onderhoud van de daarbij horende kanovoorzieningen bespreken.

Tot slot benadrukken we graag dat er met de inrichting van 350 ha nieuwe natuur, gecombineerd met de wateropgaven in Zuidoost Friesland, maatregelen worden getroffen om twee belangrijke drukfactoren van het Natura2000-gebied Bakkeveense Duinen (namelijk versnippering en verdroging) te verminderen. Wij leveren hiermee een belangrijke bijdrage om van het stikstofsot af te komen, zodat Bakkeveen mogelijk ruimte krijgt voor woningbouw, voorzieningen en evenementen.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het

inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule. Wel wordt de genoemde inundatiekaart nog aangepast, zodat duidelijker is welke inundaties wel en niet het gevolg van de herinrichting zijn.

Zienswijze 11: LTO Opsterland

Zienswijze

Geachte bestuurders van Friesland,

In de notities wordt aangegeven dat de Ontwerpplannen Gebiedsontwikkeling Koningsdiep in een zorgvuldig proces zijn ontstaan. LTO/Landbouw is niet blij, op veel vragen kan nu geen duidelijk antwoord gegeven worden. Laat ik beginnen met de totstandkoming tussen 2016 en 2020, daar werden de grondeigenaren van stuwvak /peilvak Heidehuizen gevraagd: waar gaat U voorkeur naar uit? De huidige loop behouden met peil verhoging of een Meanderende beek zonder peilverhoging. Nu is er gekozen voor een Meanderende beek, peilverhoging en versmalling. Door deze verdriedubbeling is het vertrouwen helemaal weg of de betreffende grondeigenaren hun gronden optimaal kunnen gebruiken om kwalitatief goede gewassen verbouwen. Beste bestuurders het gaat wel om de huiskavels van de bedrijven. De boeren hebben niet gevraagd om deze NNN plannen. De boeren zijn tevreden met de huidige zeer vruchtbare gronden langs het Koningsdiep. Vooral het laatste jaar zijn er meerdere verandering voorstellen aan het plan toegevoegd die de landbouwbedrijven raken, zoals: Stuwverplaatsing Van de stuw Dwarswijk een Km naar het Oosten waardoor bij een bedrijf het waterpeil jaarrond 70 cm omhoog gaat en de gronden daar onwerkbaar worden. Verschillend voorstellen om bos te planten in de nieuwe NNN gronden terwijl deze gronden voor natte natuur bedacht zijn. LTO, 2 boeren hadden begin 2025 consensus met de project leiding overeen afvoersloot die dienst moest doen voor landbouw water, water van het dorp Wijnjewoude en het Oude Bosch. Nu is deze afvoersloot geschrapt. LTO-Opsterland en de Agrarische leden van de gebiedscommissie Koningsdiep hebben een 11 Puntenplan gemaakt voor het Peil/stuwvak Heidehuizen wat erop neer komt: de huidige loop laten bestaan, een andere manier van hekkelen en daarmee meer vertrouwen krijgen bij de aangrenzende grondeigenaren. Zoals ik eerder aangaf er zijn veel vragen bij de grondeigenaren die nu niet beantwoord worden. Een plan met zoveel vragen en onzekerheden moet niet aangenomen worden maar herschreven om draagvlak te krijgen.

Met vriendelijke groet,

LTO-Opsterland

Het 11-puntenplan van LTO-Opsterland is te vinden in bijlage III van de reactienota.

Reactie

We danken u allereerst voor uw reactie op de plannen. We zijn ons ervan bewust dat een landbouworganisatie het – ondanks betrokkenheid in het planproces – lastig vindt om blij te worden van plannen waarbij agrarische gronden worden omgevormd naar natuur. Onderstaand gaan we in op het eerste deel van uw zienswijze. Omdat het tweede gedeelte om het 11-puntenplan gaat dat in meerdere zienswijzen terugkomt en deels eerder is aangereikt en beantwoord, verwijzen we u verder graag naar bijlage III van de reactienota. Daar is de beantwoording vanuit de projectorganisatie op de 11 punten opgenomen. Die beantwoording is waar mogelijk aangevuld, maar komt veelal overeen met de eerdere beantwoording omdat er sindsdien geen nieuwe kennis is opgedaan die heeft doen leiden tot andere antwoorden. We verwijzen u ook graag naar het advies van de gebiedscommissie Koningsdiep in bijlage I: in haar adviezen voor het vervolgproces komen verschillende onderwerpen uit het 11-puntenplan terug.

De door u aangehaalde eerdere voorstellen voor de beekloop ter hoogte van stuwvak Heidehuizen waren in het kader van een voorlopig ontwerp dat destijds werd opgesteld. Gedurende de periode 2020-2025 zijn er middels het proces van milieueffectrapportage vervolgstappen gezet in de optimalisatie van de maatregelen ten behoeve van de huidige natuur- en wateropgaven. Deze optimalisatiestappen zijn tussentijds zowel in de werkgroep beekdalherstel als in de gebiedscommissie besproken. Vervolgens zijn ze voorgelegd en toegelicht aan de betrokken grondeigenaren. Daarna zijn de maatregelen afgewogen in de gebiedscommissie en in het ontwerp-inrichtingsprogramma opgenomen.

U uit in de zienswijze het gevoel dat er met name het laatste jaar meerdere aanpassingen aan de plannen zijn geweest die de landbouwbedrijven raken. Dat dit gevoel u bekruipt valt te betreuren, maar is niet onbegrijpelijk noch geheel ongegrond. Naarmate een plan gedetailleerder wordt en er meer zicht komt op uitvoering, komen er ook meer vragen en onzekerheden vanuit de streek naar voren. De situaties die u in uw zienswijze aanhaalt (rondom de Dwarswyk en betreffende de afvoersloot) vragen om maatwerk: de voorgenomen gefaseerde uitvoering van het project biedt specifiek daarvoor ruimte.

Dat geldt in het bijzonder ook voor stuwvak Heidehuizen, waarvoor het plan nu een ontwerp schetst en nadere uitwerking nog moet volgen. In die nadere uitwerking zullen naast de LESA voor de Natura2000-gebieden (waaruit met name het Wijnjeterper Schar van invloed zal zijn) ook nadrukkelijk de monitoringsresultaten van de bovenstroomse inrichting (Beakendyk en Mounleane, 5^e uitvoeringsmodule) worden meegewogen.

De gebiedscommissie onderkend de door u geuite zorgen over het functioneren van het toekomstig watersysteem, en benadrukt daarom het belang van goede monitoring en nazorg in haar advies aan GS. In de raming van het inrichtingsprogramma wordt een post specifiek voor nazorg opgenomen (€500.000,- voor het inrichtingsprogramma, waarvan €300.000,- voor de 5^e uitvoeringsmodule). Conform de randvoorwaarde voor de gebruiksfuncties in de omgeving van de in te richten percelen blijven we graag in gesprek met de landbouw om passende oplossingen te vinden. Het is nog altijd de insteek van de gebiedscommissie om in goed overleg met de grondeigenaren in het gebied te komen tot inrichting.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er een specificatie in de raming plaatsvindt.

Zienswijze 12: Indiener uit Bakkeveen

Zienswijze

Betreft: afwatering woningen Weverswal te Bakkeveen

Ik ben eigenaar/bewoner van een van een serie woningen aan het eind van de Weverswal te Bakkeveen. Deze woningen zijn gelegen qua peilvak watersysteem op 1,95 meter (dus hetzelfde peil als voor de stuw Beakendyk). Achter deze serie loopt een afwateringssloot (niet onder schouw, wordt in overleg door de eigenaren van de woningen onderhouden), die afwatert via de sloot naast het fietspad naar de aanwezige schouwsloot (tussen kadastraal Duurswoude D 905 en D66 en D989 ene zijde en andere zijde D691). Deze schouwsloot wordt volgens de plannen verwijderd en hoe het water dan weg moet is onduidelijk. De sloot naast het fietspad is immers geen schouwsloot en het is onduidelijk wie de nieuwe eigenaar in de toekomst wordt en of die genegen is deze sloot jaarlijks te onderhouden (hekkelen). Tot heden toe wordt maar een klein gedeelte van de sloot naast het fietspad gehekkeld van de schouwsloot naar de sloot gelegen achter de serie woningen aan de Weverswal t/m nummer 40 te Bakkeveen (is geen schouwsloot maar gebeurd jaarlijks wel door de gebruiker van de landbouwgrond). Mijn vraag is: hoe lossen jullie de afwatering van de sloot achter de woningen Weverswal 34 t/m 40 op? Mijn suggestie: het onder schouw brengen van de sloot naast het fietspad vanaf de woningen Weverswal naar de hoofdwatergang met peil van 1,95. In hoeverre dat invloed heeft op de rest van de beoogde waterpeilen kan ik niet beoordelen, maar het is ook niet mijn idee om een schouwsloot te dempen en de peilen te verhogen.

Reactie

We danken u voor de scherpte waarmee u naar de plannen heeft gekeken. U maakt in uw zienswijze een terechte opmerking. De afwatering van de woningen aan de Weverswâl vraagt een geborgde waterafvoer, volgens de normen zoals die in de integrale legger worden genoemd. Dat betekent dat de sloot naast het fietspad langs de Bakkefeenster Feart gehandhaafd blijft en onder schouw wordt gebracht. Naar de exacte dimensionering van de watergang zal nog worden gekeken tijdens het voorbereiden van de uitvoering. De wijziging naar schouwwater zal op de watersysteemkaarten van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule worden verwerkt.

De woningen en tuinen aan de Weverswâl liggen gemiddeld op +4,90m NAP en minimaal op +3,80m NAP, waardoor het voorgenomen flexibele peil van +2 tot +2,75m NAP kan worden gerealiseerd: de sloot hoeft daarvoor geen eigen peil te krijgen.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het opstellen van de definitieve versies van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule. De zienswijze leidt tot een toevoeging van een schouwwatergang op de watersysteemkaarten van stuwvak Beakendyk.

Zienswijze 13: Indiener uit Bakkeveen

Zienswijze

Hierbij dien ik mijn zienswijze in over de voorgestelde inrichting van het gebied rondom het Koningsdiep. Als eigenaar van enkele percelen maak ik mij zorgen over vernatting van de percelen door de voorgestelde maatregelen.

Verhoging waterpeilen

Allereerst vindt er een verhoging van het waterpeil plaats tegenover mijn perceel. Er wordt in de plannen voorgesteld deze te verleggen door het bos, en tegelijkertijd het (streef)waterpeil te verhogen. Deze verhoging is van +1.95 NAP naar +2/+2.75 NAP. Dit kan leiden tot eventuele verstoring van ondergrondse waterstromen. Hierdoor kan eventuele kwel ontstaan, waardoor vernatting optreedt in mijn percelen. Daarnaast wordt het (streef)waterpeil na de stuw Beakendyk, richting de Mounleane, verhoogd van +1.27 NAP naar +1.5/+1.95 NAP. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat de afwatering van de omliggende percelen, waaronder die van mij, verslechterd en lijdt mogelijk tot een hogere grondwaterstand en daardoor extra vernatting. Door deze vernatting wordt mijn perceel minder goed bewerkbaar en mogelijk minder productief. Graag zou ik willen zien dat er monitoring plaats vindt op deze eventuele vernatting. Als het plan inderdaad leidt tot vernatting of schade aan landbouwgrond, zou ik graag duidelijkheid willen over de mogelijkheden voor schadevergoeding of het verkrijgen van ondersteuning voor het aanpassen van de waterhuishouding op mijn perceel, bijvoorbeeld door drainage of aanpassingsmaatregelen.

NNN bestemming

Tenslotte wil ik nog toevoegen dat op een strook van mijn percelen die langs het Koningsdiep loopt een NNN bestemming rust. Deze bestemming is niet meer relevant nu dit buiten het inrichtingsgebied van het Koningsdiep komt te liggen. Graag zou ik zien dat deze NNN bestemming komt te vervallen.

Reactie

We danken u voor uw reactie op de plannen. Omdat het huidige Alddjip bovenstrooms van stuw Beakendyk blijft bestaan en op hetzelfde peil (+1,95m NAP) blijft, verwachten we zeer weinig effecten op de door u genoemde percelen. Echter is enig grondwatereffect op voorhand inderdaad niet volledig uit te sluiten. Het plaatsen van een peilbuis voor monitoring, waar u in uw zienswijze om vraagt, is daarom mogelijk: hier kan aan worden voldaan. Mocht uit de monitoringsgegevens blijken dat er een onvoorzien ongewenst effect optreedt, dan zal er in het vervolgproces maatwerk (nazorg) worden geleverd om dat effect te mitigeren. In het inrichtingsprogramma noemen we welke vormen van mitigatie mogelijk zijn. Passende maatregelen worden altijd in overleg met de grondeigenaar bepaald.

We geven u verder graag mee dat er in een recente detailleringsslag bepaald is om de voorgenomen knijpstuw toch te verplaatsen naar het begin van de bosbeek. Nu staat deze nog ingetekend aan het einde, ter hoogte van de Beakendyk. Door de verplaatsing wordt er in de waterloop door het bos o.a. meer stroming verwacht. Daarnaast betekent dit dat het waterpeil ter hoogte van de Beakendyk in beide waterlopen (huidig Alddjip en bosbeek) +1,95m NAP zal zijn, waarmee de kans op waarneembare effecten op uw percelen zal afnemen.

Uw vraag over het laten vervallen van de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland op uw percelen wordt nu nog niet meegenomen. In de afronding van de gehele natuurinrichting (NNN) in stuwvak Beakendyk kan deze voorgestelde wijziging alsnog worden beschouwd.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het opstellen van de definitieve versies van het inrichtingsprogramma en de 5e uitvoeringsmodule. De verplaatsing van de stuw in de bosbeek bij Beakendyk leidt tot een aanpassing van de maatregel- en watersysteemkaarten van stuwvak Beakendyk.

Zienswijze 14: Raadsfractie Opsterlands Belang

Zienswijze

Samenvatting zienswijze

De gebiedsinrichting heeft 3 doelen: natuur, waterberging en recreatie. In dit voorstel voor inrichting bovenloop Koningsdiep komen water en natuur goed aan bod, maar komt recreatie er bekaaid vanaf. Er komen netto geen wandel-, fiets- of ruiterspaden bij. Als er zoveel geld wordt geïnvesteerd in de inrichting van een gebied, is het een gemiste kans om recreatie in dit gebied niet te versterken. Daarom vragen we u de plannen zodanig te herzien dat duurzame recreatie een wezenlijk aandeel krijgt in het plan. In de bijlage treft u onze onderbouwde zienswijze aan, waarop wij uw reactie verwachten.

Uitgebreide zienswijze

Als lokale politieke partij "Opsterlands Belang" dienen we een zienswijze in op het voorliggende plan.

Aanleiding

In de raadsvergadering van maandag 15 december 2025 hebben we mondelinge vragen gesteld aan het college van B&W van Opsterland over voorliggend plan. Uit het antwoord van wethouder Durksz bleek dat de gemeente Opsterland geen deelnemer is van de gebiedscommissie Koningsdiep en slechts ambtelijk de gebiedscommissie mocht adviseren. Daarom richten wij ons tot u als provincie en besluitvormend orgaan om onze zienswijze te delen.

Inhoudelijk

De inleidende brief bij onderhavig plan vermeldt dat in het beekdal nieuwe natuur wordt aangelegd en wordt water meer ruimte gegeven. In het raamplan uit 2007 schrijft de landinrichtingscommissie in de paragraaf "recreatie" bij maatregelen "Aanleg recreatieve paden in nieuw aan te leggen natuurterreinen". Ook zou de commissie waar mogelijk zich maximaal inspannen om waterrecreatie in het gebied te behouden. Wij verwachtten daarom in het plan een goede balans tussen natuur, waterberging en recreatie.

Omdat het recreatie in (nieuwe) natuur betreft, verwachten we duurzame recreatie: activiteiten die zich verhouden tot het gebied. Duurzame recreatie zoals wandelen in de te ontwikkelen natuurgebieden gaat immers heel goed samen; er is nog geen natuur wat aangetast zou kunnen worden doordat er veel gronden agrarisch zijn en er dus geen natuur verloren gaat. Recreatie nabij natuur is ook belangrijk omdat daarmee het draagvlak voor natuur wordt gestimuleerd en zonder recreatie draagvlak voor natuur afbrokkelt.

In de nieuwe natuurgebieden komen beheerpaden; wellicht de landwegen die er nu al zijn. Daar ligt een bijna triviale kans; door deze op de erg lage plekken wat te verhogen en voldoende onderdoor stroomruimte aan te houden, kunnen de paden tegen minimale kosten, doorgaans goed bewandeld worden en wordt het waterpeil niet beïnvloed. En komt het water echt hoog te staan, dan kan de wandelaar er gewoon niet langs: de natuur is uiteindelijk de baas.

Gegeven bovenstaande schrikken wij van het feit dat duurzame recreatie er zeer bekaaid vanaf komt in de in te richten gebied. In de toelichting op het plan geeft u aan dat er geen ruimte is voor duurzame recreatie zoals wandelen. Het in het plan enige wél nieuw voorgestelde pad ligt buiten de nieuwe in te richten natuur en wat schetst onze verbazing: elders wordt een pad weggehaald ter compensatie. Ons inziens is juist behoefte aan meer duurzame recreatiemogelijkheden. De afstand tussen mens en natuur moet juist verkleind worden, dat is niet alleen goed voor de gezondheid maar ook voor draagvlak. Dus wat ons betreft veel meer pad dan minder.

Nog even in het kort de pijnpunten:

- Er ontstaat steeds meer behoefte aan duurzame recreatiemogelijkheden; de doelstelling en kans op uitbreiding wordt in het voorliggende plan niet benut terwijl er tientallen miljoenen worden geïnvesteerd;
- Mens en natuur moeten hand in hand gaan en niet door een hek worden gescheiden. Door de mens ver van natuur weg te houden erodeert het draagvlak voor natuur;
- In het voorgestelde plan wordt minder dan een half % van de 24 mln euro geïnvesteerd in recreatievoorzieningen zonder per saldo uitbreiding van duurzame recreatiemogelijkheden. Er verdwijnt zelfs een pad. De balans ontbreekt. Het openstellen van beheerpaden en bestaande landwegen zou ons inziens een zeer betaalbaar begin zijn;
- In het “in uitvoering” zijnde perceel tussen Mjumster Wei 30 en 32 te Bakkeveen is een wandelpad geprojecteerd en destijds gepresenteerd. Navraag bij It Fryske Gea leert dat het pad toch niet wordt aangelegd. Dit verbaast ons, weer en pad minder.
- In het raamplan van 2007 is ook een nieuw fietspad aangegeven, daar lijkt helaas geen sprake meer van;
- We zochten naar een verklaring voor de onbalans; wellicht is de oorzaak dat enkele commissieleden al ca 25 jaar zitting hebben in de commissie en dat daardoor standpunten zijn vastgeroest.

Hoe verder

U schrijft dat de deur op een kier staat om nieuwe voorstellen voor (duurzame) recreatie mogelijk te maken, maar verder dan deze opmerking komt u niet. We hopen dat we u met bovenstaande beschouwing voldoende mogelijkheden hebben geboden om de deur te openen voor de herinrichting van het gebied. Met weinig budget zijn nu duurzame recreatiemogelijkheden te bereiken die de waterhuishouding niet belemmeren en de ontwikkeling van nieuwe natuur niet tegenwerken.

We zijn gaarne bereid een toelichting op bovenstaande te geven. We vernemen graag uw reactie en herziening van een deel van de plannen zodat er een leefmilieu wordt gecreëerd waarin mensen, flora en fauna zich samen in harmonie kunnen ontwikkelen.

Reactie

De belangrijkste opgaven voor het huidige inrichtingsprogramma zijn natuur- en water-gerelateerd. In het raamplan Koningsdiep (2007) zijn daarnaast ook doelen voor landbouw en recreatie opgesteld en hier is binnen de gestelde kaders invulling aan gegeven. Al vanaf het opstellen van het raamplan tot vandaag de dag wordt in de gebiedscommissie Koningsdiep het gesprek gevoerd over de goede balans tussen natuur, water en recreatie. Wij erkennen het belang van recreatief medegebruik in de natuur voor zowel het draagvlak van de plannen als voor de gezondheid. Dit medegebruik wordt dan ook gestimuleerd op de plekken waar dit kan, en de afgelopen jaren zijn in het kader van gebiedsontwikkeling Koningsdiep al diverse recreatiepaden gerealiseerd en/of verbeterd. In het planproces dat aan het inrichtingsprogramma en de 5e uitvoeringsmodule voorafging is uitvoerig gezocht naar mogelijkheden voor aanvullende recreatieve verbindingen. Deze zoektocht heeft niet geleid tot meer concrete maatregelen dan nu in de plannen staan aangegeven. Dit heeft een aantal oorzaken.

Gezien de doelstelling van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) om barrières tussen bestaande natuurgebieden op te heffen, zijn nieuwe recreatiepaden direct langs het Alddijp onwenselijk. Er is dringend behoefte aan meer rustgebieden in de natuur, en dieren raken, met name in een open landschap, verstoord door de aanwezigheid en geur van mensen. Een pad langs de beek doet afbreuk aan de optimale situatie voor de verbindende natuur langs de beek. Om dezelfde redenen worden ook de bestaande beheerpaden langs het Alddijp niet opengesteld voor wandelaars.

Het eerder voorgestelde wandelpad tussen Mjumster Wei 30 en 32 is inderdaad te komen vervallen. Dit heeft deels te maken met de huidige recreatieve druk op de kwetsbare natuur in de Bakkeveense Duinen, en deels met verkeersveiligheidsoverwegingen. Daardoor voldoet dit pad niet aan de gestelde vereisten zoals benoemd in paragraaf 4.3.2 van de reactienota.

U verwijst naar een nieuw fietspad uit het Raamplan: vermoedelijk bedoelt u hier de voorgestelde recreatieve verbinding tussen de Bremerwei en de Slotleane. Dit tracé is wel verkend, maar om diverse redenen niet verder uitgewerkt: de verstoringsgevoeligheid van natuur in een open landschap, de verkeersveiligheid op de Bremerwei en ontbrekend draagvlak bij diverse grondeigenaren.

We begrijpen en waarderen uw betrokkenheid bij dit onderwerp. Daarom willen wij u uitnodigen om deel te nemen aan het voorgestelde vervolgproces voor recreatie, met de gemeente Opsterland en

de andere indianers. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we u door naar paragraaf 4.3.2 van de reactienota.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en de wens voor uitbreiding van recreatieve voorzieningen meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 15: Indiener uit Siegerswoude

Zienswijze

Geachte Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân,

In het kader van de ter inzage gelegde ontwerpplannen voor het project Koningsdiep maken wij hierbij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Wij hebben kennisgenomen van de plannen en willen onderstaande aandachtspunten en zorgen onder uw aandacht brengen.

1. Waterberging en peilbeheer

Volgens de ontwerpplannen krijgt het stuwvak Beakendyk primair een bufferfunctie. Indien deze buffer zijn maximale capaciteit bereikt en overstroomt, is voor ons onvoldoende duidelijk in hoeverre stuwvak Mounleane dit extra water kan opvangen/afvoeren. Wij verzoeken om een nadere onderbouwing van het watersysteem, in het bijzonder onder extreme neerslag- en piekbelasting scenario's, en de consequenties hiervan voor omliggende gronden en op welke manier het is geborgd.

2. Intekening percelen en waterhuishouding

Perceel [\[geanonimiseerd\]](#) is in het ontwerp slechts gedeeltelijk ingetekend. De afwatering van dit perceel vindt volledig plaats via greppels richting het laagste gedeelte. Indien de afvoer daar wordt belemmerd, bestaat het risico dat het gehele perceel onder water komt te staan. Wij verzoeken daarom het volledige perceel [\[geanonimiseerd\]](#) in de plannen op te nemen.

Hetzelfde verzoek geldt voor de percelen [\[geanonimiseerd\]](#) en [\[geanonimiseerd\]](#).

3. Ecologische effecten en schaduwwerking

Door de voorgenomen inrichting met meerdere moerasachtige gebieden bestaat bij ons zorg over een mogelijke toename van het aantal muggen, knutten en andere insecten die een negatieve invloed hebben op onze veehouderij. Wij geven de voorkeur aan zoveel mogelijk stromend water en verzoeken dit aspect nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking.

Daarnaast vragen wij aandacht voor de mogelijke vestiging van stikstofarme of beschermde soorten. Wij willen voorkomen dat dit in de toekomst leidt tot aanvullende beperkingen voor onze bestaande bedrijfsvoering. Wij verzoeken om duidelijkheid over hoe hiermee wordt omgegaan binnen het kader van toekomstige vergunningverlening.

Voorts achten wij het aannemelijk dat het Wijntersperschar in de toekomst nieuwe begrenzingen kan krijgen, waarbij doorgaans sprake is van uitbreiding. De huidige afstand tot het dichtstbijzijnde perceel bedraagt circa 450 meter (perceel [\[geanonimiseerd\]](#)). Wij achten het van belang dat deze afstand niet verder wordt verkleind en verzoeken dit te borgen.

4. Onderhoud en uitvoerbaarheid

Goed en structureel onderhoud is essentieel voor het functioneren van het watersysteem en het voorkomen van negatieve effecten op omliggende gronden. Wij verzoeken om duidelijke afspraken over:

- de wijze van onderhoud;
- de verantwoordelijkheidsverdeling op korte en lange termijn.

Daarnaast merken wij op dat enkele voorgestelde natuurdoeltypen gepaard gaan met hoge onderhoudskosten. De kosten voor het onderhoud worden voor een groot deel gedragen door de boeren. Wij verzoeken de provincie om hier vooraf duidelijke en realistische afspraken over te maken, zodat het onderhoud ook op langere termijn uitvoerbaar en financieel beheersbaar blijft.

Tot slot merken wij op dat de eventuele meandering van stuwvak Heidehuizen vanuit natuurdoelen wenselijk kan zijn, maar stroomopwaarts kan leiden tot hogere waterpeilen. Ook hier vragen wij nadrukkelijk aandacht voor de effecten op aanliggende gronden. Wij achten een zorgvuldige uitvoering en onderhoud hierbij belangrijker zijn dan de schematische weergave in het ontwerp.

Wij verzoeken u deze zienswijze mee te nemen bij de verdere besluitvorming en uitwerking van de plannen.

Reactie

Dank voor uw reactie en het delen van uw zorgen. Hieronder behandelen wij puntsgewijs uw zienswijze.

1. Waterberging en peilbeheer

In de plannen krijgt stuwvak Beakendyk inderdaad een bufferfunctie. Het waterpeil gaat omhoog van +1,95m nu, naar +2m tot +2,75m NAP na inrichting. Dit willen we bereiken door gebruik te maken van een 'knijpende' stuw: een kunstwerk dat nog wel water afvoert, maar veel gelijkmatiger dan nu het geval is. Als het hard of vaak regent kan het peil in het brongebied door de knijpstuw stijgen tot zo'n +2,75m NAP. Na de regenval zakt het langzaam weer uit naar +2m NAP. De breedte van de stuw bepaald de afvoersnelheid, de hoogte van de drempel (bodem) het minimumpeil.

In het geval van een extreme neerslagsituatie kan er in het brongebied nog meer water worden geborgen. Aan het huidige Alddijp (bovenpand van stuw Beakendyk) wordt een noodoverlaat aangelegd. Deze noodoverlaat wordt lager aangelegd dan de (bovenkant van de) knijpstuw in de bosbeek. Hierdoor zorgen we ervoor dat het brongebied het extra water niet via de bosbeek, maar via het bestaande Alddijp - over stuw Beakendyk - naar stuwvak Mounleane afvoert. Deze noodoverlaat zal conform het inrichtingsprogramma op ca. +3m NAP komen te liggen, waardoor Beakendyk in extreme neerslagsituaties een extra 25cm water bergt voordat het begint af te voeren richting Mounleane.

Aan de hoeveelheid water veranderen de plannen dus niets: stuwvak Mounleane ontvangt van stuwvak Beakendyk straks een vergelijkbare hoeveelheid. Iets minder zelfs, omdat de minimumhoogte in Beakendyk +2m NAP wordt waar dit nu +1,95m is. De maatregelen zorgen ervoor dat Beakendyk veel meer van dit water (tijdelijk) vasthoudt, waardoor ook stuwvak Mounleane meer tijd krijgt om diezelfde hoeveelheid water in te verwerken. Daar komt nog bij dat we stuwvak Mounleane ook herinrichten en daarmee beter bestand maken tegen pieksituaties. De overstromingsvlaktes zorgen ervoor dat het water (binnen de grenzen van het NNN) daar meer ruimte krijgt.

2. Intekening percelen en waterhuishouding

De totstandkoming van de aandachtsgebieden is toegelicht en onderbouwd in het inrichtingsprogramma (h4.4 mitigerende maatregelen). We verwachten met het MER en de hydrologische onderzoeken die daaraan ten grondslag liggen een goed beeld te hebben van de situatie en de effecten die de herinrichting met zich mee zal brengen. We begrijpen uw zorg echter ook: de gebiedscommissie benadrukt daarom het belang van goede monitoring en nazorg in haar advies aan GS. De insteek is om met de mitigerende maatregelen ervoor te zorgen dat de afwatering voor het gehele landbouwperceel geborgd blijft.

Als na herinrichting blijkt dat de afwatering van de door u genoemde percelen niet langer afdoende is, dan is er budget beschikbaar voor aanvullende maatregelen ter mitigatie. We komen in dat geval samen met u tot een passende oplossing.

3. Ecologische effecten en schaduwwerking

Voor een beschouwing op de toename van muggen, knutten en andere insecten in relatie tot de nieuwe inrichting verwijzen wij u graag naar paragraaf 4.3.1 van de reactienota. Kort samengevat verwachten we op basis van het MER geen significante toename van insecten, door een combinatie van voldoende afstand tussen de natte natuurdelen en uw bedrijfslocatie en door een toename aan natuurlijke vijanden van de insecten. Wat betreft uw verzoek om het water stromend te houden in de beek; dit is in lijn met de opgave voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) om stroming in de beek te bevorderen waar het kan.

De kans op eventuele vestiging van stikstofgevoelige soorten in de nieuwe natuurpercelen langs het Alddijp, zoals droge schraallanden, wordt laag ingeschat. Het is de verwachting dat juist door de

voorgestelde maatregelen, o.a. peilverhoging, een positieve bijdrage wordt geleverd aan de verdrogingsproblematiek en daarmee de stikstofgevoeligheid van natuurdoeltypen wordt verminderd. Door de inrichting van het Natuurnetwerk (NNN) worden leefgebieden voor beschermde soorten versterkt en aaneengesloten, zodat de soort kan herstellen en hierdoor minder wordt bedreigd. Wanneer de soortenpopulatie voldoende is toegenomen of hersteld kan de status van beschermde soort vervallen.

Momenteel worden stikstofgevoelige soorten binnen N2000-gebieden extra beschermd en doordat het herstel van deze soorten stagneert zit de vergunningverlening momenteel op slot. De provincie Fryslân beoogt door de Friese aanpak stikstofreductie en natuurherstel weer meer ruimte te bieden voor toekomstige ontwikkelingen in de provincie. Dit concept-plan van aanpak heeft tot doel om juist met een gebiedsgerichte aanpak en extra natuurherstelmaatregelen buiten de N2000-gebieden te zorgen voor natuurherstel én vergunningverlening weer mogelijk te maken in Fryslân. De voorgestelde maatregelen van het inrichtingsprogramma passen binnen dit plan van aanpak. Het eventueel aanpassen van de N2000-begrenzing wordt in dit programma niet voorzien en ook niet door de provincie geïnitieerd of geambieerd. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) besluit over dit soort zaken.

4. Onderhoud en uitvoerbaarheid

We onderstrepen het belang van goed en structureel onderhoud. Hier moeten inderdaad duidelijke afspraken over gemaakt worden: we zijn voornemens om deze afspraken onder te brengen in het Eigendom, Beheer en Onderhoudsplan. Dit EBO-plan werken we de komende tijd, als onderdeel van de voorbereiding van de uitvoering, verder uit. De wijze van onderhoud, de verantwoordelijkheidsverdeling en ook de onderhoudskosten (en uitvoerbaarheid) zullen daar een plek in krijgen.

Stuwvak Heidehuizen is in de plannen nog minder ver uitgewerkt. Voor de nadere planvorming zal onder andere gebruik gemaakt worden van de monitoringsgegevens van het functioneren van de bovenstroomse inrichtingsmaatregelen. Deze gefaseerde uitvoering stelt ons in staat om de wederzijdse effecten mee te nemen in de afwegingen en totstandkoming van de uiteindelijke meandering.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er binnen de begroting van deze plannen een concreet budget voor nazorg wordt opgenomen.

Zienswijze 16: Indiener uit Hemrik

Zienswijze

Aanbevelingen vergroten mogelijkheden voor recreatie

Beste commissieleden,

Ik heb grote waardering voor de gebiedsontwikkeling rondom het Koningsdiep. Ik heb het gewaardeerd hoe de omwonenden zijn geïnformeerd over de plannen. Tijdens het veldbezoek op 13 december 2025 is het plan toegelicht en is duidelijk geworden dat het plan zeer gedegen is voorbereid waarvoor complimenten.

Ik heb de plannen gelezen en de kaarten bekeken. Er vallen daarbij een paar zaken op die nog niet zijn uitgewerkt. Onder andere “aanleg belevingspunten” die zijn aangegeven op de kaarten worden niet nader toegelicht. Tijdens het veldbezoek werd verteld dat dit niet meer zal zijn dan een informatiepaneel met een bankje. De belevingspunten zijn daarmee wel erg summier ingevuld. Naar mijn mening zou je het “beleven” van het gebied meer tot zijn recht moeten laten komen door gebied ook te kunnen bezoeken. Wandelpaden die het gebied doorkruisen ontbreken in plannen met uitzondering van een wandelverbinding buiten het gebied ten noorden van Bakkeveen.

Met nieuwe wandelpaden door of langs het Koningsdiep vanuit de belevingspunten kan men de nieuwe natuur het beste “beleven”, bovendien heeft dat ook een educatieve functie. Als er al zoveel geld wordt geïnvesteerd in gebiedsontwikkeling waarom wordt er dan zo weinig geïnvesteerd in recreatie zodat men de nieuwe natuur ook echt kan beleven en van genieten.

Ik heb hieronder een aantal suggesties gedaan die het “beleven” van het gebied kan versterken. Omdat het hier voornamelijk gaat om waterberging en verschraling voor vegetatie is er weinig sprake van verstoring voor wild en vogels. Paden kunnen bestaan uit grasland die niet of nauwelijks onderhouden behoeven te worden. Een simpele verhoging of plaatselijk niet vergraven van grond zou al kunnen volstaan als “laarzen pad”. Bovendien komt er door ontgravingen veel grond vrij waar een wandelpad mee aangelegd kan worden. Enkele eenvoudige voetbruggen over het Koningsdiep vergroot de beleving aanzienlijk.

Naast wandelpaden is het ook aanbevelingswaardig om langs de randen van het Koningsdiep enkele steile oevers te creëren. Zodoende wordt het broedsucces voor de IJsvogels vergroot en kan het wellicht oeverzwaluwen aantrekken om zich te gaan vestigen in het gebied. Bij de plas de Poasen zou een kijkwand of eenvoudige vogelhut niet misstaan. Ook een parkeervoorziening zou wenselijk zijn, dit zou op de betonplaat in de Poasen goed mogelijk zijn. Momenteel is het niet goed mogelijk om het gebied te bezoeken als je met de auto bent gekomen.

Reactie

Dank voor uw uitgesproken waardering voor het gebiedsontwikkelingsproject Koningsdiep. Het klopt dat de belevingspunten nog summier zijn uitgewerkt; we willen deze plekken samen met de beoogde eindbeheerders nog verder uitwerken, maar stuiten voor het toekomstig beheer en onderhoud op een beperkt budget.

De aanleg van nieuwe paden is sinds het opstellen van het Raamplan (2007) tot vandaag de dag een onderwerp van gesprek. Gezien de natuurdoelstelling van de gebiedsontwikkeling – om barrières tussen bestaande natuurgebieden op te heffen – worden er geen nieuwe recreatiepaden direct langs het Alddijp ontwikkeld. De verstoringgevoeligheid van het open beekdallandschap is hiervoor te groot: dieren raken verstoord door de aanwezigheid en de geur van mensen, hoe stil de recreant ook is. De landerijen langs het Alddijp fungeren nu al als een verblijf- en rustplaats voor reeën die de stille buiten de recreatief ontsloten natuurgebieden opzoeken. Dit rustgebied willen we met de natuurinrichting behouden en verder versterken.

De educatieve meerwaarde van het recreatief ontsluiten van een natuurgebied wordt erkend. Daarom zijn diverse aangereikte voorstellen verkend, die vanwege de eerdergenoemde natuurdoelstelling met name zijn getoetst op de effecten op de bestaande en te ontwikkelen natuurwaarden. Naast deze effecten wegen ook beheer- en onderhoudskosten en de bereidwilligheid van direct betrokken en aangrenzende grondeigenaren in dergelijke verkenningen mee. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het voorstel van recreatieve maatregelen dat nu is opgenomen in het inrichtingsprogramma.

We nemen uw suggestie, om langs de randen van het Alddijp enkele steile oevers te creëren ten behoeve van de ijsvogel en oeverzwaluw, mee in de nadere planuitwerking. De suggesties om bij De Poasen een kijkwand of vogelhut en een parkeervoorziening te realiseren vallen buiten het plangebied van dit Inrichtingsprogramma. Het natuurgebied De Poasen is in 2015 ingericht en in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. Voor wat betreft parkeervoorzieningen ervaren wij dat eindbeheerders hier vaak terughoudend op reageren in verband met de kans op afvaldumpingen en de extra beheerkosten die hiermee gemoeid gaan.

Desalniettemin willen wij u uitnodigen voor een vervolgproces waarvoor de terreinbeheerders worden uitgenodigd kunt u deze suggesties bij hen aanreiken. Voor een uitgebreide toelichting over de toetsing van aangereikte recreatievoorstellen en dit vervolgproces verwijzen wij u graag door naar paragraaf 4.3.2 van deze reactienota.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en de wens voor uitbreiding van recreatieve voorzieningen meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule, maar in de plandetaillering wordt het voorstel voor de aanleg van steile oeverwanden verkend.

Zienswijze 17: Indiener uit Wijnjewoude

Zienswijze

Geachte heer/mevrouw,

Middels dit bericht geven wij onze zienswijze op het concept van de inrichtingsmaatregelen voor het Koningsdiep en de hoofdwatgang van Wijnjewoude, afwaterend naar het Koningsdiep, voor zover deze betrekking hebben op de gevestigde agrarische bedrijven.

Ter inleiding willen wij aangeven dat wij in de afgelopen jaren meerdere gesprekken hebben gevoerd en bijeenkomsten hebben bijgewoond met Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. In deze overleggen is aangegeven dat onze belangen worden gehoord, echter zien wij dit onvoldoende terug in de voorliggende plannen.

Verhoging peilwaterniveau

Onze grootste zorg betreft de verhoging van het peilwaterniveau. In het inrichtingsmaatregelenplan wordt gesteld dat deze verhoging leidt tot een vrijwel gelijkblijvend (streef)peil ten opzichte van de huidige situatie. Onze ervaring leert echter dat iedere verhoging van het waterpeil direct en merkbaar invloed heeft op de waterstanden in de omliggende percelen. Dit wordt versterkt door het zeer geringe hoogteverschil in het gebied van circa één meter binnen een oppervlakte van één vierkante kilometer (zie figuur 1), waardoor natuurlijke afwatering beperkt is en zelfs minimale peilveranderingen directe gevolgen hebben voor de toegankelijkheid en bewerkbaarheid van het land.

Hierover is in de afgelopen jaren meerdere malen contact geweest met zowel Provincie Fryslân als Wetterskip Fryslân. Elke wijziging in de waterstand is direct merkbaar in de percelen. Bij verhoging van het peil wordt het land ontoegankelijk voor begrazing en bewerking. Wij vrezen dat dit ook het geval zal zijn bij uitvoering van de nu gepresenteerde plannen.

Scheidingsloot tussen landbouw en natuur

Daarnaast achten wij de voorgestelde grenssloot met een diepte van 70 cm onvoldoende effectief, niet doelmatig en zonder toegevoegde waarde voor het oplossen van de waterhuishoudkundige problematiek. De bestaande sloten zijn aanzienlijk dieper en zullen daardoor onvoldoende kunnen afwateren op deze grenssloot. Ook liggen de afwateringsdieptes van de greppels in de percelen reeds dieper dan de voorgestelde diepte van de grenssloot.

De grenssloot zal derhalve aanzienlijk dieper moeten worden aangelegd dan de voorgestelde 70 cm, zoals in een eerdere fase ook is overeengekomen. Tevens dient de grenssloot over de volledige grens tussen landbouw en natuur bij beide bedrijven te worden aangelegd, om een adequate waterafvoer rondom de bedrijven te kunnen waarborgen.

Daarnaast dient de hoofdwatgang hierop aan te sluiten, zodat deze geen hinder ondervindt van de verhoging van het waterpeil van het Koningsdiep. Tevens zou de grenssloot moeten voorkomen dat kwelwater in onze percelen omhoogkomt. Op basis van onze ervaring zal dit met de voorgestelde diepte niet worden gerealiseerd.

Perceelverhoging

Verder vragen wij ons af waarom in de huidige plannen perceelverhoging wordt opgenomen, terwijl wordt gesteld dat er geen nadelige effecten zullen optreden voor de aangrenzende percelen. Deze tegenstrijdigheid wekt bij ons achterdocht en roept vragen op over de daadwerkelijke gevolgen van de plannen.

Nazorg

Zoals het nu is beschreven in het inrichtingsplan, worden er geen concrete nazorgmaatregelen vooraf vastgelegd. Dit betekent dat eventuele nadelige effecten eerst moeten optreden voordat compensatie aan de orde is. Wij vragen ons af waarom compensatie en herstelmaatregelen niet vooraf worden geborgd.

Met de voorgestelde herinrichtingsplannen lijkt zich een situatie te herhalen zoals deze zich rond 1995 heeft voorgedaan. Destijds zijn bij enkele agrarische bedrijven (*[geanonimiseerd]*) projecten uitgevoerd waarvan werd gesteld dat deze geen nadelige effecten zouden hebben. In de praktijk is echter gebleken dat deze effecten er wel degelijk zijn geweest.

In de plannen ontbreekt een onderbouwde afweging van alternatieven waarbij de belangen van de agrarische bedrijven gelijkwaardig zijn meegewogen. Wij vragen om het volgende:

- schriftelijke garantie van het gelijkblijvend waterpeil in de agrarische percelen;
- verdieping van de grenssloot;
- compensatie op voorhand door middel van reguliere pacht van landbouwgrond;
- schriftelijke garantie dat het nieuwe natuurgebied nooit een belemmering zal zijn voor het uitvoeren van de agrarische sector (Natura 2000).

Wij verzoeken u onze zienswijze nadrukkelijk mee te nemen in de verdere besluitvorming en de plannen op bovenstaande punten te heroverwegen.

Figuur 1: Globale indicatie ophoging

Aan de zienswijze was een figuur over de globale indicatie van ophoging toegevoegd, deze afbeelding is vanuit privacyoverwegingen niet opgenomen in deze (openbare) bijlage bij de reactienota.

Reactie

Dank voor uw ingebrachte zienswijze op de plannen en in het bijzonder over de hoofdwatgang van Wijnjewoude. Wij vinden het jammer dat u de aandacht voor uw belangen niet voldoende terugziet in de voorliggende plannen. Per ingebracht aandachtspunt geven wij een reactie op uw zienswijze.

Verhoging waterpeilen

Uw zorg over de verhoging van het waterpeil in het Alddijp wordt breder in het gebied gedeeld. Daarom monitoren we sinds 2019 op meerdere locaties de grondwaterpeilen om de huidige situatie in beeld te brengen en de effecten van de maatregelen straks te volgen. Daarnaast is er in de milieueffectrapportage een effectenstudie uitgevoerd. Tot nu toe blijkt uit de peilbuisgegevens van de landbouwpercelen dat er geen duidelijke relatie valt te leggen tussen de huidige fluctuaties van het waterpeil van het Alddijp en de fluctuaties van de grondwaterpeilen. Het grondwaterpeil blijkt in plaats daarvan sterk te reageren op regenbuien. Dit heeft o.a. te maken met de slecht waterdoorlatende keileemlaag die in het beekdal ligt. De bodem gedraagt zich hierdoor zelfs over korte afstanden sterk verschillend, wat het lastig maakt om de effecten te voorspellen.

De gebiedscommissie Koningsdiep en de Commissie m.e.r. onderstrepen deze mate van onzekerheid over het uitgevoerde onderzoek en de hydrologische modellen, en onderkennen dan ook uw zorg hierover. De gebiedscommissie benadrukt daarom het belang van goede monitoring en nazorg in hun advies aan GS. In het inrichtingsprogramma is opgenomen dat naast het huidige monitoringsnetwerk van grondwaterpeilen ook voor de oppervlaktewaterpeilen een monitoringsplan wordt opgesteld. In de 5^e uitvoeringsmodule staan de locaties van de extra monitoringspunten in bijlage 2 op kaart (Wijziging watersysteem en monitoring) aangegeven.

Verder constateren wij dat op deze kaarten het peilvak ter hoogte van de peilscheidende kering niet correct is weergegeven. Doordat de nevenbeek op het peil van stuw Heidehuizen afwatert, maakt het gebied tussen de peilscheidende keringen feitelijk onderdeel uit van dat peilvak. De ter inzage gelegde kaarten suggereren nog dat het gebied, waarin ook uw agrarische percelen liggen, het peil deelt met het peilvak van stuw Mounleane: dit wordt gecorrigeerd op de definitieve kaarten.

Aanleg scheidingssloot

Tussen het nieuwe natuurgebied en uw agrarische percelen liggen al een aantal scheidingsloten en zullen nieuwe scheidingsloten worden aangelegd. Om de waterafvoer van uw percelen te waarborgen wordt de uiteindelijke diepte van de grenssloten in overleg met u bepaald. Echter, de hoofdwatgang wordt niet aangesloten op deze grenssloot: volgens de modellering kan de afvoer van de hoofdwatgang via de nieuwe nevenbeek worden gegarandeerd, en heeft de peilhoogte in het Alddijp hier weinig tot geen effect op. Ter plekke van de beoogde aansluiting van de hoofdwatgang op de nevenloop wordt een lagere waterstand verwacht dan bij de huidige aansluiting op het Alddijp (+1,27m NAP). Omdat de nevenloop benedenstrooms van stuw Mounleane afwatert (op het peil van stuw Heidehuizen, momenteel +0,55m NAP), wordt het effect van de peilverhoging naar +1,65m NAP in het Alddijp grotendeels gecompenseerd. Ter hoogte van de aansluiting van de hoofdwatgang op de nevenloop betekent dit een vrijwel gelijkblijvende waterstand van +1,27m NAP.

Tussen de hoofdwatgang en de huidige scheidingssloot is een pendam nodig om te voorkomen dat de hoofdwatgang via deze scheidingssloot afstroomt. Tijdens droge perioden kan het peil in

de nevenbeek uitzakken. Om het mee-uitzakken van de hoofdwatgang van Wijnjewoude te voorkomen wordt kort voor de aansluiting op de nevenloop een vaste stuw op hoogte aangelegd. Ter hoogte van deze vaste stuw wordt een monitoringspunt aangebracht om het peil in de nevenloop te kunnen volgen.

Perceelsverhoging

In het inrichtingsprogramma en in het MER is als randvoorwaarde opgenomen dat de peilverhoging van het Alddijp geen onevenredige nadelige gevolgen mag hebben voor de gebruiksfuncties in de omgeving van de in te richten percelen. Uit de effectbeoordeling zien wij dat de beoogde peilverhoging met name invloed heeft in het in te richten natuurgebied (NNN). Echter, de voorgenomen peilstijging maakt het onmogelijk om effecten buiten de begrenzing volledig te voorkomen. Op enkele percelen doet zich een kans op een toename (van meer dan 10-15%) van natschade voor: die percelen hebben we aangeduid als aandachtsgebieden. Ons voorstel is om deze effecten te mitigeren. Hiervoor zoeken we in overleg met de grondeigenaar naar een passende maatregel, zoals kleinschalige perceelsophoging. Compensatie door middel van reguliere pacht kunnen we vanuit de provincie niet op voorhand geven. We willen deze vorm van compensatie wel bespreekbaar maken bij onze projectpartners.

Nazorg

In het inrichtingsprogramma en de uitvoeringsmodule zijn de maatregelen ten behoeve van nazorg nog niet omschreven. Op dit moment verwachten wij alleen in de aandachtsgebieden mitigerende maatregelen te hoeven treffen. We hebben hiervoor veel onderzoeken en effectstudies uitgevoerd. Echter, er kunnen onverwachte of onvoorziene effecten optreden. Daarvoor stellen wij een monitoringsplan op en hebben we budget voor nazorg opgenomen. In aanvulling daarop wordt een goede nazorg van de inrichting in de definitieve versies van de plannen budgettair geborgd. In de begroting van het inrichtingsprogramma wordt 500.000 euro opgenomen, waarvan 300.000 euro voor de 5^e module.

Wij kunnen u niet schriftelijk garanderen dat het nieuwe natuurgebied nooit een belemmering zal zijn voor de agrarische sector. Wel kunnen we meegeven dat er, op basis van de huidige wet- en regelgeving rond natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland, momenteel geen extra belemmeringen voor de agrarische sector worden verwacht. De nieuwe natuur krijgt de status van NNN. Het Natura2000-gebied wordt dus niet uitgebreid en dit is ook niet iets wat de provincie initieert of ambieert. Uiteindelijk is het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVN) hierover het bevoegd gezag.

Zolang de doelen van Natura2000 in Nederland niet worden gehaald is het onmogelijk om uitspraken te doen over toekomstige wet- en regelgeving rond Natura2000-gebieden. Mogelijk biedt de Friese Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel (concept maart 2026) nieuwe handvaten en uitkomsten, en wordt natuurherstel hiermee bereikt. Hierin wordt voorgesteld om de drukfactoren (zoals verdroging en versnippering) op de Natura2000-gebieden aan te pakken. De realisatie van het NNN en de peilverhoging in het Alddijp dragen hieraan bij, en wij hopen met de herinrichting van het beekdal een bijdrage te leveren om de vergunningverlening in Fryslân weer mogelijk te maken.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt tot een aanpassing in de plannen: in de definitieve versies van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule wordt het beschikbaar gesteld budget van 500.000 euro en 300.000 euro opgenomen. De aanleg van een watgang/greppel wordt toegevoegd op de maatregelenkaarten, en op de watersysteemkaarten wordt het peilvak ten zuiden van de nevenbeek aangepast.

Zienswijze 18: Indieners uit Wijnjewoude

Zienswijze

Hetzelfde document is aangeleverd door bovenstaande Indiener uit Wijnjewoude (zienswijze 17).

Reactie

Zie beantwoording/reactie bij zienswijze 17.

Voorstel richting GS:

Zie voorstel richting GS bij zienswijze 17.

Zienswijze 19: Indiëners uit Ureterp

Zienswijze

Geachte bestuurders van Provincie Fryslan en Wetterskip Fryslan,

Wij, de firmanten van Melkveebedrijf *[geanonimiseerd]* willen gebruik maken van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op de ontwerpplannen gebiedsontwikkeling Koningsdiep. Wij hebben geen vertrouwen de huidige voorstellen voor het stuw/peilvak "Heidehuizen". Door het Koningsdiep te gaan Meanderen, het waterpeil te verhogen en het profiel te versmallen zullen 10 tot 20 Ha van onze huiskavel te nat worden om kwalitatief goed ruwvoer voor onze koeien te verbouwen. De afgelopen jaar heeft het Koningsdiep een opstuwing gehad van 90 cm door een verkeerde manier van hekkelen, deze ervaring en ook eerdere fouten geven geen vertrouwen in deze toekomstige plannen. In de plannen wordt gesproken om als scheiding tussen onze gronden en de NNN gronden ondiepe sloten of greppels te maken. wij willen grensslots die groot genoeg zijn om onze huidige drainage en greppels te laten afwateren. Wij willen daarom voorstellen het plan om het Koningsdiep te laten meanderen te schrappen. De 2 agrarische leden van de Gebiedcommissie hebben daarvoor een 11 puntenplan ingediend voor behoud van de huidige loop van het Koningsdiep en een juist hekkel/onderhoudsplan toe te passen. Een andere oplossing is om op de grens van onze gronden en de NNN gronden een kade met mechanische pomp om het waterpeil te beheren zodat onze gronden goed bewerkbaar blijven. Als boer zijn we niet blij met een toekomstige buurman die op zijn gronden alles laat groeien en bloeien. Dan denken we aan de Distel, Jacobskruiskruid en verschillende soorten Bereklauw. Er zullen goede afspraken moeten komen over het beheer zodat deze planten niet zaaien en daardoor zich niet uitbreiden naar onze gronden.

Reactie

We danken u voor uw zienswijze op de plannen. In paragraaf 4.3.1 van de reactienota gaan we met een algehele reactie in op de voornaamste zorgen over de toekomstige waterhuishouding. Ook uw zorgen komen daarin aan bod. Verder verwijzen we u voor een reactie op het 11-puntenplan van de landbouw graag door naar bijlage III van de nota.

Met betrekking tot stuwvak Heidehuizen geven we graag mee dat dit deelgebied in de plannen minder ver is uitgewerkt. Voor de nadere planvorming zal onder andere gebruik gemaakt worden van de monitoringsgegevens van het functioneren van de bovenstroomse inrichtingsmaatregelen. Deze gefaseerde uitvoering stelt ons in staat om de wederzijdse effecten mee te nemen in de afwegingen en totstandkoming van de uiteindelijke meandering, peilverhoging en dimensionering. Net als in de voorgaande planvorming zullen we daarbij zoeken naar een optimum voor de natuur- en waterdoelen, met dezelfde nadrukkelijke randvoorwaarde dat onevenredige nadelige effecten voor de landbouw worden voorkomen, gemitigeerd of gecompenseerd.

U geeft in uw zienswijze aan dat er tussen het nieuwe natuurgebied en uw agrarische percelen scheidingsloten worden voorgesteld. Ook hierbij zoeken we weer naar een optimum: vanuit de natuuropgave zijn diepe sloten parallel aan de beek onwenselijk omdat die het wenselijke kwel naar de natuurpercelen afsnijden/-vangen. Om de waterafvoer van uw percelen te waarborgen wordt de uiteindelijke diepte van die sloten in overleg met u bepaald.

We zijn ons ervan bewust dat het gebruik en beheer van natuurgronden verschilt van dat van agrarische gronden. We zijn voornemens de afspraken die hierover gemaakt dienen te worden op te nemen in het op te stellen EBO-plan (Eigendom, Beheer en Onderhoud).

Voor nu kunnen we meegeven dat voor vele insecten en andere dieren (die weer afhankelijk zijn van insecten) de bloei van planten heel belangrijk is. Daarom wordt in goed ontwikkelde natuurgebieden vaak een latere maaidatum aangehouden. Distels zijn voor een breed aantal insecten van belang als voedsel en schuilplant, en zou daarmee onder het beoogde herstel van biodiversiteit van het beekdal vallen. Het door de wind laten verspreiden van soorten is onderdeel van natuurherstel en het is op voorhand inderdaad niet uit te sluiten dat aangrenzende landbouwpercelen hier ook mee te maken krijgen. De praktijk leert echter wel dat het maaibeheer op agrarische gronden het probleem vaak al afvangt voordat dit tot overlast leidt.

Jacobskruiskruid verspreid zich vooral op verstoorde (kale) plekken. Tijdens de inrichting wordt zo veel mogelijk maaisel van gewenste doelvegetaties op kale plekken verspreid, zodat andere soorten zoals dit kruid minder kans krijgen. Verder worden alle graslanden gemaaid of beweid: de verspreiding zal zo dus ook beperkt blijven. Invasieve uitheemse soorten zoals Reuzenberenklauw worden voor en na inrichting van de percelen bestreden om de verspreiding te voorkomen.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 20: Indiener uit Bakkeveen

Zienswijze

Tot de documentatie van het inrichtingsplan behoren ook kaarten. Mijn zienswijze gaat over kaart "Waterbeeldinrichting Koningsdiep" en dan onderdeel stuwvak Beakendyk. Link: https://cuatro.sim-cdn.nl/fryslan/uploads/kaarten_ontwerp_inrichtingsprogramma.pdf?cb=u-ww0l3H

Buiten het in te richten gebied (aangegeven door lichtgroene lijn) zijn ook inundaties aangegeven en wel bij gemiddelde winter- en zomerwaterstanden. Algemene vraag: Gaat het voorliggende plan ook over wijzigingen van waterpeilen buiten het in te richten gebied? Mijn begrip van de situatie is dat het peil van de vaart niet wijzigt en dat daardoor het peilbuiten de lichtgroene lijn (in te richten gebied) van sloten etc. niet wijzigt; tenminste ik heb niets in de documentatie aangetroffen wat daar op wijst. Eerder denk ik dat als de vaart een (te) hoog niveau heeft er water naar de nieuwe waterbuffer "Koningsdiep" wordt afgevoerd. Klopt dit? Het viel mij op dat een deel van het weiland nabij volkstuinten bij gemiddelde zomerwaterstand onderwater staat (geïndeerd). Ik mag er toch vanuit gaan dat dergelijke wijzigingen in het peil met de eigenaar worden opgenomen en afspraken gemaakt? Trouwens, ik kan niet geloven dat het waar is. Een heel groot deel (hoog gelegen) aansluitend weiland staat onder water bij T=10 (wat dat ook moge betekenen). Dat kan toch helemaal niet? Of gaat u nog meer wijzigingen aanbrengen in het gebied, zonder dit te benoemen? Er staan nog meer geïndeerde gebieden op de kaart. Wat is de oorzaak dat deze zijn vermeld? Ligen hier ook niet vermelde wijzigingen in de waterpeilbeheersing ten grondslag? U zult begrijpen dat ik het wel heel erg vreemd vind op deze wijze met een waterpeilwijziging geconfronteerd te worden. Ik ben het er zonder een voor mij begrijpelijke en acceptabele onderbouwing niet mee eens.

Reactie

Dank voor uw reactie op de plannen voor de herinrichting. U wijst in uw zienswijze op de inundaties buiten de in te richten percelen, zoals die nabij Bakkeveen, die op de waterbeeld-kaarten zijn weergegeven. Een groot deel van het weiland nabij de volkstuinten staat onder water bij een T=10 bui. T=10 betekent dat met een bui is gerekend die statistisch eens per 10 jaar in het gebied voorkomt. De inundatie op de kaart is berekend met een hydrologisch rekenmodel dat uitgaat van de huidige situatie (maaiveldhoogte). Wij begrijpen uw zorg, maar kunnen dit toelichten.

Het inrichtingsprogramma bevat geen wijzigingen van waterpeilen buiten het in te richten gebied. Dat de inundatiekaart op die locaties toch inundatie bij hevige regenval weergeeft, komt doordat die plekken volgens het gebruikte hoogtebestand laag liggen. Het hoogtebestand is alleen in de in te richten percelen (daar waar maatregelen worden uitgevoerd) aangepast; erbuiten wordt de huidige maaiveldhoogte gebruikt. Het model projecteert over dit hoogtebestand vervolgens een extreme bui, en geeft aan welke delen van het maaiveld door zo'n bui onder water komt te staan. Er is dus geen sprake van niet vermelde wijzigingen in de waterpeilen.

Dat geldt ook voor de locatie nabij de volkstuinten van Bakkeveen: deze plek ligt (ondanks de hoge ligging op de flank van het beekdal) in een komvormige laagte die volgens het model soms inundeert tijdens de doorgerekende buien. Die modelmatige inundatie vindt dus niet plaats vanuit de beek/herinrichting, maar als resultaat van de doorgerekende neerslag. We begrijpen dat dit een onduidelijk beeld geeft, en zullen daarom de kaarten opnieuw uitgeven met een onderscheid tussen de twee soorten inundaties (wel of niet het gevolg van de herinrichting).

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt tot een aanpassing van de serie waterbeeldkaarten die behoren bij het inrichtingsprogramma.

Zienswijze 21: Natuurvereniging Geaflecht/Natuerferiening Bakkefean e.o.

Zienswijze

1. Allereerst geven wij lucht aan ons gemoed. Het is een geruststelling dat het nu dan toch tot een Inrichtingsplan is gekomen. Meermalen hebben politieke en bestuurlijke strubbelingen gedurende het lange proces van totstandkoming voor onzekerheid en frustratie gezorgd. Wij voelen ons nu ook bevrijd van het Bleker-syndroom, het risico dat het project zal sneuvelen of anderszins ten prooi zal vallen aan grillig beleid van de overheid. De voor de uitvoering van het plan benodigde budgetten zijn immers, lezen we, gereserveerd en zullen beschikbaar worden gesteld. Mocht dit toch niet volkomen zeker zijn en de uitvoering van het gehele project nu niet zijn gegarandeerd, dan verwachten we van u een waarschuwing in uw reactienota.

Wel hangt er nog een milieurisico boven het project. De uitvoering zou nog kunnen worden belemmerd indien deze gepaard gaat met depositie van uitlaatgassen van fossiele graaf- en andere machines op Natura 2000-gebied, waardoor geen omgevingsvergunning kan worden verkregen. Hoe zult u dit risico uitbannen?

2. De ontwikkeling van het plan, dat volgens de aanvankelijke planning al dertien jaar geleden zou zijn uitgevoerd, heeft heel lang geduurd. Wellicht is hiermee in NNN-land zelfs een nationaal record gevestigd. Wanneer het plan volledig zal zijn uitgevoerd, is nog steeds onzeker; een einddatum ontbreekt. Alleen voor de Vijfde Uitvoeringsmodule bindt u zich aan een jaartal: 2030. Verdere vertraging achten wij met het oog op de slechte staat van de natuur niet aanvaardbaar. Wij menen dat het gehele project, inclusief de nog te realiseren modules, uiterlijk in 2030 moet zijn voltooid. Deze termijn ware vast te leggen in een bestuurlijk bindend besluit, om geen ruimte te laten voor temporerende kinken in de kabel.

Wij pleiten ervoor om elk half jaar een voortgangsrapportage te publiceren. Zo kan iedere betrokkene de vinger aan de pols houden.

Voor de toekenning van de natuurstatus wordt pas het jaar 2032 genoemd. Waarom zo lang gewacht? Wij dringen erop aan om alle geplande natuur steeds al direct bij of na inrichting een passende bestemming te geven in het Omgevingsplan van Opsterland. Bij gewijzigd Europees of landelijk (financieel) beleid is er dan minder kans op uit- of afstel.

3. Het goed leesbare ontwerpplan maakt een doorwrochte indruk. Het is het resultaat van uitvoerig onderzoek, overleg en afstemming, en lijkt ons grotendeels rijp voor ongewijzigde vaststelling en uitvoering. Inhoudelijk is onze zienswijze dan niet veelomvattend. Ons resteren de volgende opmerkingen.

3.a. In de kern en historisch is het project inrichting en beheer van vijfhonderd hectare natuur langs het Koningsdiep bedoeld ontwerpplan om "hoogwaardige" natuur te laten ontstaan. Later zijn hier kwalitatieve en kwantitatieve doelen voor water bij gekomen (op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Waterbeleid voor de 21ste eeuw (WB21)). Het plan lijkt evenwel vooral te zijn opgesteld uit het oogpunt van de doelstellingen voor water. Onder meer de consistente volgorde in de verschillende beschrijvingen in het plan duidt hierop. Dit neemt gelukkig niet weg dat het plan naar ons oordeel in het algemeen een zorgvuldige synthese bevat van de water- en de natuurdoelen. Wel kan het plan aan duidelijkheid en overtuigingskracht winnen door - in paragraaf 1.4 - als principieel uitgangspunt te vermelden dat het doel van natuurnatuurontwikkeling voorop staat en dat de waterdoelen er in de eerste plaats toe dienen om de natuurdoelen te helpen bereiken. En waar de gekozen waterdoelen een optimale natuurontwikkeling desondanks in de weg mochten zitten, dient dit naar wij menen omwille van inzichtelijkheid ook in het plan te worden signaleerd.

3.b. Het plan ademt een grote mate van zorgvuldigheid waar het gaat om de belangen van de landbouw. Het voorkomt en ondervangt de nauwkeurig gedefinieerde onevenredig ongunstige uitstralingseffecten voor agrarische ondernemers. Het omgekeerde is echter niet het geval: aan de invloed van externe factoren op de beoogde natuurontwikkeling in het plangebied wordt geen aandacht besteed. Dit vinden wij onevenwichtig. Al ten tijde van de voorbereiding van de notitie Reikwijdte en detailniveau gebiedsinrichting Koningsdiep is onzerzijds voorgesteld om een planvariant in beeld te

brengen waarin negatieve invloeden van landgebruik en (overige) bedrijvigheid rondom het plangebied door verduurzaming van werkwijzen worden verminderd ten gunste van de ontwikkeling van natuurlijke waarden in zowel in de natuurgebieden als in het omringende agrarische gebied. Natuur en biodiversiteit kunnen immers, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek, niet in stand worden gehouden en hersteld wanneer de natuurgebieden niet zijn ingebed in een omgeving met een toereikende natuurlijke basiskwaliteit. Om een maximaal ecologisch rendement te halen uit de investeringen in het project, in relatie met het toekomstige landelijke en provinciale landbouwbeleid en de zich in de agrarische sector al manifesterende trend van verduurzaming, stellen wij u voor om alsnog zo'n "omgeving-inclusieve" variant te ontwikkelen.

3.c. Voor het brongebied van het Alddijp voorziet het plan in de aanleg van een sloot met stuw langs de noordkant het broekbos De Petten, met opheffing van de sloot met stuw langs de zuidzijde. Het is opmerkelijk dat deze – voor ons niet op het eerste gezicht verklaarbare - ingreep niet wordt gemotiveerd. Wat is het ecologische voordeel? Is demping van de huidige sloot noodzakelijk of wenselijk? Wij adviseren u dit in het plan uit te leggen.

3.d. In het brongebied is een raster gepland om begrazing mogelijk te maken. Afsluiten van natuurgebieden is niet prettig; het geeft geen ruimte aan het ideaal van verwevenheid van natuur en landbouw. Dit kan enigszins worden ondervangen door gebruik te maken van virtuele rasters in plaats van fysieke hekken, waarbij de dieren zelf hun grenzen leren kennen via een GPS-halsband.

3.e. In de ontwerp-Vijfde module wordt prioriteit gegeven aan ingrepen op grond van de Kaderrichtlijn Water (aanleg van bosbeek en vispassage in stuwvak Beakendyk en van nevenbeek in stuwvak Mounleane). Heeft dit een ecologische reden?

Tot zover onze zienswijze. Mogelijk vullen wij deze nog aan.

Reactie

Fijn te horen dat onze plannen u geruststellen dat er budget is gereserveerd voor de realisatie van het Natuurnetwerk. Wij kunnen u bevestigen dat het Natuurnetwerk Nederland (NNN) voor de provincie Fryslân essentieel is voor het behoud van belangrijke (inter)nationale natuurwaarden.

1) Milieurisico

Bij de vergunningverlening voor inrichtingsmaatregelen zoals voorzien in de 5e uitvoeringsmodule (en verdere modules) is het doorlopen van onderzoek naar de stikstofdepositie die de aanleg teweegbrengt (middels Aerius-berekening) verplicht. Feit is dat er bij de realisatie van plannen in de nabijheid van N2000 hoe dan ook rekening zal moeten worden gehouden met stikstof. Voorafgaand aan de toetsing zal in de detailuitwerking van de 5e uitvoeringsmodule al worden getracht om deze uitstoot tot een minimum te beperken.

2) Vastlegging realisatietermijn NNN

We begrijpen uw zorg over de realisatietermijn. Wij verwachten in een periode van 5 jaar (2026-2030) de 5e module te kunnen uitvoeren en hiermee ongeveer 225 ha NNN te kunnen realiseren. Het Rijk heeft in 2013 middels het Natuurpact met de provincies afspraken gemaakt over de NNN realisatie in 2027 en hiervoor budget beschikbaar gesteld. In 2022 en 2026 heeft GS respectievelijk de herziene planning realisatie van het Friese Natuurnetwerk Nederland (NNN) en het Plan fan oanpak Natuurnetwerk Nederlân (NNN) ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Provinciale Staten van Fryslân heeft besloten dat de volledige afronding van dit netwerk in 2035 zal plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Dit uitstel van realisatie is gecommuniceerd met het Rijk. Het Rijk houdt zich vooralsnog vast aan de oorspronkelijk bestuurlijke afspraak. Ook andere provincies lopen achterstanden in de realisatie van het natuurnetwerk op. In 2027 zal bij de afronding van het Natuurpact de NNN-realisatie in Fryslân worden geëvalueerd en naar verwachting zullen er dan bestuurlijke vervolgspraken worden gemaakt met het Rijk. Dit is de laatste stand van zaken met betrekking tot de provinciale bestuurlijke besluiten over de realisatietermijn van de NNN. Het is afwachten wat het Rijk in 2027 gaat besluiten over de NNN-realisatie en -middelen met betrekking tot de restopgave van 2027.

Ter informatie: Provinciale Staten (PS) heeft net als u gevraagd naar een halfjaarlijkse update over de NNN-realiseringsplan. Vanaf september 2026 zal PS middels een brief geïnformeerd worden over de voortgang. Wij verwijzen u door naar de [Provinciale Staten site](#) waar u toegang kunt krijgen tot deze documenten.

De voorgestelde inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de natuur worden middels een functiewijziging geborgd voor de toekomst. De vastlegging van de natuurfunctie in het omgevingsplan kan middels een (Buitenplanse) Omgevingsplanactiviteit ((B)OPA) of via het op te stellen omgevingsplan van de gemeente Opsterland (2032) plaatsvinden. Met de gemeente Opsterland wordt dit onderwerp tijdens het aanvragen van een omgevingsvergunning nader uitgewerkt.

3) *Opmerkingen over het IP*

Dank voor uw complimenten over onze plannen, het proces en uw zienswijze dat de plannen rijp zijn voor vaststelling en uitvoering.

- a. *De natuuropgave (NNN) weegt even zwaar als de wateropgaven (KRW en WB21) in het beekdal. Dit heeft met name te maken met dat naast versnippering ook verdroging als één van de grootste drukfactoren in natuurherstel wordt beschouwd. Het herstel van het watersysteem en verbetering van de waterkwaliteit zijn belangrijke voorwaarden voor het realiseren van duurzaam natuurherstel. De combinatie van natuuropgave met deze wateropgaven zorgen voor meer financiële middelen voor de realisatie én bestuurlijk voor meer draagvlak om de verdroging in het beekdal te verminderen. De effecten van de inrichting worden gemonitord. Mocht blijken dat er zich een ongewenst effect ten behoeve van de natuurontwikkeling optreedt, dan kan in de nazorgperiode via het beschikbare budget voor eventuele mitigerende maatregelen de effecten hiervan worden verzacht of hersteld.*
- b. *Uw zorg dat negatieve invloeden van het landgebruik en overige bedrijvigheid rondom het natuurnetwerk onvoldoende zijn meegenomen in de MER herkennen wij niet. Uit de MER blijkt dat de maximale (ongestuurde) variant met de hoogste natuurdoelstelling moeilijk volledig waar te maken is vanwege de randvoorwaarden vanuit landbouw en andere functies. Echter met de beschouwing “Blik op de flanken” blijkt dat o.a. een meer natuurinclusieve landbouw op de flanken goede kansen biedt voor een bijdrage aan de natuurdoelstelling. Dat is nu nog niet mogelijk voor elk agrarisch bedrijf, maar beleidsontwikkelingen op dit vlak gaan door. Zo worden via diverse sporen vanuit ministerie van LNV, provincie, Wetterskip Fryslân, Delta-plan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en het agrarisch collectief Zuidoost Friesland ELAN verschillende projecten en subsidiemogelijkheden voor een duurzame en natuur inclusieve landbouw gestimuleerd. Grotendeels zijn dit afwegingen die een ondernemer zelf moet nemen en die buiten de scope van gebiedsontwikkeling Koningsdiep vallen. Ter informatie in hoofdstuk 4.5 “Maatregelen op de flanken” van het inrichtingsprogramma zijn eventuele aanvullingen en koppelkansen op het gebied van waterconserving, verbeteren van water- en natuurkwaliteit benoemd. Wij denken met de uitgevoerde beschouwing “blik op de flanken” voldoende tegemoet zijn gekomen om een omgeving-inclusieve variant te verkennen.*
- c. *Het doel van het opheffen van de sloot met stuw langs de zuidzijde van het broekbos De Petten wordt omschreven in hoofdstuk 4.1.2 Natuur. Hier wordt gesteld dat het dempen van sloten bijdraagt aan optimaal mogelijk kwelherstel dat de ontwikkelkansen voor verschillende natuurtypen zal versterken. Uit bodemonderzoek blijkt dat ten zuidoosten van de Petten zich een kans voordoet om schraalgrasland te ontwikkelen. Op deze locatie wordt de nutriëntrijke zode/bouwvoor geplagd. Om de kansen voor dit natuurtype hier te optimaliseren is vergroting van de kweldruk ter plekke essentieel, daarom wordt de zuidelijke hoofdwatergang gedempt en verlegd in noordelijke richting.*
- d. *In overleg met de terreinbeheerder is een raster als inrichtingsmaatregel in het plan opgenomen. Het gebruik van een virtuele raster is de terreinbeheerder bekend en was tot voor kort niet mogelijk in Nederland vanwege het dierenwelzijn. Dit systeem maakt namelijk gebruik*

van een GPS-halsband waarbij dieren een schok krijgen als ze buiten een begrenzing treden. Momenteel worden er proeven uitgevoerd in Nederland om de voordelen en nadelen beter in beeld te krijgen voor deze toepassing. Wellicht is het een alternatief voor afrastering, maar dit kunnen we nu nog niet garanderen. Vooralsnog wordt nog uitgegaan van het plaatsen van een raster.

- e. *Het prioriteren van de aanleg van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) maatregelen heeft naast een ecologische reden om de waterkwaliteit en het leefgebied voor planten en dieren te verbeteren ook een financiële reden. De Europese Commissie kan Nederland in gebreke stellen doordat zij niet op tijd de maatregelen heeft uitgevoerd en daardoor lopen wij het risico financiering mis te lopen.*

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er binnen de begroting van deze plannen een concreet budget voor nazorg wordt opgenomen.

Zienswijze 22: Indiener uit Ureterp

Zienswijze

Namens melkveebedrijf [geanonimiseerd] wil ik uiten dat ik grote zorgen heb over het bestaansrecht wat overblijft als de plannen rondom de beek worden doorgevoerd. mede door ervaringen uit de afgelopen jaren waarbij het onderhoud van de beek nu al niet goed werd uitgevoerd met gevolg dat bij de geringste waterval mijn percelen langs de beek en ook dicht bij de boerderij onder water liepen om dat simpelweg het water niet in de beek afgevoerd kon worden, omdat langs mijn percelen niet werd gehegeld in de zomer periode. ik zit hier denk ik op het lastigste plek naar mijn idee, mede omdat ik van twee kanten water krijg aangevoerd wat door mijn perceel sloten richting de beek moet. de percelen dicht bij de stal ervaar ik net zo veel problemen als langs de beek. Dus mijn conclusie is als er verder richting heidehuizen meer bochten in de beek komen waardoor het water afremt, en dat het onderhoud dat er voor zorgt dat het water goed door kan stromen op de momenten dat het nodig is niet of onvoldoende wordt gedaan verwacht ik grote problemen op mijn bedrijfsvoering. en wat betreft waterbergend vermogen van de gronden heb ik weinig mee op, als het waterpeil constant hoger staat dan dat het nu is dan zit de spons al vol en zal het alleen maar zorgen dat er bij regen meer moet worden afgevoerd doordat de gronden langs de beek geen water meer opnemen. mede door het nalatig onderhoud van de watergang is mijn vertrouwen in de toekomst behoorlijk laag, heb de afgelopen jaren meermaals onder water gestaan. ik ben op dit moment al genoodzaakt om het landwerk in eigen beheer te moeten doen, met kleine lichte machines met brede banden, om de simpele reden dat de grotere machines van de loonwerker nu al niet op de grond kan.

Aan de zienswijze waren nog twee afbeeldingen toegevoegd die de situatie verder toelichtten. In deze openbare reactienota zijn die afbeeldingen verwijderd vanuit privacyoverwegingen.

Reactie

Wij begrijpen uw zorgen over de mogelijke toekomstige vernatting van de door u gepachte percelen langs het Koningsdiep. Wij willen deze zorgen wegnemen, daar waar we dat kunnen, op basis van de volgende punten:

Wij geven in het inrichtingsprogramma aan in welke richting wij het beekdalherstel willen uitvoeren. Met uitvoeringsmodules concretiseren wij deze plannen. Uw gronden liggen in het peilvak Heidehuizen waarvoor we de plannen nog niet concretiseren, omdat hier nog niet alle gronden binnen de NNN voor de inrichting beschikbaar zijn of zijn verworven. We zullen in afwachting van die verwerving naar verwachting binnen 3 à 4 jaar geen peilverhogingen doorvoeren en geen hermeandering uitvoeren. Hierdoor is er tijd om knelpunten beter in beeld te brengen en waar mogelijk op te lossen. Dat geldt ook voor de door u aangedragen knelpunten. We hebben dit in 3 aspecten onderverdeeld:

- *Knelpunten drooglegging: wij verwachten op de door u benutte gronden (vallend buiten de NNN-begrenzing) een drooglegging van 1,10 meter en meer. Dat is in de basis een ruime drooglegging voor grasland en hierdoor ruim geschikt voor regulier landgebruik. Uiteraard is*

door de aanwezigheid van veen in het gebied de draagkracht beperkt, dat is nu ook zo en dat vraagt waar nodig aangepast materieel of gebruik.

- *Knelpunten stijghoogte grondwater: vanuit de grondwaterberekening verwachten wij op twee van de door u gebruikte percelen een vernatting waarbij de opbrengsten dalen tot onder de 70% van een optimale opbrengst (wij hanteren daarvoor de term doelrealisatie). Dit is in het inrichtingsplan onderbouwd. Die percelen zijn op de bijlage van de inundatietekening met een zwarte omranding aangegeven (kaart is vanuit privacyregelgeving niet opgenomen in de reactienota, maar apart met de indiener gedeeld). Die vernatting is niet direct gevolg van een gewijzigde drooglegging, maar heeft ook verband met de grondgesteldheid en de verhoogde kweldruk in het beekdal door de voorgestelde maatregelen. Wij hebben daarvoor een pakket aan mitigerende maatregelen opgesteld waarmee we de vernattingsschade oplossen of compenseren. Dat omvat een ruim pakket, waar op maat aanvullingen op mogelijk zijn. Wij streven ernaar om kijken naar de natuur en wateropgaven u een passend pakket aan te bieden. Onderbemaling maakt geen deel uit van dat pakket omdat het haaks staat op de natuur- en wateropgaven in het beekdal: een robuust, klimaatbestendig watersysteem en natuurlijk beekdal, waarbij het beekveen weinig meer inklinkt. Wanneer u het op prijs stelt, kunnen we een oriënterend gesprek over passende maatregelen op uw gronden in het stuwvak Heidehuizen alvast met u voeren.*
- *Knelpunten inundatie:*
 - *Theoretische inundatiekans: vanuit modelberekeningen verwachten wij op een betrekkelijk klein deel van uw gronden een beperkte inundatiekans, namelijk eens per 10 jaar. Die inundatie is op bijgevoegde kaart weergegeven (kaart is vanuit privacyregelgeving niet opgenomen in de reactienota, maar apart met de indiener gedeeld). Die inundatiekans valt binnen de voor grasland gebruikelijke inundatienormen en die inundatie wordt maximaal voor een duur van enkele dagen verwacht. Om de eenvoudige reden dat het gebied dicht bij de afvoerende stuw naar de boezem ligt.*
 - *Praktische inundatiekans: in uw zienswijze geeft u aan weinig vertrouwen te hebben in het beheer van de watergang in de zomerperiode wanneer er veel waterplanten zijn. Het is inderdaad zo dat er in de zomerperiode in het Koningsdiep veel waterplanten groeien, met een piek in juli en augustus. Onze ervaring is (evenals die van u) dat deze waterplanten de afvoer sterk kunnen afremmen en dat hierdoor opstuwning kan ontstaan bij zomerse neerslagpieken. Wij willen in ons beheerplan, dat wij dit jaar uitwerken, nadrukkelijk aandacht aan beheer geven. Op korte termijn willen wij borgen dat het zomerhekkelen tijdig plaatsvindt.*

Als laatste: u geeft aan dat u ook bij uw percelen dicht bij de stal last heeft bij veel regenval. Uit de hydrologische modellen komt dit niet naar voren. Wij verwachten dat met een optimalisatie van de afwatering een verbetering mogelijk is. Ook hierover gaan we graag met u in gesprek om die verbeteringsmogelijkheden te bespreken.

Samenvattend: wij onderschrijven uw signaal dat de maatregelen zoals die in het inrichtingsplan staan voor vernatting op een deel van uw landerijen zal zorgen. Maar we hebben een pakket aan maatregelen beschikbaar om schade aan uw bedrijfsvoering te voorkomen. Omdat we voorlopig in uw peilvak geen maatregelen uitvoeren of peilen verhogen is er voldoende tijd om samen naar die passende oplossing te werken. Wij hopen u hiermee tegemoet te zijn gekomen in uw zorgen over het inrichtingsprogramma Koningsdiep.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 23: Verenigingen Plaatselijk Belang Siegerswoude en -Ureterp

Zienswijze

Plaatselijk belang Ureterp en plaatselijkbelang Siegerswoude (aangrenzend aan het beekdal), roepen de provincie en het waterschap op om meer rekening te houden met en concreet budget te begroten voor recreatie en natuureducatie mogelijkheden in het beekdal.

Geachte heer/mevrouw,

Met grote belangstelling hebben wij kennisgenomen van de plannen voor de herinrichting van het Alddijp en de daarbij te behalen Kaderrichtlijn Water (KRW)- en natuurdoelen. Wij spreken onze waardering uit voor de kwaliteit en ambitie van deze plannen, die duidelijk gericht zijn op herstel van het beekdal, versterking van biodiversiteit en een toekomstbestendig watersysteem.

Het plangebied waarin u werkt bevindt zich te midden van de dorpen Bakkeveen, Wijnjewoude, Ureterp en Siegerswoude. Deze ligging maakt het gebied niet alleen ecologisch waardevol, maar ook van grote betekenis voor de leefomgeving van vele inwoners. In de regio wordt de gebiedsinrichting, de aandacht voor natuur en de (beoogde) toegankelijkheid in brede zin positief gewaardeerd.

Tegelijkertijd constateren wij dat de plannen zoals die nu voorliggen, beperkt gericht zijn op het actief betrekken van de directe omgeving. In de uitwerking ligt de nadruk sterk op natuurontwikkeling en waterdoelen, terwijl de maatschappelijke component in het bijzonder natuureducatie, recreatieve toegankelijkheid en beleving relatief weinig concreet is uitgewerkt. Dit sluit aan bij de zorgen die ook regionaal zijn geuit over het beperkte aandeel van recreatie in nieuwe natuurgebieden.

Gezien de omvang en impact van deze gebiedsinrichting zouden wij het zeer waarderen wanneer de provincie expliciet budget meebegroet voor het versterken van natuureducatie en recreatieve toegankelijkheid voor wandelaars en eventueel fietsers. Daarbij benadrukken wij dat dit niet direct in of langs het stroomgebied van het Oud Diep hoeft plaats te vinden. Het beekdal is relatief breed en strekt zich uit tot nabij onze dorpen, waardoor er ruimte is om recreatieve voorzieningen op zorgvuldige wijze buiten de meest kwetsbare natuurzones te realiseren.

Deze voorzieningen zouden concreet vorm kunnen krijgen door:

- het herstellen en verbeteren van bestaande en historische wandelpaden;
- het verbeteren van de toegankelijkheid van deze paden, ook in relatie tot peilwijzigingen en natte omstandigheden;
- het realiseren van duurzame, landschappelijk ingepaste parkeerplaatsen nabij wandelgebieden, zoals bijvoorbeeld bij de Merskerheide;
- en het toevoegen van een educatieve component die bijdraagt aan begrip voor waterbeheer, natuurontwikkeling en het beekdallandschap.

Voor dergelijke maatregelen pleiten wij ervoor dat de provincie een bedrag van circa € 350.000 tot € 400.000 reserveert binnen het totale projectbudget. Deze investering kan op de lange termijn bijdragen aan betere natuureducatie, grotere betrokkenheid van bewoners en bezoekers, en daarmee aan een breder en duurzamer draagvlak voor de natuur- en waterdoelen die u met dit project nastreeft.

Wij zijn ervan overtuigd dat een dergelijke aanpak recht doet aan zowel de ecologische ambities van het project als aan de maatschappelijke waarde van het gebied voor de omliggende dorpen. Graag zien wij deze zienswijze meegenomen worden in de verdere uitwerking van de plannen.

Reactie

Hartelijk dank voor uw uitgesproken waardering en begrip voor de doelstellingen en maatregelen van het inrichtingsprogramma. De maatschappelijke component om meer en breder aandacht te geven aan natuureducatie en recreatieve toegankelijkheid en beleving worden erkend in dit gebiedsontwikkelingsproject. Tijdens de planvorming zijn deze aspecten ook onderzocht. Echter het budget van het inrichtingsprogramma is met name gerelateerd (en daarmee ook beperkt) aan de maatregelen voor de natuur- en wateropgaven binnen het plangebied van het inrichtingsprogramma, en niet voor de maatregelen hoger op de flanken. Ter compensatie van het niet kunnen realiseren van een gewenste recreatieve verbinding tussen Bremerwei en Slotleane is binnen de gestelde randvoorwaarden toch één recreatieve verbinding hoger op de flanken voorzien. Zoals u reeds bekend is, zijn in het inrichtingsprogramma drie nieuwe beleefpunten en één recreatieve verbinding Slotleane-Dwarswyk opgenomen. Bij de aanleg van de drie nieuwe beleefpunten willen we graag verkennen hoe binnen de gestelde randvoorwaarden daar een educatieve component kan worden toegevoegd.

Uw suggesties om buiten de kwetsbare natuurzones te zoeken naar nieuwe recreatiemogelijkheden willen we graag in een vervolgtraject met de gemeente verkennen. In dit vervolgtraject kunt u wellicht

uw concrete ideeën voor het verbeteren en herstel van historische wandelpaden inbrengen. Met betrekking tot uw suggestie voor de aanleg van nieuwe parkeervoorzieningen ervaren wij dat eind-beheerders hier vaak terughoudend op reageren in verband met de kans van afvaldumpingen en de extra beheerkosten die hiermee gemoeid gaan (zie ook de toelichting onder paragraaf 4.3.2 van de reactienota). In ieder geval zien wij u met uw ideeën over recreatie graag terug tijdens het voorgesteld vervoltraject met de gemeente Opsterland.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie afhandelen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 24: Landbouwliden gebiedscommissie Koningsdiep

Zienswijze

Analyse

Er liggen plannen voor hoe de herinrichting van het beekdal er uit gaat zien. Deze plannen moeten ook voor de landbouw duurzame exploitatie mogelijkheden op blijvende landbouwgronden bieden, herinrichting moet een plus opleveren van de productieomstandigheden. De ontvouwde plannen geven geen zekerheid of dit gerealiseerd wordt. Ervaring leert dat keuzes over herinrichting nooit teruggedraaid worden. De onzekerheid komt voort uit twee dingen:

1. De modelmatige inschattingen kunnen gemakkelijk afwijken van de feitelijke situatie, wat risico's oplevert voor de productie.
2. Toekomstige problemen worden niet alleen bepaald door het plan, maar ook door het onderhoud en het beheer van het watersysteem in de toekomst.

Punten

1 Er is te weinig vertrouwen in het waterafvoersysteem, met name in het stuwvak Heidehuizen, waar men vreest voor peilverhoging en begroeiing. Er is behoefte aan meer transparantie en invloed op beslissingen van de provincie en het Wetterskip die de bedrijfsvoering direct raken. Het huidige voorstel van een "nieuw meanderend Koningsdiep en peilverhoging en profielversmalling" leidt tot veel vraagtekens en onbegrip, gezien eerder de keuze was de huidige beekloop met een smallere bak met peilverhoging.

2 Er is dringend behoefte aan concrete, meetbare antwoorden en kwantificering van de gevolgen, evenals duidelijke afspraken over mogelijke worst-case-scenario's. Wij vragen u de volgende vragen inzichtelijk te maken:

- a. de precieze peilverhogingen,
- b. frequentie van extreme peilstijgingen,
- c. grootte van knijpstuwen,
- d. duur van het wegzakken van water na hoge waterstanden,
- e. verwachte opstuwing gedurende het seizoen en bij piekbuien,
- f. de exacte bergingsruimte in overstromingsvlaktes.

3 Er bestaat vrees dat de aanleg van nieuwe natuurdoeltypen met een lage Kritische Depositie Waarde (KDW, oftewel stikstofgevoelig) landbouwkundige ontwikkeling zal belemmeren. Hierbij moet proactief worden gehandeld om conflicten te voorkomen.

4 In de randvoorwaarden van de gebiedsinrichting ontbreekt een expliciete opgave voor de waterhuishoudkundige optimalisatie van de blijvende landbouwgronden. De focus ligt te veel op mitigatie van schade, in plaats van een actieve verbetering van de situatie voor de landbouw. De landbouwsector benadrukt de noodzaak voor de aanleg van specifieke grenssloten of greppels (dwarssloten) tussen landbouw- en natuurpercelen, waar de waterhuishouding dit vereist, om de afwatering van omliggende landbouwpercelen en bewoning te waarborgen. Een concreet voorbeeld hiervan is de afwatering van Oost Wijnjewoude/[geanonimiseerd]/[geanonimiseerd] en een deel van de Oude bosch. Het voorstel vanuit de landbouw is om deze via een dwarssloot te laten afwateren vlak bij stuw mounleane. Daarnaast kan het aanbrengen van een kade ook natschade voorkomen. Voor sommige laaggelegen landbouwgrond is het creëren van een polder ook een optie.

5. Het voorkomen van onevenredige nadelige gevolgen voor de landbouw, zoals meer dan 5% productieverlies door gewasderving of een doelrealisatie op percelen van minder dan 70%, is een

essentiële randvoorwaarde. De geconstateerde potentiële schade van 26 hectare met >5% en 20 hectare met >30% opbrengstderving in het Hybride alternatief is significant en vereist een proactieve aanpak. De uitgevoerde inrichting dient jaarlijks in een nazorgcommissie te worden geëvalueerd, en indien nodig te worden verbeterd indien er niet aan de uitgangspunten kan worden voldaan.

6. Gezien de significante potentiële schade aan de landbouw, is het cruciaal dat voldoende en effectieve mitigerende maatregelen (zoals kleinschalige ophoging van percelen of compensatie) concreet worden uitgewerkt in samenspraak met de terreineigenaren, en gegarandeerd om de negatieve effecten op de landbouw te verzachten en aan de randvoorwaarden te voldoen. De uitgevoerde maatregelen dienen jaarlijks in een nazorgcommissie te worden geëvalueerd, en indien nodig te worden verbeterd indien er niet aan de uitgangspunten kan worden voldaan.

7. De nieuwe methode van "zomer hekkelen", waarbij de beekbodem niet geraakt mag worden, leidt tot snelle nieuwe begroeiing en veel opstuwing bij hoosbuien, wat de grasoogst bemoeilijkt. De landbouw pleit voor een duidelijk hekkelplan dat in een nazorgcommissie jaarlijks wordt geëvalueerd.

8. De verwachte verhoging van de GHG met circa 25 cm in het brongebied en circa 30 cm stroomafwaarts van de Foarwurker Wei, met effecten tot 400-500 meter (lokaal zelfs 1.000 meter) vanaf de waterlopen, zal de bedrijfsvoering direct beïnvloeden en moet adequaat worden beheerst. Grens-sloten kunnen die achter de volgende stuw afwateren, kunnen hier aan bijdragen. Deze sloten kunnen ook bestaande drainage optimaal blijven laten functioneren.

9. Er is ingestemd met van een nazorgcommissie met de bevoegdheid om aanpassingen aan het systeem of het beheer te besluiten. Deze commissie moet actief ingrijpen wanneer blijkt dat de uitgangspunten van de landbouw – zoals het voorkomen van productieverlies of het waarborgen van de afwatering – niet worden behaald, mede op basis van de resultaten van het grondwater- en oppervlaktewatermeetnetwerk. Deze adaptieve aanpak is cruciaal om risico's te beheren en de leefbaarheid en het ondernemersklimaat van de agrarische bedrijven duurzaam te waarborgen. Om als nazorgcommissie bovenstaande te kunnen uitvoeren moet er op voorhand een toereikend budget aan de nazorgcommissie worden toegekend.

Reactie

We danken u voor uw reactie op de plannen. Uw zienswijze komt overeen met zienswijzen 11 en 17, en wordt met de algehele reactie op de voornaamste zorgen over de toekomstige waterhuishouding (in paragraaf 4.3.1 van de reactienota), evenals met de reactie op het 11-puntenplan (in bijlage III van de nota) van een antwoord voorzien.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er binnen de begroting van deze plannen een concreet budget voor nazorg wordt opgenomen.

Zienswijze 25: Indiener uit Ureterp

Zienswijze

1. Inleiding en positionering

In reactie op de plannen voor de gebiedsinrichting van het Koningsdiep, zoals onderzocht in opdracht van de Provinsje Fryslân, dient [\[geanonimiseerd\]](#) deze zienswijze in. Als eigenaar van particuliere gronden die direct grenzen aan het Koningsdiep zijn wij nauw betrokken bij de toekomst van dit gebied. Wij ondersteunen de algemene doelstellingen van het project, met name de versterking van natuurwaarden en de realisatie van extra waterberging. Echter, wij hebben fundamentele bezwaren tegen de voorgestelde aanleg van een volledig *nieuwe* meandering. In deze zienswijze presenteren wij een constructief en beter onderbouwd alternatief, dat recht doet aan zowel de ecologische ambities als de landschappelijke en historische realiteit van het beekdal.

Dit document is als volgt opgebouwd. Eerst analyseren wij de bezwaren die wij hebben ten aanzien van het huidige plan. Vervolgens presenteren wij een alternatief voorstel dat is gebaseerd op

objectieve data uit recent veldonderzoek. Daarna beargumenteren wij de significante voordelen van dit alternatief op het gebied van hydrologie, landschappelijke logica en bedrijfszekerheid. We sluiten af met concrete aanbevelingen en randvoorwaarden die essentieel zijn voor een succesvolle en breed gedragen verdere planontwikkeling.

Onze kritiek richt zich niet op het doel, maar op de gekozen methode. Wij zijn ervan overtuigd dat een beter resultaat haalbaar is en lichten hieronder toe waarom de huidige plannen heroverwogen moeten worden.

2. Analyse en bezwaren ten aanzien van de voorgestelde meandering Alvorens een alternatief voorstel te presenteren, is het essentieel om de fundamentele nadelen van het huidige meanderplan te duiden. Onze bezwaren zijn niet gericht tegen natuurontwikkeling an sich, maar tegen de specifieke invulling die nu wordt voorgesteld. Deze invulling is naar onze overtuiging suboptimaal en creëert onnodige risico's. Ons fundamentele bezwaar richt zich op het voornemen om een volledig *nieuwe* meander te graven, een tracé dat niet is gebaseerd op de historische loop van de beek. Een dergelijke ingreep is onnodig, omdat de oorspronkelijke loop nog in het landschap aanwezig en traceerbaar is. Het creëren van een nieuw tracé negeert de natuurlijke laagtes en de geomorfologie van het dal en vormt een potentieel schadelijke en minder effectieve maatregel dan het herstel van wat er al was. Een specifiek en zwaarwegend bezwaar is dat het voorgestelde nieuwe tracé de beekloop aanzienlijk opschuift in de richting van onze bedrijfslocatie en gronden. Dit is zeer onwenselijk. Het verkleint de bestaande bufferzone en brengt de dynamiek van het N2000-gebied dichterbij onze percelen. Deze verschuiving kan op termijn leiden tot beperkingen en onzekerheden voor de huidige en toekomstige (natuurinclusieve) bedrijfsvoering. Het handhaven van een duidelijke en stabiele zonering is voor ons van essentieel belang. De geïdentificeerde bezwaren – het onnodig graven van een nieuw tracé en het ongewenst verschuiven van de beekloop – onderstrepen de noodzaak voor een beter, op feiten gebaseerd alternatief.

3. Alternatief voorstel: Herstel van de oorspronkelijke, natuurlijke meander

Een duurzame en logische gebiedsontwikkeling vereist een data-gedreven en historisch verantwoorde aanpak. Het meest logische en effectieve uitgangspunt voor het herstel van het Koningsdiep is niet een nieuw ontwerp op de tekentafel, maar de daadwerkelijke, oorspronkelijke loop van de beek zoals deze door de eeuwen heen het landschap heeft gevormd. Recent wetenschappelijk onderzoek biedt hiervoor een unieke en concrete basis.

Op basis van deze feiten is ons voorstel even logisch als dwingend: herstel de oude, natuurlijke meandering van het Koningsdiep op de locatie waar deze historisch heeft gelegen. Dit voorstel is niet gebaseerd op een aanname, maar wordt direct en expliciet onderbouwd door de bevindingen uit het rapport "Koningsdiep, Gebiedsinrichting, Inventariserend veldonderzoek IVO-O", uitgevoerd door De Steekproef bv in maart 2024. In dit onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Provincie Fryslân zelf, is de exacte locatie van de voormalige beekloop geïdentificeerd.

Ons voorstel omvat de volgende twee kernmaatregelen:

1. Herstel de oorspronkelijke loop: Wij stellen voor om de historische, natuurlijke meandering van de beek te herstellen in plaats van een volledig nieuwe loop te graven. Deze aanpak is logischer en ecologisch verantwoord, omdat deze de oorspronkelijke, natuurlijke laagtes in het landschap volgt. Deze historische loop is nog duidelijk herkenbaar in het veld en op hoogtekarten. Dit is waarachtig "systeemherstel", omdat het de natuurlijke geomorfologie van het beekdal respecteert, in tegenstelling tot het aanleggen van een kunstmatig tracé met de bijbehorende onzekerheden.

2. Creëer een functioneel inundatiegebied: Door het herstel van de oude, meanderende loop komt de huidige, rechtgetrokken beek beschikbaar voor een nieuwe functie. Dit kanaal kan worden ingericht als een inundatie- en waterbergingsgebied, dat functioneel verbonden is met de nieuwe beekloop.

4. Voordelen en kansen van het alternatieve voorstel Integrale gebiedsontwikkeling vraagt om oplossingen die meerdere doelen tegelijk dienen. Het herstellen van de oorspronkelijke meander is niet alleen een ecologische verbetering, maar creëert ook synergie met de doelstellingen voor waterbeheer, landbouw en landschappelijke logica. Door gebruik te maken van de door de provincie zelf vastgestelde feiten, presenteert ons alternatief een betere, integrale oplossing die de provinciale

doelen efficiënter en met meer draagvlak kan realiseren. De belangrijkste voordelen van het herstel van de oorspronkelijke meander zijn: 1. Hydrologische optimalisatie en waterberging: Door de oude, natuurlijk laaggelegen beekloop opnieuw te activeren, komt de huidige, rechtgetrokken en hoger gelegen watergang vrij. Deze ruimte kan perfect worden ingericht als een inundatiegebied dat bij hoge waterstanden kan vollopen. Dit sluit naadloos aan bij een van de hoofdoelen van het project: "het creëren van waterberging". Deze aanpak levert een dubbel voordeel op: het Koningsdiep krijgt haar natuurlijke dynamiek terug én er wordt een effectief en robuust waterbergingssysteem gecreëerd. Dit draagt bij aan een betere opvang van piekbuien, een effectievere vulling van de nabijgelegen waterberging 'De Poasen' en heeft een gunstig effect op de grondwaterstand van het Wijnjeterper-schar. 2. Landschappelijke en geografische logica: De oorspronkelijke beekloop bevindt zich, zoals het bodemonderzoek aantoont en de zanddieptekaarten in het rapport illustreren, in de van nature laaggelegen delen van het dal. Het is landschappelijk en hydrologisch volstrekt logisch om deze natuurlijke laagtes weer als watergang te gebruiken. Het huidige plan om een nieuwe geul op een andere, minder logische locatie te graven, gaat voorbij aan deze natuurlijke gegevenheid. 3. Behoud van de huidige zones: Ons voorstel voorkomt het ongewenste en onnodige opschuiven van de beekloop in de richting van onze gronden en de bedrijfslocatie. De huidige, stabiele zonering blijft gehandhaafd en daarmee ook de cruciale buffer tot het N2000-gebied. Dit biedt de noodzakelijke zekerheid voor onze bedrijfsvoering en voorkomt toekomstige frictie tussen ecologie en economie.

Samenvattend biedt het herstel van de historisch correcte beekloop een slimmere, effectievere en meer logische oplossing die de projectdoelen beter dient en tegelijkertijd de bestaande ruimtelijke structuur respecteert.

5. Randvoorwaarden en aanbevelingen voor verdere uitwerking

Een succesvol project staat of valt met een zorgvuldige en goed doordachte implementatie. Om de potentie van het door ons voorgestelde alternatief volledig te benutten en te komen tot een breed gedragen plan, zijn concrete toezeggingen en heldere afspraken over beheer en gebruik essentieel. Wij zien de volgende punten als cruciale randvoorwaarden en aanbevelingen voor het vervolgtraject:

- Hydrologisch deelonderzoek: Wij stellen formeel voor om de waterhuishoudkundige effecten van ons alternatieve voorstel – de activering van de oude meander in combinatie met de inrichting van de huidige waterloop als inundatiegebied – te laten doorrekenen in een gespecialiseerd hydrologisch deelonderzoek. Dit kan de hydrologische voordelen objectief kwantificeren.
- Concreet onderhouds- en hekkelplan: Voor de nieuwe beekloop dient vooraf een gedetailleerd en vastgelegd plan voor onderhoud en hekkelen te worden opgesteld. Hierin moeten verantwoordelijkheden en frequenties worden vastgelegd. Tevens dient er een mechanisme voor jaarlijkse evaluatie en bijsturing te worden opgenomen, om problemen zoals dichtslibbing, onbeheersbare waterstanden en schade aan omliggende gronden proactief te voorkomen.
- Bruikbaarheid voor Natuurinclusieve Landbouw: Een harde voorwaarde is dat de in te richten natuurgronden functioneel bruikbaar moeten zijn en blijven voor extensieve vormen van natuurinclusieve landbouw. Ecologische doelstellingen en agrarische exploitatie moeten hand in hand kunnen gaan, wat bijdraagt aan een duurzaam beheer en een levend landschap.
- Belang van passende compensatiegronden: Voor een evenwichtig en rechtvaardig proces is het van algemeen belang dat de discussie over compensatie voor eventueel verlies van gronden in alle redelijkheid met de boeren en grondeigenaren wordt gevoerd. De mogelijkheden voor compensatie mogen niet beperkt blijven tot gronden die direct binnen het beekdal liggen. Wij verzoeken om ook gronden buiten het directe plangebied te overwegen als passende compensatie, om zo tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te komen.

Wij positioneren deze aanbevelingen als constructieve voorwaarden voor een succesvolle samenwerking en realisatie van een project waar het hele gebied beter van wordt.

6. Conclusie

Wij hebben fundamenteel bezwaar tegen de aanleg van een nieuw ontworpen meandering voor het Koningsdiep in stuwvak Heidehuizen ten westen van de N381. Dit plan negeert de landschappelijke logica en leidt tot een ongewenste verplaatsing van de beekloop richting onze gronden. Tegelijkertijd doen wij een krachtig en constructief pleidooi voor een hoogwaardig alternatief: het herstellen van de historisch en wetenschappelijk vastgestelde, oorspronkelijke beekloop.

De voordelen van dit alternatief zijn evident. Het is hydrologisch slimmer door de combinatie van een natuurlijke beekloop met een effectief inundatiegebied, het is landschappelijk en geografisch logischer, en het voorkomt ongewenste verschuivingen van zones, wat zekerheid biedt voor de toekomst. De basis voor dit plan ligt bovendien verankerd in objectieve data uit het veldonderzoek dat de Provinsje Fryslân zelf heeft laten uitvoeren.

Wij zijn overtuigd van de meerwaarde van dit alternatieve plan. Wij spreken onze bereidheid uit om in constructief overleg met de Provinsje Fryslân en andere belanghebbenden dit voorstel verder uit te werken tot een breed gedragen en succesvol project dat de ambities voor het Koningsdiep daadwerkelijk realiseert.

Reactie

Wij danken u voor de uitgebreide en zorgvuldig onderbouwde zienswijze en voor de constructieve houding ten aanzien van de doelstellingen van het Inrichtingsprogramma Koningsdiep. Het wordt gewaardeerd dat u niet alleen bezwaren uit, maar ook een alternatief voorstel aandraagt.

1. Algemene beschouwing

Fijn dat u de hoofdoelen van het programma, waaronder natuurontwikkeling en waterberging onderschrijft. Uw zienswijze richt zich primair op de wijze waarop deze doelen worden gerealiseerd, in het bijzonder de keuze voor het nieuwe meandertracé.

De kern van uw zienswijze – het pleidooi voor herstel van de historische beekloop in plaats van aanleg van een nieuw tracé – wordt door ons in het stuwvak Heidehuizen ook als ontwerpprincipe gehanteerd.

2. Reactie op bezwaren tegen voorgestelde meandering

Historische en geomorfologische onderbouwing

De indiener stelt dat het huidige plan onvoldoende aansluit bij de historische loop en natuurlijke laagtes in het landschap. Wij onderschrijven het belang van geomorfologische logica en historisch systeemherstel als uitgangspunt. Tegelijkertijd merken wij op dat bij de keuze voor het voorkeursalternatief meerdere factoren zijn meegewogen, waaronder:

- huidige hydrologische randvoorwaarde;*
- ecologische doelstellingen, o.a. Natura 2000;*
- uitvoerbaarheid en robuustheid op lange termijn.*

Dit kan ertoe leiden dat er niet altijd één-op-één wordt aangesloten bij de historische loop.

Het voorgesteld tracé kijkt op basis van de huidige inzichten ter hoogte van het Wijnjeterperschar iets af van een eerder beeklooptracé rond 1960, omdat dit ten goede komt van de grondwaterstand in het Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar. Echter het exacte tracé en de totale lengte van het nieuwe meanderen beektraject is nog in onderzoek, evenals het optimale profiel. Om deze factoren te bepalen zullen onder andere monitoringsgegevens van de effecten van de maatregelen in de bovenstroomse stuwvakken Mounleane en Beakendyk wordt gebruikt. Ook zullen de inzichten en aanbevelingen uit het toetsingsadvies van de Commissie MER omtrent de ligging van de beekloop in ogenschouw worden genomen; dat deze niet altijd in de laagste delen van het beekdal liggen in verband met een mogelijk vloeiveidesysteem en het mogelijk aanboren van kwelbronnen. Verder zullen de inzichten uit de landschapsecologische systeemanalyse (LESA) worden gebruikt die in 2026-2027 voor de drie N2000-gebieden in het beekdal Koningsdiep wordt opgesteld.

Ligging ten opzichte van aangrenzende percelen

De zorg over het opschuiven van de beek richting de bedrijfslocatie en het verkleinen van de bufferzone nemen wij serieus. Op basis van de huidige wet- en regelgeving rond natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland, momenteel geen extra belemmeringen voor de agrarische sector worden verwacht. De nieuwe natuur krijgt de status van NNN. Het Natura2000-gebied wordt dus niet uitgebreid en dit is ook niet iets wat de provincie initieert of ambieert. Uiteindelijk is het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVN) hierover het bevoegd gezag.

3. Reactie op het alternatief voorstel: herstel van oorspronkelijk, natuurlijke meander

Gebruik van veldonderzoek

Het door u aangehaalde rapport ("Koningsdiep, Gebiedsinrichting, Inventariserend veldonderzoek IVO-O", maart 2024) vormt inderdaad een belangrijke kennisbron voor de gebiedsontwikkeling. Wij bevestigen dat de daarin geïdentificeerde paleogeografische informatie waardevol is, echter dit onderzoek was bedoeld om de voorgestelde inrichtingsmaatregelen te toetsen op de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden in het beekdal en niet voor tracébevestiging van de nieuwe meander.

Huidige watergang gebruiken als inundatiegebied

De combinatie van een herstelde meander in laaggelegen zones en een functioneel inundatiegebied in de huidige watergang is een concept dat weinig voordelen biedt in een integrale hydrologische en ecologische beoordeling, waarbij onder andere gekeken wordt naar interactie met omliggende natuurgebieden, effecten op het grondwaterregime en de beheerbaarheid op lange termijn.

Het beheren van twee waterlopen over het gehele stuwvak brengt extra beheer- en onderhoudskosten met zich mee en het drainerend vermogen van een extra waterloop willen we in het beekdal voorkomen. Daarom nemen wij dit voorstel niet mee in de verdere planuitwerking.

4. Voordelen en kansen van het alternatieve voorstel

In uw zienswijze somt u drie voordelen en kansen op voor uw voorgesteld alternatief. Samenvattend hebben wij een andere kijk hierop en de argumenten hiervoor zijn genoemd in onze reactie bij de punten 2 en 3.

5. Reactie op randvoorwaarden en aanbevelingen

Hydrologisch deelonderzoek

Wij nemen het voorstel voor een nadere hydrologische doorrekening vooralsnog niet over. Op basis van de monitoringsgegevens uit de bovenste stuwvakken en nadere inzichten uit o.a. de landschapsecologische systeemanalyse (LESA) rondom Natura 2000 gebieden in het beekdal zullen we de noodzaak voor nader hydrologisch onderzoek bepalen.

Beheer en onderhoud

Het belang van een duidelijk onderhouds- en beheerplan wordt onderschreven. Dit zal onderdeel uitmaken van de verdere planuitwerking, inclusief afspraken over verantwoordelijkheden en monitoring.

Natuurinclusieve landbouw

Wij delen het uitgangspunt dat natuurontwikkeling en extensieve landbouw elkaar waar mogelijk moeten versterken. Zo worden via diverse sporen vanuit ministerie van LVVN, provincie, Wetterskip Fryslân, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en het agrarisch collectief Zuidoost Friesland ELAN verschillende projecten en subsidiemogelijkheden voor een duurzame en natuur inclusieve landbouw gestimuleerd. Grotendeels zijn dit afwegingen die een ondernemer zelf moet nemen en die buiten de scope van gebiedsontwikkeling Koningsdiep vallen, maar waar mogelijk zullen wij dit uitgangspunt stimuleren.

Compensatiegronden

Het punt over passende compensatie wordt erkend. Binnen het project wordt gestreefd naar maatwerkoplossingen, waarbij – waar nodig – ook buiten het directe plangebied wordt gekeken, binnen de geldende beleidskaders en mogelijkheden.

6. Conclusie

Dank voor uw zienswijze, maar wij zijn van overtuiging dat uw aangedragen alternatief geen meerwaarde heeft ten opzichte van de plannen die uitgewerkt zijn in het inrichtingsprogramma. Deze plannen zijn uitgewerkt na een zorgvuldige afweging en veelvoudig onderzoek. Wij blijven wel graag in overleg met u om te komen tot een inrichting die zowel de ecologische ambities als de belangen van u als grondeigenaar zo zorgvuldig mogelijk in balans brengt.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 26: Stichting Nije Boarn

Zienswijze

Geacht college Gedeputeerde State van Fryslân en Bestuur Wetterskip Fryslân,

Allereerst willen wij u complimenteren met de voorliggende inrichtingsvoorstellen en de uitgebreide onderliggende documentatie voor het Koningsdiep. Dit samen met de informatieve inloop en veld-excursie.

Het was een hele ontdekkingsreis deze beek in zijn natuurlijk karakter te leren kennen. Tijdens het planproces bleek pas dat de beek een nauwelijks stromende beek is die 's zomers zelfs droogvalt en die decennia lang met hulp van aangevoerd boezemwater 's zomers enigszins stromend wordt gehouden. Gelukkig is dit inzicht omarmd en is haar karakter als grotendeels regenwater afhankelijke beek vertrekpunt geworden voor planvorming. Dit gegeven, tezamen met de beleidsopgaven die hier ingevuld moeten worden, gaf de commissie m.e.r. aanleiding om een andere aanpak voor te stellen dan tot nu toe het voornemen was. Deze aanpak is ook omarmd en heeft veel inzicht gegeven wat hier wel en niet mogelijk is.

Er was maar 350 ha in te vullen aan nieuwe natuur, waarmee noodgedwongen slechts de smalle zone van ca. 400 – 700 m, (tot plaatselijk ruim 1000 m) rond de beek ter beschikking stond waarbinnen al die beleidsambities een plek moesten krijgen. Dankzij de aanpak van de commissie m.e.r. zijn ook verkenningen gedaan die het hele beekdal van flank tot flank in beeld hebben gebracht, zodat ook de lange termijn daarmee al enigszins verkend is. Uit de documenten wordt niet duidelijk in hoeverre met de inrichtingsvoorstellen blokkades worden opgeworpen voor een doorgroei naar een meer natuurlijker, klimaat robuuster en veelzijdiger beekdal, waarbij bij voorbeeld geïntegreerde landbouw met waterfuncties langs de beekdalflank een rol zou kunnen spelen. Wij missen in de plannen de doorkijk hiernaar.

Landschapsvisie ruimtelijke leidraad

In de 'Landschapsvisie Koningsdiep' uit 2023 is een aantal uitgangspunten geformuleerd die als leidend gelden bij het vormgeven van het ruimtelijk beeld van ons Koningsdiep. Die gereedschapskist is genuanceerd toegepast in de plannen. Over het herkenbaar houden van de opstreckende verkalving vanuit de beek is nauwelijks iets (af) te lezen in de plannen. Dat vinden wij een gemiste kans.

Het cyclisch doorlopen planproces, waarbij het MER met alle onderliggende rapporten en doormetingen van modellen bijna onderdeel van het planproces is geworden, heeft een integraal plan opgeleverd, waarmee het Koningsdiep tot een moerasbeek uit zou kunnen groeien.

Moerasbeek

Door in de bovenloop te kiezen voor het realiseren van een verzamelplaats van grond- en regenwater wordt er binnen de bestaande actuele geomorfologie met enige aanpassingen een "brongebied" gecreëerd, waar water lang kan worden vastgehouden. Hoe schoner dit water hier is, des te meer kans op (hoogveen)moerasvorming hier te verwachten is. Alles zal er op gericht moeten worden de kwaliteit van dit water zo hoog mogelijk te krijgen en te houden. Zo zal dan ook nagedacht moeten worden of er nog nadere inrichting nodig is om landbouwwater voor te zuiveren, voordat dat toegevoegd wordt aan de 'bron'. Dit geldt ook voor het aangevoerde boezemwater vanuit de Bakkevenstervaart. Ook is het van belang heldere criteria vast te stellen wanneer het moment is, dat het 'te droog' is en dat inlaat van (voorgezuiverd) boezemwater in het brongebied wenselijk is. We hebben immers met de bovenloop van de beek te maken waar een bepaald watertype bij hoort. Inzicht in een beoordelingskader hiervoor ontbreekt in de documentatie.

Stuwen zijn volgens de modelberekeningen nog steeds nodig gebleken, maar de peilen zijn wel omhoog gebracht. Deels is het oude, smalle beektracé gebruikt als nieuwe doorgaande continue stroom, die landschappelijk bescheiden is, maar herkenbaar gemaakt gaat worden door oevers heren en der te markeren. Maar vooral in het winter halfjaar zal de beek zich als een lange doorgaande natte stroom tonen, omdat overstroming mogelijk wordt en deels samen met de oude gekanaliseerde beek het beeld gaan vormen. Tussen de Beakendyk en iets stroomafwaarts van de Mounleane is het de oude gekanaliseerde (verondiepte) beek die het beeld vormt. Een smallere beek zou hier beter passen bij de functie die de beek hier heeft. Wij vragen ons af of hier naast verondieping ook versmalling passender kan zijn.

Vanaf ca. 800 m stroomopwaarts van de Mounleane tot 400 m voorbij de stuw daar vergezelt de smalle vroegere beek het oude gekanaliseerde tracé. Bij elke stuw is een vispassage ontworpen, zodat vis en andere fauna deze hindernissen kunnen passeren. Dit zal de ecologische functionaliteit verbeteren en de zichtbaarheid daarvan ook vergroten.

Vanaf 400 m stroomafwaarts van de Mounleane zal de benedenloop van de gekanaliseerde beek worden gedempt en wordt alleen het oude smalle tracé van het Koningsdiep hergebruikt als beek, die uitkomt bij het al eerder heringerichte gebied de Poasen. Een dam met duiker bij de Poasen zorgt ervoor, dat het beekwater primair de beek volgt en bij erg hoog peil een overloop heeft op het Verbindingskanaal. Zo nodig ook als voeding voor de Poasen en benedenloop te benutten.

Beleving Beekdal

Routes

Na de omvangrijke herinrichting zullen de streekbewoners en andere bezoekers de beek weer moeten leren kennen. Over de hele lengte van 9 km is de boven- en middenloop van het Koningsdiep op

een zestal punten de beek kruisend te ervaren, waarvan 3 vanuit een auto of lokale weg waar nauwelijks stilgestaan kan worden. Bij de overige drie punten wordt de beek gekruist door fietspaden waar ook gewandeld kan worden. Bij slechts één punt kan wandelend en fietsend langs de oever de beek ervaren worden. Pas bij de Poasen is dat weer goed mogelijk met een laarzenpad langs de benedenloop de beek.

Vanuit vele ervaringen bij andere beken (denk aan de Drentse Aa of de Linde) is het van belang, dat het publiek weet hoe de beek eruit ziet en deze ervaring tot zich kan nemen. Het realiseren van een 3 tal belevingspunten lijkt ons wel heel summier om het beekdal te beleven. Het moet toch mogelijk zijn over 9 kilometer lengte enkele routes de ontwikkelen, waar de beek lopende langs de oevers ervaren kan worden. Wij zijn ons er overigens zeer van bewust, dat zulks met grote voorzichtigheid ingepast moet worden, gezien de kwetsbare natuur in een groot deel van de beekloop.

Overigens zou het aangeven van de bestaande recreatieve routes op de plankaart al duidelijkheid geven over (het gebrek aan) de belevingsmogelijkheden langs de beek en inzicht geven hoe kortsluitingen en rondjes gemaakt zouden kunnen worden. Als ontwikkelaars van het Koningspad zouden wij hier graag over mee willen denken.

Zicht op het beekdal

Onzes inziens wordt de beleving van het beekdal vanaf de flanken in de plannen geminimaliseerd. Zo zou het beekdal rond de Petten vanuit het bos noordelijk van de Slotleane beter beleefbaar gemaakt kunnen worden. bijvoorbeeld door een mogelijkheid te maken voor een struinpad in het begraasde gebied noordelijk hiervan en de singels die zicht blokkeren op het beekdal bijvoorbeeld gevarieerd te onderbreken en tot 60% terug te brengen. Ook de spontane moerasbosvorming, al of niet gestimuleerd, zal gedoseerd moeten geschieden en met gerichte beheersmaatregelen worden begeleid anders is binnen enkele jaren het zicht op het dal en de beek verdwenen. Dit geldt ook voor de voorgenomen aanleg van mantelzomen, zonder gericht beheer zijn beek beekdal al snel nauwelijks meer te beleven.

Asymmetries beekdal

Een ander belevingsaspect betreft de asymmetrie van het beekdal die door de inrichting versterkt wordt. Dit was al enigszins aan de orde door de grote oppervlakte aan natuurgebieden aan de zuidzijde en het accent op landbouw aan de noordzijde. Met name door de aanleg van de kades als peilscheiding zal bij hoog water de natuurlijker zuidelijke helft, zich sterker gaan onderscheiden ten opzichte van het meer landbouwkundig ingerichte noordelijke deel van het beekdal. Een overstroomd beekdal wordt bijvoorbeeld bij de "bron" westelijk van de Bakkeveenstervaart door de kade kunstmatig in tweeën gedeeld in een nat zuidelijk en een droog ook laaggelegen noordelijk deel, noordelijk van het oude gekanaliseerde Alddijp.

Reactie

Bedankt voor uw complimenten en uw constructieve reactie op de plannen. Het doet ons goed om te lezen dat u zich kan vinden in het doorlopen planvormingsproces. In uw zienswijze noemt u enkele aandachtspunten: in de onderstaande reactie gaan we daar nader op in.

Juist door de natuurlijke variant te verkennen in het MER en de mogelijke maatregelen van flank tot flank hierin te beschouwen verwachten we met onze inrichtingsvoorstellen een doorontwikkeling naar een natuurlijker, klimaat robuuster en veelzijdiger beekdal mogelijk te maken. De voorgestelde maatregelen zijn ook getoetst aan de denklijnen in de visie "Fryslân Klimaatbestendig 2050+". Op basis van deze verkenning en toetsing is een doorkijk gegeven naar een meer natuurlijker, klimaat robuuster en veelzijdiger beekdal en voorzien wij geen blokkades voor deze doorgroei.

Het herkenbaar houden van de opstreckende verkaveling vanuit de beek is een terecht punt: dit hebben we wellicht niet duidelijk genoeg in de plannen aangegeven. We nemen het mee in de nadere detaillering ter voorbereiding op de uitvoering. Daar waar de natuurvormen – bijvoorbeeld hooilanden en natte schraallanden – te combineren zijn met een (verondiept) slotenpatroon zouden wij dit ook zeker prefereren (ten opzichte van volledig dempen en 'uitvegen'). Daarmee behouden we het patroon van sloten en vormen we deze om zodat ze passen bij de natuur en hydrologie van het gebied. In de meest natte delen, waar zich moeras ontwikkelt, verdwijnt het slotenpatroon en maakt dit plaats voor een robuuster beeld. Dat geldt ook in grotere delen van het brongebied.

Over de ambitie voor het opstarten van (hoog)veengroei geeft het inrichtingsprogramma slechts een beknopt doorkijkje. We zijn ons ervan bewust dat inzicht in een concreet beoordelingskader voor het watertype en diens bijbehorende kwaliteit en werking, waaronder nadrukkelijk de zuivering van landbouw-/boezemwater, nog ontbreekt en danken u voor uw aanbevelingen op dit vlak. Ook dit punt nemen we mee in de verdere planvorming.

Het versmallen van de bestaande gekanaliseerde beek tussen Beakendyk en Mounleane is wat ons betreft te zijner tijd het onderzoeken waard. We kunnen ons voorstellen dat dit landschappelijk inderdaad wenselijker is, maar realiseren ons tegelijkertijd (opnieuw) dat we met de beek meerdere functies beogen te (blijven) bedienen. Gezien de functie als primaire watergang en de belangen die daaraan verbonden zijn, richten we de beek nu eerst in zoals in de plannen aangegeven. Wellicht zorgt het toekomstig ecologische beheer met het ontstaan van riet en broekbos optisch al voor een versmalling van de beek. Na inrichting en monitoring kan het effect van eventuele versmalling op de afvoer van de beek beter worden beoordeeld.

We begrijpen uw constatering en wensen op het gebied van de beleefbaarheid van beek en beekdal. In paragraaf 4.3.2 van de reactienota gaan we met een algehele reactie in op de wensen voor meer recreatieve voorzieningen. Daarin beschrijven we ook de intentie voor een vervolgproces, waarvoor u zal worden uitgenodigd.

Uw suggesties en aanbevelingen met betrekking tot het zicht op het beekdal zijn ons inziens terecht: we nemen ze waar mogelijk mee in de nadere detaillering van de plannen ter voorbereiding op de uitvoering. Voor wat betreft uw opmerking over de asymmetrie van het beekdal: die constatering is juist, maar zal gezien de beschikbare grond en de eerdergenoemde diversiteit in functiebediening, waar we in deze gebiedsontwikkeling mee te maken hebben, niet kunnen leiden tot een aanpassing.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen en diverse aanbevelingen meenemen in het vervolg van het gebiedsontwikkelingsproces. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma of de 5e uitvoeringsmodule.

Zienswijze 27: TenneT TSO B.V.

Zienswijze

Namens TenneT TSO B.V. wil ik graag reageren op het ontwerp-inrichtingsprogramma voor de gebiedsontwikkeling Koningsdiep. Wij hebben kennisgenomen van de voorgenomen maatregelen in de boven- en middenloop van het Alddjip en onderschrijven het belang van natuurontwikkeling en herstel van het watersysteem. Tegelijkertijd willen wij aandacht vragen voor de borging van het veilig en ongestoord functioneren van onze hoogspanningsinfrastructuur.

De geplande ontwikkeling kruist onze 110 kV bovengrondse verbinding Drachten–Donkerbroek 110, tussen mast 026 en 027. Voor deze verbinding is het van essentieel belang dat de grondwaterstand in de nabijheid van de mastfundaties niet significant wijzigt ten opzichte van de situatie bij aanleg. Een afwijking van meer dan 20 cm kan leiden tot risico's voor stabiliteit en bedrijfszekerheid.

Wij verzoeken u daarom om in het definitieve inrichtingsprogramma expliciet te borgen dat:

- De maatregelen in het plangebied geen verhoging of verlaging van de grondwaterstand veroorzaken van meer dan 20 cm bij de mastlocaties van de genoemde verbinding.
- Monitoring van grondwaterstanden in de nabijheid van deze infrastructuur plaatsvindt gedurende de uitvoering en nazorgfase, zodat tijdig kan worden bijgestuurd indien afwijkingen optreden.
- Eventuele mitigerende maatregelen worden opgenomen in het uitvoeringsplan indien uit (hydrologische) berekeningen of monitoring blijkt dat de randvoorwaarde niet kan worden gegarandeerd.

Gebiedsontwikkeling Koningsdiep - raakvlakken TenneT

Wij zijn graag bereid om hierover in overleg te treden en technische informatie te delen om een robuuste borging mogelijk te maken.

Met vriendelijke groeten, TenneT TSO B.V.

Reactie

Dank voor uw zienswijze en het onderschrijven van het belang van natuurontwikkeling en herstel van het watersysteem. Wij hebben begrip voor uw zienswijze waarin u aandacht vraagt voor de borging van het veilig en ongestoord functioneren van de hoogspanningsinfrastructuur.

Volgens onze hydrologische analyse zal met name in de natuurbegrensde gebieden (NNN) rondom het Alddijp/Koningsdiep de grootste grondwaterstijging voordoen. De door u benoemde masten 026 en 027 liggen buiten deze invloedssfeer omdat deze masten zich bevinden achter de stuw Heidehuizen en hier geen peilverhoging vanuit het Inrichtingsprogramma wordt voorzien. Echter wij constateren dat de masten 041 en 042 (in kadastraal perceel LPH00 G 234) wel in de invloedssfeer van de beoogde peilverhoging in peilvak Heidehuizen liggen (zie afbeelding).

Op basis van het hydrologische model verwachten wij hier verschil in gemiddelde grondwaterstanden ten opzichte van huidige situatie variërend tussen 0,05 - 0,20 cm. Op kort termijn vindt in dit stuwvak tussen Mounleane en Heidehuizen nog geen inrichting en peilverhoging plaats, omdat in dit stuwvak nog een grote verwervingsopgave ligt. Daarnaast is het exacte tracé en de totale lengte van dit beektraject nog in onderzoek, evenals het optimale profiel. Om deze factoren te bepalen zullen onder andere monitoringsgegevens van de effecten van de maatregelen in de bovenstroomse stuwvakken Mounleane en Beakendyk wordt gebruikt. In 2019 hebben we een grondwatermonitorningsnetwerk met peilbuizen aangelegd en via het [Ondergrondgegevens | Broloket](#) kunt u de grondwaterstanden nabij mast 041 volgen.

Samengevat, wij nemen kennis van uw verzoek om geen verhoging/verlaging van de grondwaterstand met meer dan 20 cm te veroorzaken. Volgens de huidige hydrologische berekeningen kunnen we hieraan voldoen. Net als u hechten wij belang aan een goede monitoring en deze monitoring vindt momenteel ook plaats door middel van het aangelegd meetnet en zal ook worden voortgezet na inrichting. Daarnaast reserveren we ten behoeve van de nazorg budget voor eventuele mitigerende maatregelen.

Zodra de planvorming start voor de uitvoeringsmodule voor het stuwvak Heidehuizen stellen wij voor dat wij technische gegevens uitwisselen omtrent de mastlocaties. Mocht u behoefte hebben aan een tussentijds overleg dan kunt u dit via het secretariaat aangeven.

Afbeelding: locatie masten en NNN-begrenzing rond Alddijp nabij fietspad it Muzebiterspaad

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er binnen de begroting van deze plannen een concreet budget voor nazorg wordt opgenomen.

Zienswijze 28: LTO Noord

Zienswijze

Geacht college van Gedeputeerde Staten,

Met oog op de belangen van haar leden in en rond het plangebied, wil LTO Noord van de gelegenheid gebruik maken om een zienswijze in te dienen op de plannen voor het beekdal van het Alddijp (Koningsdiep), zoals die rond de jaarwisseling door u ter inzage zijn gelegd. Deze zienswijze is in overleg met de leden en het LTO Noord-afdelingsbestuur Opsterland tot stand gekomen.

Algemeen

Voordat wij ingaan op de details van de plannen hebben we eerst een algemene opmerking. Het gebiedsproces Koningsdiep is ingestoken vanuit maatschappelijke opgaven. De uitwerking, zoals die er nu ligt, stuurt op het realiseren van die opgaven met als gevolg dat landbouwgrond verloren gaat en lokaal de productieomstandigheden voor agrarische ondernemers verslechteren of op zijn minst onzeker zijn. Als je dit voegt bij de aanwezigheid van N2000-gebieden en de beperkingen die deze voor agrarische bedrijven met zich meebrengen, ontstaat direct de vraag of er nog perspectief voor landbouw in het gebied is.

LTO Noord wil het College van GS vragen om ook vanuit dit gezichtspunt naar de plannen voor het Koningsdiep te kijken en in het beoordelen van zienswijzen actief mee te denken over hoe je dit gebiedsproces ook een win-win situatie voor de agrarische sector kan laten zijn.

Inhoudelijk

Ook onder verwijzing naar de aanbiedingsbrief van de Commissie willen wij de volgende punten adresseren. In die brief zit "spanning"; niet alleen inhoudelijk maar ook procedureel. Enerzijds wordt gesteld dat in de Commissie overeenstemming is bereikt over de inrichting van gronden in deze stuwvakken (Beakendyk en Mounleane). Tegelijkertijd wordt uit de brief duidelijk dat er vanuit landbouwoogpunt zorgen zijn over de effecten van de inrichtingsmaatregelen. Denk aan; de effecten van de maatregelen in stuwvak Heidehuizen, de profielversmalling bij hermeandering en voorgestane peilverhoging. Ook wordt aandacht gevraagd voor de aangewezen landbouwpercelen waar mitigerende maatregelen nodig zijn en gewezen op de afwatering van Wijnjewoude. Voornoemd tekstblok eindigt met de zin; *"In hoeverre de voorgestelde maatregelen passend zijn, zal in de verdere uitwerkingen in de praktijk moeten uitwijzen."*

LTO Noord stelt vast dat er vanuit het agrarisch perspectief forse onzekerheden in de plannen zitten. Dat is onwenselijk. Wat ons betreft mag het inrichtingsprogramma en de 5e uitvoeringsmodule geen open einden bevatten. Om voor de eindversie van zowel het inrichtingsplan als de 5e module tot een afgewogen plan te komen, moet van elke voorgestane (inrichtings-)maatregel, wat ons betreft vooraf vaststaan welke effecten deze sorteert. Hiervoor moet objectieve en navolgbare informatie beschikbaar komen over:

1. De precieze peilverhogingen;
2. De precieze doorwerking van die peilverhogingen op de agrarische exploitatieve gronden;
3. Frequentie en duur van extreme peilstijgingen (al dan niet leidend tot inundatie);
4. Grootte (doorlaatcapaciteit) van knijpstuwen;
5. Duur van het wegzakken van water na hoge waterstanden;
6. Verwachte opstuwing (met doorekening van varianten afhankelijk van het Beheer van gedurende het seizoen en bij piekbuien);
7. De exacte bergingsruimte in overstromingsvlaktes;
8. De frequentie en de duur van de momenten dat die bergingsruimte niet genoeg zal zijn;
9. De bovenstroomse effecten van maatregelen in het plangebied Heidehuizen.

Voor landbouwers is de doelmatige exploitatie van gronden voorwaarde. Een verhoogde grondwaterstand of zelfs inundatie is in de meeste gevallen een inbreuk op die productieomstandigheden. Wat ons betreft zou in het denken over maatregelen uitgangspunt moeten zijn dat negatieve effecten daadwerkelijk worden voorkomen. Dus ga niet uit van mitigatie of compensatie, maar bedenk duurzame oplossingen vooraf. Daar waar het gaat over waterpeilen, of andere negatieve effecten die voortvloeien uit inrichtingskeuzes, heeft een duurzame (effectief en voor altijd) technische oplossing wat ons betreft de voorkeur. Voorts is het verstandig om te werken met kunstwerken die regelbaar zijn. Dat geeft mogelijkheid om op moment dat het moet, bij te sturen. Overigens kan dat zowel dienstig zijn in tijden van droogte als in tijden van te veel water.

Tot slot

In alle gevallen, dus ook bij goed doordachte maatregelen, is monitoring, optimalisatie en nazorg van belang en moet dit ook zeker in relatie tot dit gebiedsproces serieus inhoud worden gegeven. Ook omdat achteraf corrigeren van onvoldoende doordachte maatregelen lastig zal blijken te zijn, ligt wat ons betreft de fundamentele oplossing van problemen niet aan de achterkant van het proces maar aan de voorkant. Wij kunnen ons hierom voorstellen dat Gedeputeerde Staten de Gebiedscommissie vraagt om de plannen zodanig bij te stellen dat zorgen worden weggenomen en van een breed gedragen plan gesproken kan worden.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid deze zienswijze toe te lichten. Voor meer informatie en/of vragen kunt u contact opnemen met Roel Visser E rvisser@ltonoord.nl of M 06 – 10 58 72 89.

Met vriendelijke groet,

Reactie

Dank voor uw ingebrachte zienswijze en het delen van uw zorgpunten met ons. De door u aangehaalde zorgen zijn via meerdere ingediende zienswijzen bij ons binnengekomen, daarom verwijzen wij u ook naar o.a. bijlage III beantwoording van het 11-punten plan. In deze reactie zullen we specifiek aandacht geven op uw algemene reactie en punten die nog niet in eerdere zienswijzen zijn beantwoord.

Wij zijn van mening dat er zeker perspectief is voor de landbouw in het beekdal van het Alddijp. Wij zien agrarische ondernemers hierop actief acteren door zelf natuur te beheren of hiervoor interesse te tonen, in het beekdal waarin wij tot doelstelling hebben om juist de van oorsprong agrarische hooilanden weer een volwaardige plek terug te geven in het landschap. Wij zien juist hier kansen voor het ontwikkelen voor meer natuur-inclusieve landbouw. Met de beoogde inrichting doen we een stap in de goede richting die broodnodig is voor het natuurherstel, zodat Fryslân van het stikstofslot af kan komen. Op deze manier ontstaat er een win-win situatie met perspectief voor de agrarische sector in het gebied.

De door u omschreven onzekerheden in de plannen over de effecten op de landbouw gelden ook voor de natuur en waterdoelstellingen in het gebied. Met uitgebreide hydrologische onderzoeken hebben we geprobeerd om de hydrologische effecten en de open eindjes zoveel mogelijk inzichtelijk te krijgen. Door middel van het uitgebreide MER-traject met NRD hebben wij gemeend u te voorzien in een objectieve en navolgbare informatie. De MER en de bijbehorende achtergrondrapportages zijn tijdens de terinzagelegging beschikbaar gesteld en kunt u raadplegen op de projectsite van [Gebiedsontwikkeling Koningsdiep](#) onder Documenten.

We zijn ons ervan bewust dat er in modellen onzekerheden zitten. De gebiedscommissie en de commissie van de MER onderschrijven net als u het belang van een goede monitoring om eventuele onbedoelde effecten goed in beeld te krijgen. In de 5^e uitvoeringsmodule zijn extra monitoringspunten opgenomen en hiervoor zal een monitoringsplan worden opgesteld. Middels het definiëren van een budget voor nazorg zodat eventueel aanvullende mitigerende maatregelen kunnen worden uitgevoerd hopen wij u tegemoet te komen om aan de voorkant van het proces middelen te reserveren voor eventuele oplossingen bij onverwachte effecten.

Voorstel richting GS:

Zienswijze met bovenstaande reactie ter kennisgeving aannemen. De zienswijze leidt tot een aanpassing van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule in zoverre dat er binnen de begroting van deze plannen een concreet budget voor nazorg wordt opgenomen.

Bijlage III Beantwoording 11-puntenplan LTO

In deze bijlage vindt u de brief met het 11-puntenplan van de landbouwsector. Om de brief en de beantwoording goed te kunnen duiden is het belangrijk om te melden dat deze brief *voorafgaand aan de terinzagelegging* is ingediend bij de ambtelijke projectorganisatie en de gebiedscommissie. Een aantal ingebrachte punten zijn reeds verwerkt in het ontwerp-inrichtingsprogramma. Waar dit het geval is benadrukken we dat als projectorganisatie in onze reactie.

Aan de gebiedscommissie Koningsdiep

11-Puntenplan naar aanleiding van de MER en het concept inrichtingsplan Koningsdiep

Analyse

Er liggen plannen voor die duidelijk maken hoe de inrichting van het beekdal er uit gaat zien. Deze plannen moeten de landbouw duurzame exploitatie mogelijkheden op blijvende landbouwgronden bieden, herinrichting moet een plus opleveren van de productieomstandigheden. De ontvouwde plannen geven geen zekerheid of dit gerealiseerd wordt. Ervaring leert dat keuzes over herinrichting nooit teruggedraaid worden.

De onzekerheid komt voort uit twee dingen:

1. De modelmatige inschattingen kunnen gemakkelijk afwijken van de feitelijke situatie, wat risico's oplevert voor de productie.
2. Toekomstige problemen worden niet alleen bepaald door het plan, maar ook door het onderhoud en het beheer van het watersysteem in de toekomst.

Wat is nodig voor de borging van het landbouwbelang

Inhoudelijk

1. **Herstel van Vertrouwen en Transparantie in Waterbeheer:** De landbouwsector heeft weinig vertrouwen in het waterafvoersysteem, met name in het stuwvak Heidehuizen, waar men vreest voor peilverhoging en begroeiing. Er is behoefte aan meer transparantie en invloed op beslissingen van de provincie en het Wetterskip die de bedrijfsvoering direct raken.

Reactie:

Gezien het zorgvuldig ingestoken proces van planvoorbereiding van het inrichtingsprogramma en de vijfde uitvoeringsmodule zijn we als projectorganisatie teleurgesteld dat deze opmerking spreekt van een *geschaad vertrouwen*. De landbouw is in zowel de werkgroep Beekdalherstel als in de gebiedscommissie Koningsdiep vertegenwoordigd en daarmee aangeschoven bij de totstandkoming van het waterbeheer. Waar we de zorgen over peilverhoging en begroeiing begrijpen, (h)erkennen we de behoefte aan meer transparantie en invloed dan ook niet. In de gebiedscommissie is door de landbouwvertegenwoordiging in andere bewoordingen gesproken over de zorg ten aanzien van het toekomstig waterbeheer. In het uitgebrachte advies van de gebiedscommissie is met betrekking tot deze zorg het belang van monitoring, beheer en nazorg in de plannen nog eens nadrukkelijk benoemd.

2. **Duidelijkheid en Consistentie in Planvoorstellen:** Het huidige voorstel van een "nieuw meanderend Koningsdiep en peilverhoging en profielversmalling" leidt tot veel vraagtekens en onbegrip, gezien eerdere, anders gepresenteerde keuzemogelijkheden.

Reactie:

De eerdere voorstellen voor de beekloop ter hoogte van stuwvak Heidehuizen waren in het kader van een voorlopig ontwerp dat toen werd opgesteld. Gedurende de periode 2020-2025 zijn er middels het proces van milieueffectrapportage vervolgstappen gezet in de optimalisatie van de maatregelen ten behoeve van de huidige natuur- en wateropgaven. Deze optimalisatiestappen zijn tussentijds zowel in de werkgroep beekdalherstel als in de gebiedscommissie besproken. Vervolgens zijn ze voorgelegd en toegelicht aan de betrokken grondeigenaren. Daarna zijn de maatregelen besproken in de gebiedscommissie en in het ontwerp-inrichtingsprogramma opgenomen. De planvoorstellen zijn daarmee, ons inziens, duidelijk en consistent gecommuniceerd. Daarnaast geldt dat ze voor wat betreft stuwvak Heidehuizen ook nog niet concreter zijn uitgewerkt: die planvorming doorlopen we de komende jaren samen met alle belanghebbenden.

3. **Concrete Kwantificering van Hydrologische Gevolgen:** Er is dringend behoefte aan concrete, meetbare antwoorden en kwantificering van de gevolgen, evenals duidelijke afspraken over mogelijke worst-case-scenario's. Wij vragen u de volgende vragen inzichtelijk te maken:
- de precieze peilverhogingen,
 - frequentie van extreme peilstijgingen,
 - grootte van knijpstuwen,
 - duur van het wegzakken van water na hoge waterstanden,
 - verwachte opstuwing gedurende het seizoen en bij piekbuien,
 - de exacte bergingsruimte in overstromingsvlaktes.

Reactie:

We begrijpen de behoefte aan concrete, meetbare antwoorden, maar realiseren ons tegelijkertijd dat we in dit stadium van het planproces niet meer harde getallen kunnen bieden dan we al in de plannen en onderliggende onderzoeken hebben gedaan. Na het ontvangen van de eerdere versie van de brief hebben we geprobeerd beter aan de wens onder punt a te voldoen door een overzicht van de aanpassingen in de waterpeilen aan het inrichtingsprogramma toe te voegen. Het gaat hierbij om Tabel 2 op pagina 24 van het inrichtingsprogramma. Daarnaast werden de peilverhogingen al inzichtelijk gemaakt door op de watersysteemkaarten zowel de nieuwe peilen (dan wel bandbreedtes) als de oude peilen in de peilvakken te tonen.

De frequentie van extreme peilstijgingen, zoals genoemd onder punt b, verandert niet door de inrichting en is lastig beter inzichtelijk te maken dan de monitoringsgegevens en het MER bijvoorbeeld al doen. De klimaatscenario's van het KNMI voorspellen dat extreme weersomstandigheden (neerslag en droogte) in de toekomst vaker voor zullen komen. De plannen voorzien in maatregelen die het beekdal en Fryslân als geheel daarop voorbereiden. Daarmee veranderen we niet hoe vaak deze situaties zich voordoen, maar wel hoeveel overlast we erdoor ervaren (en dus feitelijk wat we zien als 'extreem'). Bij de terinzagelegging van de ontwerpplannen zijn de waterbeelden (inundatiekaarten) van de inrichting als extra kaartenset toegevoegd en gepresenteerd. Deze kaarten tonen welke delen van het beekdal onder water staan bij gemiddelde zomer- en winterwaterstanden, bij een jaarlijks voorkomende hoge winterwaterstand, en bij een tienjaarlijkse (extreme) waterstand.

De exacte dimensies van de knijpstuw (punt c) en andere kunstwerken uit het plan worden nog bepaald in de verdere detaillering ter voorbereiding op de uitvoering. Wat we er nu over kunnen zeggen is dat de knijpstuw van het nieuwe brongebied zodanig wordt gedimensioneerd, dat deze het peil in het gebied zal doen variëren tussen de +2m NAP en de +2,75m NAP. Dit houdt in dat de bodem van de stuw op +2m NAP zal komen te liggen waardoor het brongebied, zolang er aanvoer is vanuit de omliggende gebieden, dus niet onder die +2m NAP zal zakken. De breedte van de knijpstuw bepaalt vervolgens de mate van knippen/opstuwen: hierbij kan het peil oplopen tot +2,75m NAP in normale situaties.

Bij extreme neerslagsituaties kan het peil – net als nu – boven de streefpeilen uit stijgen. Juist dan willen we de berging die het brongebied te bieden heeft optimaal benutten. De hoogte van de bovenkant van de knijpstuw komt daarom op +3,0m NAP te liggen. Tot +3m NAP kan er namelijk nog water geborgen worden in het brongebied zonder dat dit tot overlast bij bebouwing in de omgeving leidt. Nabij de Bakkefeanster Feart wordt een noodoverlaat aangelegd en afgestemd op +3m NAP. Daarmee zorgen we ervoor dat overtollig water (pieken) niet via de bosbeek, maar via het al bestaande Alddijp (het bovenpand van stuw Beakendyk) wordt afgevoerd.

Over de exacte duur van het wegzakken van water na hoge waterstanden (punt d) kunnen we op dit moment nog niet meer zeggen. Hiervoor zullen met name de monitoringsgegevens van de inrichtingsmaatregelen in stuwvakken Beakendyk en Mounleane inzicht moeten bieden. We richten het brongebied en met name de overstromingsvlakten zo in dat dit wegzakken geleidelijk gebeurt. Daarmee houden we de druk op het stuwvak Heidehuizen, de benedenloop van het Alddijp en de Friese boezem laag.

Ook bij het beter inzichtelijk maken van de verwachte opstuwing (gedurende het seizoen en bij piekbuien, punt e) kunnen de monitoringsgegevens van de toekomstige inrichting uitkomst bieden. We zijn ons ervan bewust dat de mate van begroeiing en dus het beheer van het Alddijp (als voornaamste afvoerende watergang) een rol speelt bij opstuwing, en zullen in het op te stellen EBO-plan duidelijk maken hoe hiermee wordt omgegaan. De landbouwsector is bij dit opstellen betrokken door diens zitting in werkgroep en gebiedscommissie.

Tot slot punt f, de exacte bergingsruimte in overstromingsvlaktes. Ook hierover kunnen we momenteel niet meer zeggen dan al gedaan is: we verminderen met de maatregelen de piekafvoer op de Friese boezem met 45%. De exacte dimensies van de overstromingsvlaktes zullen pas blijken tijdens de verdere detaillering ter voorbereiding op de uitvoering. Op basis daarvan zou de exacte bergingsruimte berekend kunnen worden.

4. **Proactieve Omgang met Natura 2000-Begrenzing en Lage KDW:** Er bestaat vrees dat de aanleg van nieuwe natuurdoeltypen met een lage Kritische Depositie Waarde (KDW, oftewel stikstofgevoelig) landbouwkundige ontwikkeling zal belemmeren. Hierbij moet proactief worden gehandeld om conflicten te voorkomen.

Reactie:

Aanpassing van de N2000-begrenzing is in dit inrichtingsprogramma niet voorzien. Het eventueel aanpassen van een Natura2000-begrenzing of het aanwijzen van (extra) Natura2000-doelen wordt ook niet door de provincie, maar door het ministerie van Landbouw Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNVV) gedaan. Door de externe drukfactoren (versnippering en verdroging) aan te pakken dragen we met de aanleg van het NNN bij aan het herstel van de (stikstofgevoelige) Natura2000-gebieden, waardoor we als provincie des te sneller weer van het 'stikstofsloot' kunnen.

Praktisch

5. **De landbouw pleit voor het stuwvak Heidehuizen voor de optie van peilverhoging met het behoud van de huidige beekloop** met een smallere, goed gehekelde baan om de stroomsnelheid te bevorderen en vernattingsrisico's te verminderen.

Reactie:

Zoals in het inrichtingsprogramma en in de reactie onder punt 2 staat genoemd, vindt de concretere uitwerking van stuwvak Heidehuizen de komende jaren plaats. Hierin zal gebruik gemaakt worden van de monitoringsgegevens van het functioneren van de bovenstroomse inrichting (in stuwvakken Beakendyk en Mounleane). Ook de LESA (landschaps-ecologische systeemanalyse) over de Natura2000-gebieden, waaronder in het bijzonder het Wijnjeterper Schar, kan in de planvorming richting bieden. De in het inrichtingsprogramma voorgestelde maatregelen zijn op effecten en doelbereik beoordeeld in het MER, en zullen daarom het uitgang- en vertrekpunt vormen bij die verdere uitwerking.

6. **Expliciete Optimalisatie van Blijvende Landbouwgronden:** In de randvoorwaarden van de gebiedsinrichting ontbreekt een expliciete opgave voor de waterhuishoudkundige optimalisatie van de blijvende landbouwgronden. De focus ligt te veel op mitigatie van schade, in plaats een actieve verbetering van de situatie voor de landbouw. De landbouwsector benadrukt de noodzaak voor de aanleg van specifieke grenssloten of greppels (dwarssloten) tussen landbouw- en natuurpercelen, waar de waterhuishouding dit vereist, om de afwatering van omliggende landbouwpercelen en bebouwing te waarborgen. Een concreet voorbeeld hiervan is de afwatering van Oost Wijnjewoude/[geanonimiseerd]/[geanonimiseerd] en een deel van het Oude Bosch. Het voorstel vanuit de landbouw is om deze via een dwarsloot te laten afwateren vlak bij stuw mounleane.

Reactie:

De gebiedsontwikkeling heeft als opgave om de doelen voor NNN, KRW en WB21 te realiseren en de onevenredige effecten daarvan te mitigeren. Waterhuishoudkundige optimalisatie voor de blijvende landbouwgronden is geen specifieke opgave vanuit het gebiedscontract (de huidige opdracht van het gebiedsproces). Wel is de optimalisatie van de waterhuishouding voor de landbouw, een tijdelijke peilverlaging, als eerste onderdeel vanuit de ROM-gebiedsvisie in 2004 opgepakt. Verder is tussentijds in overleg met grondeigenaren gezocht naar oplossingen van natschade. Zo zijn er kavelwerkzaamheden als perceelsophoging, aanleg van drainage en/of aanpassingen aan het lokale watersysteem gedaan. Daarnaast zijn ook kavelruilen en bedrijfsverplaatsingen in het planproces gerealiseerd.

Ook op de in het voorbeeld genoemde locatie vinden dergelijke gesprekken plaats. Het behoud van een goede afwatering van de landbouwpercelen wordt in overleg met de grondeigenaar/eigenaren uitgewerkt. Dit was deels al op de kaarten terug te zien, maar zal in de definitieve versies van het programma en de uitvoeringsmodule nog worden aangescherpt.

7. **Voorkomen van Onevenredige Nadelige Gevolgen voor Landbouw:** Het voorkomen van onevenredige nadelige gevolgen voor de landbouw, zoals **meer dan 5% productieverlies door**

gewasderving of een doelrealisatie op percelen van minder dan 70%, is een essentiële randvoorwaarde. De geconstateerde potentiële schade van 26 hectare met >5% en 20 hectare met >30% opbrengstderving in het Hybride alternatief is significant en vereist een proactieve aanpak. De uitgevoerde inrichting dient jaarlijks in een nazorgcommissie te worden geëvalueerd, en indien nodig te worden verbeterd indien er niet aan de uitgangspunten kan worden voldaan.

Reactie:

De gebiedscommissie benadrukt het belang van een goede nazorg in haar advies aan GS. In de definitieve versies van het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule wordt hiervoor een apart budget in de raming opgenomen, namelijk €500.000,- voor het inrichtingsprogramma, waarvan €300.000,- voor de 5e uitvoeringsmodule. Naar aanleiding van de eerdere versie van deze brief is in het programma een paragraaf opgenomen over nazorg. Conform deze paragraaf ('5.7 Nazorg' op pagina 42 van het programma) zal de projectorganisatie van de gebiedsontwikkeling gedurende de uitvoering van het inrichtingsprogramma het aanspreekpunt voor belanghebbenden blijven. De gebiedscommissie zal daarmee in eerste instantie haar adviesrol m.b.t nazorg op zich nemen. Wanneer gedurende de looptijd van de nazorgperiode de gebiedscommissie wordt opgeheven, wordt voorgesteld om een nazorgcommissie met een adviesfunctie richting het Dagelijks Bestuur (DB) van Wetterskip en Gedeputeerde Staten (GS) van provincie Fryslân in te stellen.

- 8. Implementatie van afdoende Mitigerende Maatregelen:** Gezien de significante potentiële schade aan de landbouw, is het cruciaal dat voldoende en effectieve mitigerende maatregelen (zoals kleinschalige ophoging van percelen of compensatie) concreet worden uitgewerkt in samenspraak met de terreineigenaren, en gegarandeerd om de negatieve effecten op de landbouw te verzachten en aan de randvoorwaarden te voldoen. De uitgevoerde maatregelen dienen jaarlijks in een nazorgcommissie te worden geëvalueerd, en indien nodig te worden verbeterd indien er niet aan de uitgangspunten kan worden voldaan.

Reactie:

Dit punt is feitelijk al beantwoord met de reacties op punten 6 en 7: gesprekken met individuele grondeigenaren over mitigatie in de aandachtsgebieden vinden al plaats conform het inrichtingsprogramma. De mitigerende maatregelen worden in eerste instantie in de gebiedscommissie geëvalueerd.

- 9. Aanpassing van Hekkelbeheer:** De nieuwe methode van "zomer hekkelen", waarbij de beekbodem niet geraakt mag worden, leidt tot snelle begroeiing en veel opstuwing bij hoosbuien, wat de grasoogst bemoeilijkt. De landbouw pleit voor een duidelijk hekkelplan dat in een nazorgcommissie jaarlijks wordt geëvalueerd.

Reactie:

Aan dit punt zal, conform het inrichtingsprogramma, worden voldaan met het opstellen van het EBO-plan.

- 10. Beheersing van de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG):** De verwachte verhoging van de GHG met circa 25 cm in het brongebied en circa 30 cm stroomafwaarts van de Foarwurker Wei, met effecten tot 400-500 meter (lokaal zelfs 1.000 meter) vanaf de waterlopen, zal de bedrijfsvoering direct beïnvloeden en moet adequaat worden beheerd.

Reactie:

De veranderingen in het grondwatersysteem zijn in het MER beoordeeld. Op basis van dezelfde berekeningen zijn in het inrichtingsprogramma en de 5^e uitvoeringsmodule aandachtsgebieden gespecificeerd. De adequate beheersing (mitigatie) van de effecten door de verhoging van de GHG vindt in dat kader al plaats. Daarnaast benadrukken we graag dat de stijging van de grondwaterstand volgens het MER zorgt voor een aanzienlijke afname van droogteschade, waardoor de combinatieschade voor de landbouw minder hoog uitkomt.

- 11. Instelling van een Nazorgcommissie voor Adaptief Beheer en Systemaanpassingen:** Er is behoefte aan de instelling van een nazorgcommissie met de bevoegdheid om aanpassingen aan het systeem of het beheer te besluiten. Deze commissie moet actief ingrijpen wanneer blijkt dat de uitgangspunten van de landbouw – zoals het voorkomen van productieverlies of het waarborgen van de afwatering – niet worden behaald, mede op basis van de resultaten van het grondwater- en

oppervlaktewatermeetnetwerk. Deze adaptieve aanpak is cruciaal om risico's te beheren en de leefbaarheid en het ondernemersklimaat van de agrarische bedrijven duurzaam te waarborgen.

Namens LTO Opsterland:

Bert van den Brink (voorzitter);

Namens de landbouw leden Gebiedscommissie Koningsdiep:

Tjalling Nijboer, Hendrikus van de Lageweg

Reactie:

In de raming van het inrichtingsprogramma wordt een budget van 500.000 (waarvan 300.000 voor de 5^e uitvoeringsmodule) vrijgemaakt voor monitoring, optimalisatie van inrichting en beheer en nazorg. De behoefte aan de instelling van een nazorgcommissie wordt nog niet direct ingevuld omdat de gebiedscommissie Koningsdiep haar opdracht nog niet voltooid heeft en zij deze begeleiding de eerste jaren na inrichting dus zelf op kan pakken. Naast de uitgangspunten voor de landbouw zijn ook de (effecten op de) doelen op het gebied van natuur en water belangrijk in de afweging over adequate nazorg.

Bijlage IV Aanvulling op het MER (Antea Group)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Voor de gebiedsontwikkeling Koningsdiep is een milieueffectrapport (MER) opgesteld ter ondersteuning van de besluitvorming over het inrichtingsprogramma. Het MER is opgesteld als plan-MER en is gekoppeld aan het moederbesluit over dit inrichtingsprogramma. Het rapport beschrijft de voorgenomen ontwikkelingen, de alternatieven en de verwachte effecten op de leefomgeving, waaronder natuur, water, bodem en archeologie.

Het MER heeft gedurende de wettelijke termijn ter inzage gelegen, waarbij zienswijzen konden worden ingediend. Parallel hieraan heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) het MER beoordeeld en hierover een toetsingsadvies uitgebracht (10 maart 2026, link). Dit advies is gebaseerd op de openbare stukken die ten tijde van de advisering beschikbaar waren.

Naar aanleiding van het advies van de Commissie mer is besloten het MER te voorzien van een aanvulling. Deze aanvulling heeft als doel om de door de Commissie gesignaleerde tekortkomingen te adresseren en de onderbouwing van het MER te verduidelijken, zodat de effecten op de leefomgeving volwaardig kunnen worden meegewogen bij de verdere besluitvorming.

1.2 Advies van de commissie mer

De Commissie voor de milieueffectrapportage is overwegend positief over de kwaliteit van het MER voor de gebiedsontwikkeling Koningsdiep. Het MER heeft een prettig leesbare en overzichtelijke opbouw en wordt ondersteund door veel en uitgebreid kaartmateriaal. De opgenomen intermezzo's functioneren als duidelijke leeswijzers en maken de gevolgde redeneringen en conclusies goed navolgbaar. Daarnaast maakt het MER inzichtelijk hoe onderzoeksgegevens zijn benut bij het samenstellen van het voorkeursalternatief. Ook het beoordelingskader en de weging van de criteria zijn helder toegelicht. Verder biedt de analyse van het scenario 'van flank tot flank' waardevolle informatie voor de afweging tussen de alternatieven, met name met het oog op de langere termijn.

De Commissie mer concludeert in haar advies dat het MER belangrijke informatie mist die essentieel is voor een volwaardige afweging van de milieueffecten bij het besluit over het inrichtingsplan. Als deze informatie wordt aangevuld bevat het rapport voldoende informatie om een besluit te kunnen nemen over het inrichtingsprogramma waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen. De Commissie adviseert om het MER voorafgaand aan besluitvorming aan te vullen op de volgende onderdelen:

1. Het kunnen uitsluiten van negatieve gevolgen voor de omliggende Natura 2000- gebieden, als gevolg van tijdelijke toename van stikstofdepositie bij de aanleg, en als gevolg van mogelijke inundatie met landbouwwater in natte perioden.
2. Het effect van het inrichtingsprogramma op archeologische waarden.

In algemene zin benadrukt de Commissie dat deze informatie noodzakelijk is om de milieueffecten op het juiste detailniveau te kunnen beoordelen in het kader van het plan-MER. Indien negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, adviseert de Commissie om deze effecten nader te onderbouwen en – indien nodig – te betrekken in een passende beoordeling op een niveau dat past bij een plan-MER.

Tijdens het adviesgesprek met de Commissie is daarnaast verduidelijkt dat het MER kan worden beschouwd als een plan-MER met een detailniveau dat elementen van een project-MER bevat. De Commissie geeft aan dat het aan het bevoegd gezag is om te bepalen op welk moment en op welk detailniveau aanvullende onderzoeken worden uitgevoerd, mits deze keuze goed wordt gemotiveerd. De Commissie onderstreept daarbij dat haar advies een advies betreft en geen bindend oordeel.

Deze aanvulling op het MER geeft invulling aan het advies van de Commissie mer door de gesignaleerde kennislacunes nader te duiden en, waar mogelijk, aan te vullen met aanvullende toelichting en onderbouwing.

1.3 Leeswijzer

Deze aanvulling op het MER is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de aspecten stikstofdepositie en mogelijke inundatie met landbouwwater, en wordt toegelicht hoe deze effecten in de verdere planvorming en besluitvorming worden meegenomen. Hoofdstuk 3 behandelt de effecten op archeologische

waarden, inclusief de omgang met rietgroei en archeologische begeleiding. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 een samenvattende beschouwing gegeven.

2. Impact op Natura 2000-gebieden

2.1 Inleiding

De commissie benoemt de volgende punten die aanvulling nodig hebben: Het kunnen uitsluiten van negatieve gevolgen voor de omliggende Natura 2000-gebieden, als gevolg van tijdelijke toename van stikstofdepositie bij de aanleg, en als gevolg van mogelijke inundatie met landbouwwater in natte perioden. Concreet is het advies:

‘De Commissie adviseert de mogelijke (positieve en negatieve) gevolgen voor de drie Natura 2000-gebieden nader in beeld te brengen voordat een besluit wordt genomen over het inrichtingsprogramma. Het gaat daarbij in ieder geval om de effecten van stikstofdepositie bij de uitvoering en inundatie met (vervuild) ‘landbouwwater’ in natte perioden. Wanneer negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden niet uitgesloten kunnen worden moet een Passende beoordeling worden uitgevoerd op het niveau dat past bij een plan-MER. Hierin kunnen ook mitigerende maatregelen worden betrokken’ (10 maart 2026, link, pagina 4).

In de volgende paragrafen is deze aanvullende informatie beschreven.

2.2 Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

2.2.1 Advies van de commissie mer

De Natuurtoets bij het MER gaat in op mogelijke effecten van stikstofdepositie. Op pagina 36 van de Natuurtoets wordt gesteld: “Vanwege de ligging van het plangebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden kunnen niet alle storingsfactoren bij voorbaat uit worden gesloten” en wordt geadviseerd dit in een voortoets of Passende beoordeling in beeld te brengen. Dit is niet gedaan in het MER (10 maart 2026, link, pagina 4).

2.2.2 Nadere uitwerking in uitvoeringsmodules

Het MER is opgesteld als plan-MER ten behoeve van het besluit over het inrichtingsprogramma. Het programma beschrijft beleidsvoornemens en vormt het kader voor de verdere uitwerking in afzonderlijke uitvoeringsmodules. Bij vergunningverlening voor de 5de uitvoeringsmodule (en verdere modules) is het doorlopen van de depositie als gevolg van de aanleg verplicht. In de detailuitwerking van de uitvoeringsmodules wordt gericht op het minimaliseren van de depositie van stikstof.

2.2.3 Aansluiting bij concept-stikstofplan Fryslân

Er wordt aansluiting gezocht bij het concept-stikstofplan van de provincie Fryslân (Provincie Fryslân, 2026). Hierin wordt gericht op een generieke reductie van stikstofemissies met 30 procent. Voor Zuidoost-Fryslân, waar het plangebied aan grenst, geldt dat aanvullend een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk is. Deze aanpak richt zich op het verminderen van de drukfactoren op Natura 2000-gebieden. Uit de natuurdoelanalyses van de Bakkeveense Duinen en Wijnjeterper Schar blijkt dat met name verdroging en versnippering de bepalende drukfactoren zijn.

Werkzaamheden die plaatsvinden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden kunnen onder de Omgevingswet, wanneer zij binnen Natura 2000-gebieden worden uitgevoerd, in aanmerking komen voor een vrijstelling van de vergunningsplicht. Voor werkzaamheden buiten Natura 2000-gebieden, zoals bij het inrichtingsprogramma Koningsdiep het geval is, geldt deze vrijstelling niet automatisch.

Omdat de maatregelen binnen het inrichtingsprogramma aantoonbaar bijdragen aan het verminderen van externe drukfactoren op de Natura 2000-gebieden – in het bijzonder verdroging en versnippering – kunnen deze werkzaamheden mogelijk alsnog als beheermaatregel worden aangemerkt. Voor toepassing van een dergelijke vrijstelling gelden de volgende voorwaarden:

- Er moet (kunnen) worden vastgesteld wat het project inhoudt;
- Er moet (kunnen) worden aangetoond dat het werk daadwerkelijk bijdraagt aan instandhoudingsdoelstellingen;
- En er moet (kunnen) worden aangetoond dat dit ook het hoofdoel van het project is.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in het beekdal van het Alddijp is expliciet begrensd om de Natura 2000-gebieden Bakkeveense Duinen, Wijnjeterper Schar en Van Oordt's Mersken beter met elkaar te verbinden en om verdroging tegen te gaan. Vanuit deze doelstelling wordt verwacht dat de werkzaamheden binnen het inrichtingsprogramma in aanmerking kunnen komen voor een vrijstelling, mits aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan.

2.2.4 Conclusie

Ongeacht een eventuele vrijstelling zal bij de uitwerking van de uitvoeringsmodules een AERIUS-berekening worden uitgevoerd om de stikstofdepositie als gevolg van de aanlegwerkzaamheden inzichtelijk te maken. Dit is voorzien bij de vergunningverlening voor onder meer de vijfde uitvoeringsmodule.

2.3 Inundatie met landbouwwater

2.3.1 Advies van de commissie mer

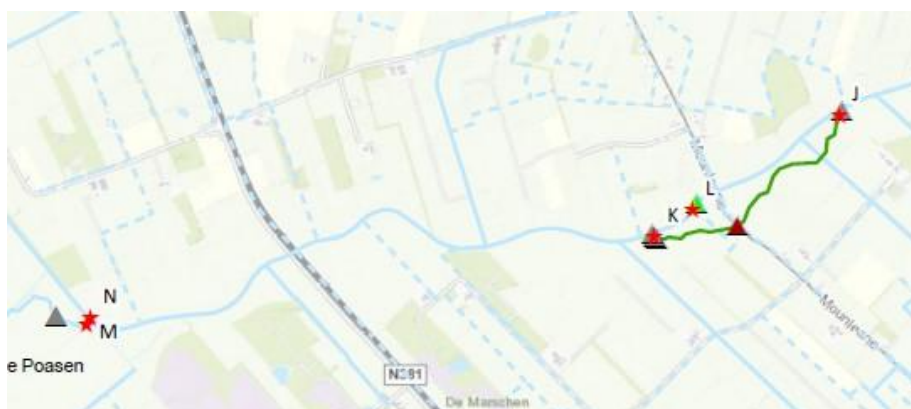
In het grootste deel van het plangebied grenst meer of minder intensief gebruikte landbouwgrond direct aan de percelen die in het kader van de natuurontwikkeling herontwikkeld gaan worden. Het voornemen bevat geen maatregelen om uitspoeling van stikstof en fosfaat vanuit de hogergelegen landbouwgronden naar het lagergelegen beekdal te voorkomen. Op verschillende beektrajecten voorziet het inrichtingsplan in een scheiding tussen de waterloop om het (voedselrijke) water van landbouwgrond af te voeren en een daarnaast gelegen 'natuurlijker' vormgegeven loop. Deze twee liggen echter dicht bij elkaar en worden op bepaalde momenten weer samengevoegd. Er is dus geen effectieve scheiding van 'landbouwwater' en 'natuurwater'. Deze vervlechting zal de waterkwaliteit van het gehele systeem negatief beïnvloeden en betekent dat in natte perioden de systemen zullen overlopen en niet gescheiden zullen zijn. Ook blijkt uit de achtergrondrapportage bij het MER dat bij een T-10 afvoer⁴ het Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar deels onder water zal komen te staan. Bij een dergelijke inundatie zal dus ook landbouwwater het Wijnjeterper Schar in lopen. De gevolgen hiervan voor het Natura 2000-gebied zijn niet in beeld gebracht (10 maart 2026, link, pagina 4).

2.3.2 Inundatie in referentiesituatie en na inrichting

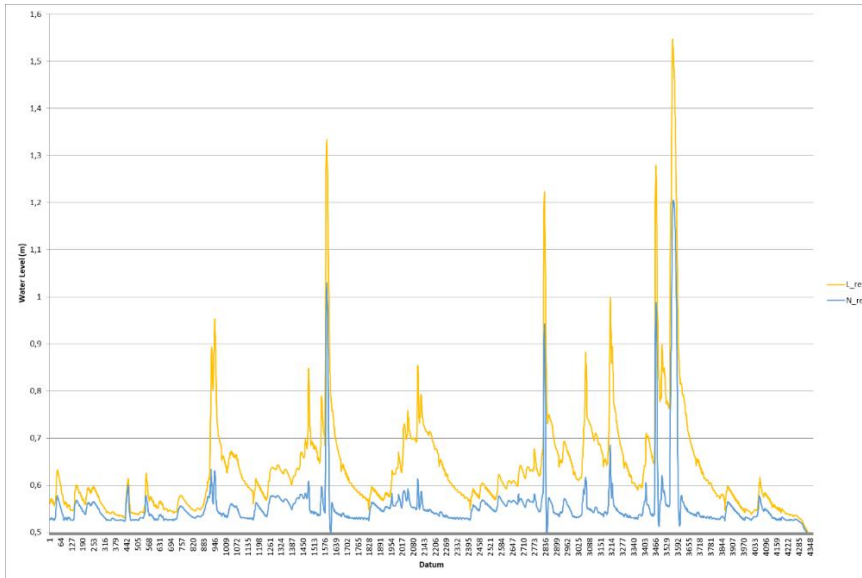
Inundatie in referentiesituatie

Voor de referentiesituatie is modeluitvoer beschikbaar voor twee locaties: direct benedenstrooms van de stuw Mouneleane (locatie L) en ter plaatse van het Verbindingskanaal bij de instroom naar de vispassage in de Poasen (locatie N) (Figuur 2-1). Figuur 2-2 toont de berekende waterstanden in een T=10 situatie voor deze locaties over het doorgerokende jaar.

Voor de locatie benedenstrooms van het Wijnjeterper Schar (locatie N) wordt in de referentiesituatie een maximale waterstand van circa 1,2 m + NAP berekend. Ter hoogte van het Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar zelf zal de waterstand naar verwachting iets hoger liggen; indicatief wordt hiervoor een waterstand van circa 1,3 m + NAP aangehouden. Bij deze waterstand is het beekdal ter plaatse van het Koningsdiep volledig geïnundeerd.

Figuur 2-1: Meetpunten uitvoer beekdal Koningsdiep

Figuur 2-2: Waterstand op meetpunten L en N

Inundatie na herinrichting

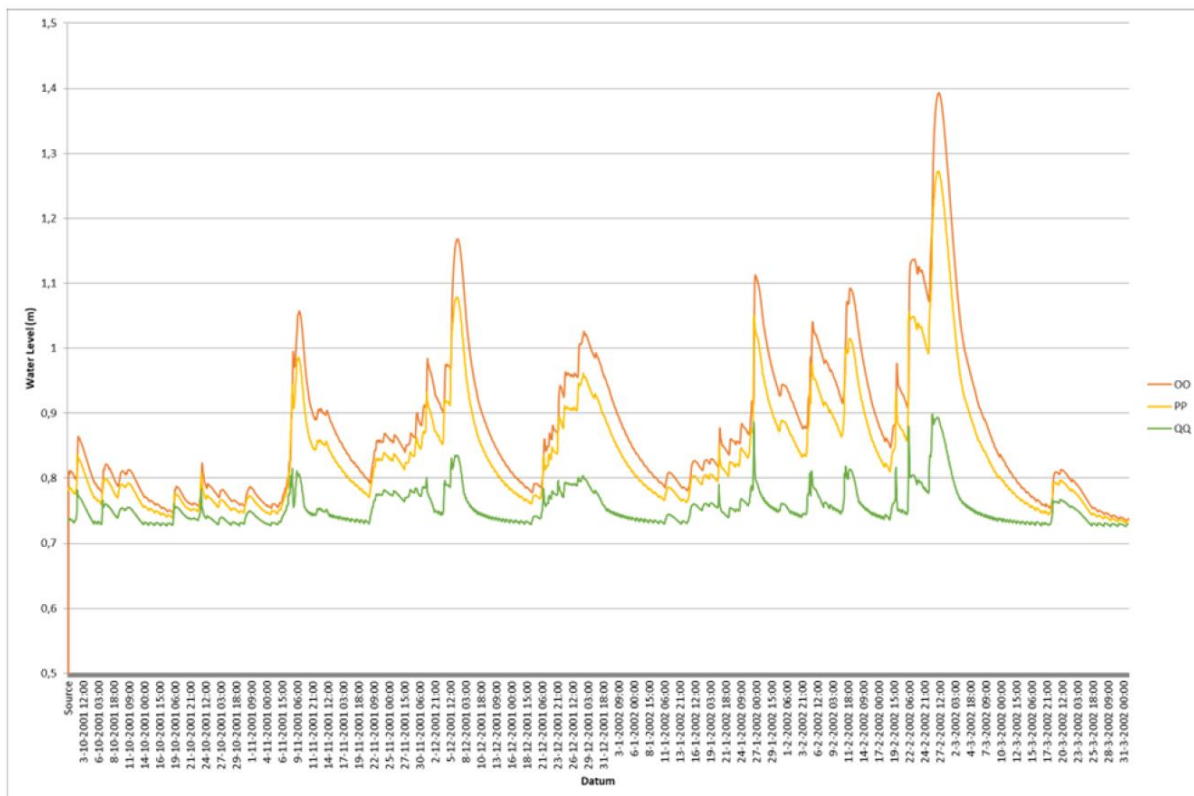
Voor de ingerichte situatie is modeluitvoer beschikbaar voor meerdere locaties: ter plaatse van het Verbindingskanaal bij de instroom naar de vispassage in de Poasen (locatie Q), ter hoogte van de N381, direct bovenstrooms van het Wijnjeterper Schar (locatie O), en een locatie tussen deze locaties in (locatie P).

Figuur 2-4 toont de berekende waterstanden voor het doorgerekende jaar voor de locaties in de nabijheid van het Wijnjeterper Schar. Voor de locatie benedenstrooms van het Wijnjeterper Schar (locatie Q) wordt een maximale waterstand van circa 0,9 m + NAP berekend. Ter hoogte van de N381 wordt een maximale waterstand van circa 1,4 m + NAP berekend (locatie O). Voor de locatie in het midden van het beekdal (locatie P) ligt de maximale waterstand iets lager dan circa 1,3 m + NAP.

Aangezien de blauwgraslanden en heischrale graslanden westelijk en relatief hoger gelegen zijn, zal de waterstand ter plaatse van deze habitattypen in een T=10-situatie naar verwachting lager uitkomen dan circa 1,3 m + NAP.

Figuur 2-3: Meetpunten uitvoer inundatie na herinrichting

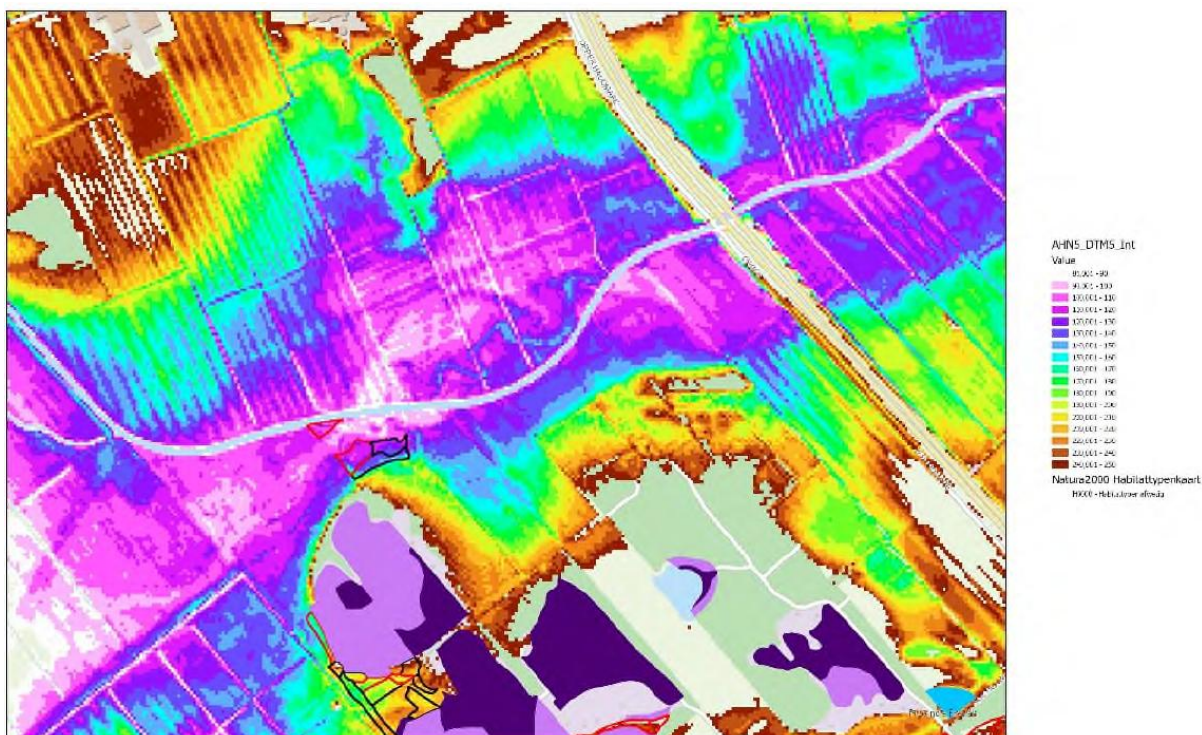

Figuur 2-4: Uitvoer bij t=10 op meetpunten O, P en Q na herinrichting beekdal

2.3.3 Conclusie

Voor de referentiesituatie zijn er minder modeluitvoerlocaties. Dit betekent dat enkel een directe vergelijking van meetlocaties mogelijk is voor de locatie direct benedenstrooms van het Wijneterper Schar in het Verbindingskanaal (meetpunt N voor de referentiesituatie; meetpunt Q bij ingerichte situatie). Op deze plek wordt in de referentiesituatie een maximale waterstand in een t=10 situatie berekend van ca. 1.2 meter +NAP, terwijl in de ingerichte situatie een maximale waterstand in een t=10 situatie van ca. 0.9 meter + NAP wordt berekend.

In Figuur 2-5 is de ligging van de blauwgraslanden en heischrale graslanden weergegeven in relatie tot de hoogtekaart. De heischrale graslanden liggen relatief hoog en zullen in een T=10-situatie niet, of slechts zeer beperkt in een smalle randzone, inunderen. De blauwgraslanden liggen lager in het beekdal en inunderen zowel in de huidige situatie als in de toekomstige ingerichte situatie volledig.

Figuur 2-5: Hoogtekaart (AHN) met Natura 2000-gebied Wijnjetjerperschar

3. Archeologie in het beekdal

3.1 Inleiding

De commissie benoemt de volgende punten die aanvulling nodig hebben: Het effect van het inrichtingsprogramma op archeologische waarden. Concreet is het advies:

De Commissie adviseert het mogelijke verdwijnen van archeologische vindplaatsen en de mogelijke effecten door rietgroei te betrekken bij de beoordeling van effecten op mogelijk aanwezige archeologische waarden (10 maart 2026, link, pagina 8).

In de volgende paragrafen is deze aanvullende informatie beschreven.

3.2 Aanwezigheid van archeologische vindplaatsen

3.2.1 Advies van de commissie mer

In het MER zijn de effecten op het aspect archeologie als 'neutraal' beoordeeld. Dit komt echter niet overeen met de tekst, waarin archeologische begeleiding als maatregel wordt ingezet vanwege een aanwezige archeologische verwachting. Bij een archeologische begeleiding kan opgeschaald worden tot opgraven als daartoe reden voor is. Dit betekent echter dat de vindplaats zelf wordt vernietigd en dat dit dus als een negatief effect zou moeten worden beoordeeld (10 maart 2026, link, pagina 8).

3.2.2 Aanvulling archeologische vindplaatsen

In het MER zijn de aanwezige archeologische waarden beschreven aan de hand van het in 2024 uitgevoerde inventariserende veldonderzoek (Steekproef, 2024). Uit het booronderzoek blijkt dat het plangebied grotendeels wordt gekenmerkt door een sterk wisselend veenpakket met een bezandingsdek. Plaatselijk zijn ook typisch beek-gerelateerde afzettingen aangetroffen. Alleen nabij de Beakendyk zijn lokaal intacte resten van podzolvorming vastgesteld, in samenhang met een droog liggend deel van de oorspronkelijke beekloop (Figuur 3-1).

Op basis van deze onderzoeksresultaten is door het bevoegd gezag (gemeente Opsterland) ingestemd met het selectieadvies. Dit selectieadvies houdt in dat binnen de zone waar intacte podzolbodems zijn aangetroffen

grondroerende ingrepen dienen te worden uitgevoerd onder archeologische begeleiding, terwijl in de overige delen van het plangebied geen vervolgonderzoek noodzakelijk wordt geacht. Tevens geldt een meldplicht voor toevalsvondsten tijdens de uitvoering.

In het MER zijn de effecten op archeologische waarden desondanks als ‘neutraal’ beoordeeld. Deze beoordeling is gebaseerd op de aanname dat archeologische begeleiding een passende omgang met mogelijke archeologische waarden waarborgt. Zoals de Commissie mer terecht opmerkt, voorkomt archeologische begeleiding echter niet dat archeologische waarden kunnen worden aangetast. Indien tijdens de begeleiding archeologische vindplaatsen worden aangetroffen, kan opschaling naar opgraven noodzakelijk zijn. Dit leidt tot ex situ behoud, waarbij de vindplaats zelf verloren gaat. Daarmee is sprake van een onomkeerbare aantasting van archeologische waarden.

Gelet hierop wordt in deze aanvulling geconcludeerd dat binnen het deel van het beekdal waar archeologische begeleiding is voorgeschreven, negatieve effecten op archeologische waarden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Het aspect archeologie dient voor dit deel van het plangebied daarom niet als neutraal, maar als negatief (-) te worden beoordeeld. Deze herwaardering doet recht aan de aard van de ingreep en sluit aan bij het toetsingsadvies van de Commissie mer.

3.2.3 Conclusie

De Commissie mer heeft verzocht om een aanpassing van de beoordeling van het aspect archeologie naar aanleiding van informatie uit het MER. Binnen een deel van het beekdal is archeologische begeleiding voorgeschreven, omdat negatieve effecten op archeologische waarden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de aanvulling is daarom het aspect archeologie na herwaardering van de oorspronkelijke informatie uit het MER als negatief (-) beoordeeld.

3.3 Effecten van rietgroei op archeologische waarden

3.3.1 Advies van de commissie mer

Ook is het effect van rietgroei op archeologische vindplaatsen niet meegenomen in de beoordeling op het aspect archeologie. Doorworteling met riet kan de leesbaarheid van archeologische grondsporen, en daarmee de informatiewaarde van een vindplaats, sterk verminderen, zelfs wanneer de vindplaats zelf bij de werkzaamheden niet wordt vergraven. Riet zal met name in het brongebied en aan de flanken van het beekdal gaan groeien. Dit moet daarom worden meegenomen als negatief effect (10 maart 2026, link, pagina 8).

3.3.2 Impact van rietgroei op archeologische waarden

Steekproef (2024) heeft in het plangebied 584 boringen gezet. Er bleek binnen boorpunten 508 tot en met 545 intacte resten van podzolvorming aanwezig te zijn. In dit deel van het plangebied ligt in het bos een droog liggend deel van de oorspronkelijke beekloop. In het veen in het onderzoeksgebied zijn nergens archeologische indicatoren aangetroffen. Omdat in de zone 508 tot en met 545 intacte podzolbodems zijn aangetroffen, is het selectie-advies om hier grond invasieve ingrepen uit te voeren met behulp van archeologische begeleiding. Dit gebied is in onderstaande kaart opgenomen (Figuur 3-1).

Op basis van de nieuwe natuurambitiekaarten uit de vijfde uitvoeringsmodule is rietontwikkeling met name voorzien in rietmoeras (N05.04) langs de oevers van het Alddijp en in het brongebied. In het gebied waar uit intacte podzolbodems aanwezig zijn en archeologische begeleiding benodigd is, blijft het natuurdoeltype bos gehandhaafd, zoals vastgelegd in het Natuurbeheerplan 2026 van Fryslân (Provincie Fryslân, 2026). Het schetsontwerp toont dat er geen rietmoeras binnen het gebied rondom de bosbeek wordt ontwikkeld (Figuur 3-2). In het overige, door Steekproef (2024) onderzochte deel van het plangebied zijn geen archeologische waarden vastgesteld die aanleiding geven tot vervolgonderzoek, en wordt rietontwikkeling vanuit het natuurbeheerplan mogelijk geacht, met inachtneming van de geldende zorgplicht bij toevalsvondsten.

Figuur 3-1: Links: Gebied waar archeologische begeleiding bij grondroerende ingrepen noodzakelijk is in rood. De zwarte lijn omvat het onderzoeksgebied van het booronderzoek. Rechts: duiding van de locatie van de uitsnede. (Steekproef, 2024)

Figuur 3-2: Schetsontwerp nabij Foarwurker wei (Provincie Fryslân, n.d.)

3.3.3 Conclusie

Rietontwikkeling kan een verstrendend effect hebben op aanwezige archeologische waarden. Steekproef (2024) benoemt dat enkel binnen het gebied rondom de archeologische begeleiding nodig is bij grondinvasieve ingrepen. Het bos in dit gebied wordt gehandhaafd conform het Natuurbeheerplan 2026. In het overige plangebied zijn geen archeologische waarden vastgesteld die vervolgonderzoek vereisen en is rietontwikkeling mogelijk, met inachtneming van de zorgplicht bij toevalsvondsten.

4. Conclusie

De Commissie voor de milieueffectrapportage is overwegend positief over de kwaliteit van het MER voor de gebiedsontwikkeling Koningsdiep. Tegelijkertijd concludeert de Commissie m.e.r. dat het MER nog niet alle informatie bevat die nodig is voor een volwaardige afweging van de milieueffecten bij het besluit over het inrichtingsprogramma. Na aanvulling op het uitsluiten van negatieve effecten op omliggende Natura 2000-gebieden (stikstofdepositie en mogelijke inundatie) en op de effecten op archeologische waarden, acht de Commissie het MER wel toereikend om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen in de besluitvorming.

4.1 Stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden

Er wordt bij de beoordeling van tijdelijke stikstofdepositie aangesloten bij het concept-stikstofplan van de provincie Fryslân. Onder de Omgevingswet kan voor werkzaamheden binnen Natura 2000-gebieden een vrijstelling van de vergunningsplicht gelden, maar deze is voor werkzaamheden buiten Natura 2000-gebieden, zoals bij het inrichtingsprogramma Koningsdiep, niet automatisch van toepassing. Ongeacht een eventuele vrijstelling wordt bij de verdere uitwerking van de uitvoeringsmodules een AERIUS-berekening uitgevoerd. Hiermee wordt de stikstofdepositie als gevolg van de aanlegwerkzaamheden inzichtelijk gemaakt ten behoeve van de vergunningverlening, onder meer voor de vijfde uitvoeringsmodule.

4.2 Inundatie met landbouwwater

Bij de beoordeling van mogelijke inundatie-effecten is een vergelijking gemaakt tussen de huidige en de toekomstige ingerichte situatie op basis van beschikbare modelresultaten. Daaruit blijkt dat de maximale waterstanden in een T=10-situatie in de ingerichte situatie lager zijn dan in de referentiesituatie. Inundatie met landbouwwater in Natura 2000-gebied Wijnjeterper Schar verminderd binnen de ingerichte situatie, maar zal, net als in de referentiesituatie, bij extreme neerslag nog steeds voorkomen.

4.3 Aanwezigheid van archeologische vindplaatsen

De Commissie mer heeft aangegeven dat het MER aanleiding geeft om de beoordeling van archeologische waarden te herzien. Omdat binnen een deel van het beekdal mogelijke negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten en archeologische begeleiding nodig is, is het aspect archeologie in de aanvulling als negatief beoordeeld.

4.4 Effecten van rietgroei op archeologische waarden

Rietontwikkeling kan lokaal invloed hebben op archeologische waarden, maar archeologische begeleiding is alleen nodig in een beperkt deel van het plangebied. In dat gebied blijft het bos gehandhaafd, terwijl rietontwikkeling elders mogelijk is, met inachtneming van de zorgplicht bij toevalsvondsten. Pagina | 15

5. Bronnen

Commissie mer (2026) Gebiedsontwikkeling Koningsdiep, provincie Fryslân

<https://www.commissiemer.nl/advies/gebiedsontwikkeling-koningsdiep-provincie-fryslan/>

Provincie Fryslân (2026) Natuurbeheerplan 2026

<https://fryslan.maps.arcgis.com/apps/instant/basic/index.html?appid=ffc89f9c2a65409fbefa3316ae59fdc0>

Provincie Fryslân (2026) Provincie Fryslân lanceert plan van aanpak voor strikstofreductie en natuurherstel

<https://www.fryslan.fr/aaanpakstikstofreductieennatuurherstel>

Provincie Fryslân, (n.d.) Schetsontwerp Foarwurkerwei

Steekproef (2024) Inventariserend veldonderzoek IVO-O (verkennde fase).